

Людмила Воєвідко

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

Людмила Воєвідко

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

навчальний посібник

Кам'янець-Подільський – 2025

УДК 37.011.30-051:78](057.8)

В63

Рекомендовано до друку вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 3 від 28 травня 2020 року)

Рецензенти:

Козир Алла Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу та диригування Інституту мистецтв Анатолія Авдієвського, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Гуральник Наталія Павлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства, Інституту мистецтв Анатолія Авдієвського, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Лабунець Віктор Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Воєвідко Людмила Миколаївна

В63 Вступ до спеціальності : навчальний посібник / Л. М. Воєвідко. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2025. 168 с.

ISBN 978-617-8105-31-0

Навчальний посібник «Вступ до спеціальності» укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів предметної спеціальності 014.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво). Видання розкриває сутність, зміст і завдання майбутньої професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва в закладах загальної середньої освіти.

Посібник знайомить студентів із базовими поняттями педагогіки, специфікою музичної освіти, особливостями формування професійної компетентності вчителя, вимогами до сучасного педагога-музиканта, а також із історичними та культурними передумовами становлення музично-педагогічної діяльності. Значну увагу приділено мотивації до професії, основам самоаналізу, саморозвитку та побудові індивідуальної траєкторії професійного зростання.

Посібник призначений для студентів закладів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), а також може бути корисним для викладачів, учителів Музичного мистецтва / Мистецтва, методистів і всіх, хто цікавиться питаннями музичного навчання.

ISBN 978-617-8105-31-0

УДК 37.011.30-051:78](057.8)

@ Воєвідко Л. М.

*Цей навчальний посібник з глибокою шаную
присвячується всім захисникам і захисницям України –
тим, хто віддав своє життя,
боронячи нашу державу від російської агресії,
захищаючи право українського народу
на свободу, гідність, мову й незалежність.
Ваш подвиг – безсмертний.
Ваша жертвовність – основа нашого майбутнього.
Пам'ять про вас – назавжди в серцях українців.
Слава Україні!
Героям Слава!*

ПЕРЕДМОВА

Шановні студенти та майбутні вчителі музичного мистецтва!

Цей навчальний посібник «Вступ до спеціальності» у підготовці вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва створено з метою ознайомлення вас із основами обраної професії, її сутністю, змістом, завданнями та перспективами. Посібник має на меті сформувати у вас цілісне уявлення про діяльність учителя музичного мистецтва, про його місію та візію у сучасному освітньому просторі, а також надати базові знання, необхідні для подальшого професійного становлення, зростання й самовдосконалення.

Музичне мистецтво – це не лише навчальний предмет в закладі загальної середньої освіти, а й потужний інструмент естетичного, духовного й емоційного розвитку особистості здобувача освіти. Тому професія вчителя музичного мистецтва потребує не лише глибокої фахової підготовки, а й щирої любові до дітей, творчого підходу, педагогічної мудрості та високого рівня загальної та музичної культури.

У посібнику висвітлюються ключові аспекти професійної діяльності педагога-музиканта: його функції, професійно важливі якості, напрями та форми роботи в закладах загальної середньої освіти, взаємозв'язок між музичним мистецтвом і формуванням ціннісних орієнтацій учнів НУШ, ЗЗСО. Окрема увага приділяється питанням мотивації до професії, формування педагогічної майстерності та особистісного зростання майбутнього фахівця.

Сподіваюсь, що цей посібник стане для вас першим кроком до глибшого пізнання педагогіки, методики викладання музичного мистецтва та усвідомлення своєї місії як учителя, здатного формувати в учнів духовні цінності й цінності загалом та прищеплювати учням потребу в спілкуванні з музичним мистецтвом. Вчителя, який формуватиме в учнів закладів загальної середньої освіти предметні компетентності в галузі мистецтва та сприятиме формуванню патріота, особистості та інноватора.

Бажаю вам натхнення, віри у свої сили та наполегливості на шляху до обраної мети!

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»

	<p>Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка Педагогічний факультет Кафедра музичного мистецтва</p>
	<p>Силабус освітнього компонента «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ» Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Музичне мистецтво) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Мова викладання: українська</p>
<p>Викладач</p> 	<p>Воєвідко Людмила Миколаївна Посада: доцент кафедри музичного мистецтва Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук Вчене звання: доцент Профайл викладача: Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=bMoQbJwAAAJ ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9342-3613 Scopus: DOI: https://10.13140/RG.2.2.30896.02567.</p>
<p>Лінк на освітній контент дисципліни</p>	
<p>Консультації</p>	<p>Щосереди, впродовж семестрів з 15:00 до 16:00 в аудиторії №6 (корпус №6)</p>
<p>Статус дисципліни</p>	<p>Обов'язковий освітній компонент</p>
<p>Форми здобуття вищої освіти</p>	<p>Очна / заочна</p>
<p>Що будемо вивчати?</p>	<p>Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» забезпечує здобувачів вищої освіти знаннями та компетентностями педагогічної діяльності у Новій українській школі та закладах загальної середньої світи України. Під час вивчення</p>

	<p>навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти мають сформуватись інтегральні, загальні й спеціальні (фахові, предметні) компетентності та реалізуватись програмні результати навчання з освітньої компоненти. Навчальна дисципліна забезпечує необхідною системою знань вимог законодавчо-нормативної бази освітньої діяльності НУШ, ЗЗСО. Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» окреслює професійний профіль майбутнього вчителя мистецької галузі в НУШ та ЗЗСО.</p>
<p>Чому це треба вивчати?</p>	<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» є підготовка здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності учителя музичного мистецтва / мистецтва в закладах загальної середньої освіти, НУШ, сформованість знань законодавчо-нормативної бази галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, оволодіння узагальненою характеристикою професії музичного педагога, знаннями про освітньо-кваліфікаційні вимоги до спеціалістів в предметній області (мистецтво), основними вимогами до особистості вчителя, а також про можливі шляхи формування професійних та особистісних якостей майбутніх фахівців.</p>
<p>Як можна використати набуті компетентності?</p>	<p>Освітня компонента сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:</p> <p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів педагогіки, психології, музичного мистецтва, методики навчання музичного мистецтва і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 02 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі;</p> <p>ЗК 03 Здатність поважати різноманітність і полікультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу;</p> <p>ЗК 04 Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді на основі етичних принципів,</p>

	<p>толерантності, до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня; ЗК 05 Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення і відповідати за їх виконання; ЗК 06 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку мистецтва, музичного мистецтва, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p> <p>Спеціальні компетентності: СК 01 Здатність застосовувати систематизовані наукові знання, інформаційні технології в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.</p>	
Яких результатів можна досягнути?	Очікувані результати навчання: ПРН 10 Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності.	
Пререквізити та кореквізити освітнього компонента	Пререквізити: Освітня компонента вивчається в першому семестрі першого року навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Кореквізити: Педагогіка, Психологія, Основи наукових досліджень, Постановка голосу, Хорове диригування, Основний музичний інструмент і концертмейстерський клас.	
Обсяг освітнього компонента	найменування показників	денна форма здобуття вищої освіти
	Рік навчання	1
	Семестр	1
	Кількість кредитів ЄКТС	3 кредитів ЄКТС
	Загальний обсяг годин	90 год.
	Кількість аудиторних годин	30 год. 14 год.
	Лекційні заняття	16 год.
	Практичні заняття	60 год.
	Самостійна робота	залік
	Форма підсумкового контролю	
Політика дисципліни	Вітається позитивна мотивація до навчальної діяльності, ініціативність й активність у засвоєнні знань щодо педагогічної діяльності вчителя мистецтва в НУШ й ЗЗСО,	

	<p>творчий підхід та діяльнісний аспект у вирішенні навчальних завдань з освітньої компоненти.</p> <p>Академічна доброчесність. Очікується, що впродовж опанування дисципліни здобувачі вищої освіти неухильно дотримуватимуться норм академічної доброчесності, що виконані ними різні види робіт будуть оригінальними, не запозиченими й самостійними. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://cutt.ly/4TiCHkS) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (https://cutt.ly/vTiVowX).</p> <p>Дисципліна та відвідування занять. Очікується, що здобувачі будуть дисциплінованими, відвідуватимуть лекційні та практичні заняття, консультації, інформуватимуть викладача про неможливість відвідати заняття. Обов'язковим є дотримання термінів виконання усіх видів робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни, а також неухильне дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://cutt.ly/aIqb9CF), Положення про організацію освітнього процесу в К-ПНУ імені Івана Огієнка (https://cutt.ly/WwciFrKu). Вітається толерантність, доброзичливість, ввічливість у стосунках, активна взаємодія із іншими здобувачами освіти та викладачем.</p> <p>Підтримується здобуття неформальної / інформальної освіти. Якщо здобувач опанував певну тему або здобув ті або інші компетентності, визначені у програмі курсу, шляхом неформальної / інформальної освіти, ці результати зараховуються відповідно до встановленого Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної / інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (https://cutt.ly/UwciGEvB)).</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Змістовтй модуль 1: «Вступ до спеціальності»</p> <p>Тема 1. Нормативно-правове забезпечення діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.</p> <p>Тема 2. Глобальні проблеми сталого розвитку в освіті.</p>

	<p>Тема 3. Структура професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.</p> <p>Тема 4. Професійна компетентність учителя Музичного мистецтва / Мистецтва.</p> <p>Тема 5. Особистісні якості вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.</p> <p>Тема 6. Сутність та особливості професії вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.</p> <p>Тема 7. Музично-педагогічне середовище вчителя: ресурси, виклики, перспективи.</p> <p>Тема 8. Мотивація до педагогічної діяльності та побудова індивідуальної траєкторії професійного зростання.</p>
Технічне й програмне забезпечення, обладнання	<p>Вивчення освітнього компонента не потребує спеціального програмного забезпечення. Використовуються: персональний комп'ютер або ноутбук, проєктор.</p>
Інформаційне забезпечення	<p>Рекомендована література</p> <p>Базова:</p> <p>Воевідко Л. М. Вступ до музично-педагогічної спеціальності. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. С. 15-24.</p> <p>Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.</p> <p>Отиц О. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання. Полтава : Інтер Графіка, 2005. 200 с.</p> <p>Пісоцька Л. М., Пісоцький О. П. Лекції зі вступу до спеціальності. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 88 с.</p> <p>Щербакова К. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. 3-є вид., оновлене, доповнене. Львів: Видавництво «Новий Світ», 2019. 215 с.</p> <p>Додаткова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу «Вступ до спеціальності» / Укладач О. В. Більська. Вінниця : ТД «Едельвейс і К», 2012. 296 с. 2. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання. Київ : Літера ЛТД, 2010. 174 с.

3. Воєвідко Л. М. Вимоги до самостійної роботи здобувачів з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності» / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Париж : Видавець Ковальчук О. В., 2022. С. 110–113.
4. Воєвідко Л. М. Гуманістичні засади фахової підготовки студентів. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д.Г., 2015. с. 263-268.
5. Воєвідко Л. М. Інновації у процесі фахової підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2019. С. 40–42.
6. Воєвідко Л. М. Мистецтво як детермінанта процесу формування духовної культури особистості. Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Синтез мистецької науки, освіти і творчості в Україні та глобальному культурному просторі» (до 150-річчя з дня народження Августина Волошина) 18 – 19 березня 2024 р. Ужгород : Академія культури і мистецтв, 2024. С. 36–38.
7. Воєвідко Л. М. Підготовка вчителя музичного мистецтва до роботи в Новій українській школі. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 32 (1–2022). Київ: Міленіум, 2022. С. 218-233.
8. Воєвідко Л. М. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2016. С. 156-167.
9. Воєвідко Л. М. Педагогічна етика майбутніх вчителів музичного мистецтва як складова успішної діяльності. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками

звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. В. 23. С. 271–274.

10. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

11. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

12. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. 25 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

13. Мешко Г. Вступ до педагогічної професії: Лекції і практичні заняття. Навч.-метод. посібник. Тернопіль : ТДПУ, 2003. 100 с.

14. Олексюк О., Ткач М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : навч. посіб. Київ : Знання України, 2004. 264 с.

15. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти «Середня освіта (Музичне мистецтво)». 2024.

16. Підліснюк В., Рудик І., Кириленко В., Вишенська І., Маслюківська О. Сталий розвиток суспільства: роль освіти. Путівник / За ред. В. Підліснюк. Київ : Видавництво СПД «Ковальчук», 2005. 88 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e158f56a-2f7c-4188-8145-cac948d1a8a4/content>

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

18. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://www.msp.gov.ua/files/News/20180815/20180815.pdf>.

19. Розпорядження Кабінету Міністрів від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.

20. Савченко О. Виховання розумної особистості, яка вміє самостійно вчитися / Початкова школа. №8. 2007. С. 1-5.

	<p>21. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 136 с.</p> <p>22. 17 цілей сталого розвитку: освіта займає чільне місце URL: https://pon.org.ua/novyny/4301-novij-globalnij-poryadok-dennij-stalogo-rozvitku.htm</p> <p>Із переліком інших інформаційних джерел, якими доцільно скористатись впродовж вивчення навчальної дисципліни, можна ознайомитись на сторінці курсу на платформі MOODLE та Робочій програмі з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».</p>
<p>Система оцінювання результатів навчання</p>	<p>Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь здобувачів з дисципліни здійснюється у формі поточного, модульного та підсумкового контролю.</p> <p><i>Поточний контроль</i> здійснюється на практичних заняттях (засобами перевірки знань, умінь та навичок виступають: усне (письмове) опитування, співбесіда, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи).</p> <p><i>Модульний контроль</i> здійснюється після завершення вивчення змістових модуля з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістового модуля (засобами діагностики є письмова модульна контрольна робота).</p> <p><i>Підсумковий контроль</i> проводиться у формі заліку.</p> <p>З системою оцінювання результатів навчання можна ознайомитися в Робочій програмі з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».</p>
<p>Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів на навчальних заняттях</p>	<p>Оцінювання успішності проводиться відповідно до Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view).</p> <p>З критеріями оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів на навчальних заняттях можна ознайомитися в Робочій програмі з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».</p> <p>Самостійна робота Оцінювання самостійної роботи відбувається на консультаціях з навчальної дисципліни. Здобувач висвітлює опрацьовану тему самостійної роботи і отримує оцінку.</p>

Під час оцінювання самостійної роботи здобувача вищої освіти враховуються:

обсяг і повнота висвітлення опрацьованих навчальних завдань;

кількість та якість наведених прикладів, що підтверджують компетентність у тій або іншій темі з методики навчання;

якість мовлення, логічність викладу інформації, вміння адекватно послуговуватись термінологією з освітньої компоненти під час висвітлення теми;

вміння формулювати власну думку, власні оцінно-критичні судження.

З критеріями оцінювання самостійної роботи здобувачів можна ознайомитися в Робочій програмі з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».

Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі здобувачі. Невиконання МКР оцінюється 0 балів. Під час оцінювання МКР увага звертається на повноту висвітлення теми, володіння термінологічним апаратом курсу, вміння обґрунтовувати власні міркування, характеризувати різноманітні культурні явища, співставляти, порівнювати їх, наводити приклади, висловлювати власні ідеї тощо.

Важливою умовою під час оцінювання МКР виступає дотримання здобувачем правил академічної доброчесності, регламентованих «Положенням про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана

Огієнка»

(https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSI MUozdmc2Ti0xY3MzMS1hbjlXLVVQSDZmNjU4/view?usp=sharing) та

«Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана

Огієнка» (<https://drive.google.com/open?id=1LIOReajanExMEnG2Dvgd aFNACYWU00UL>).

Здобувачі, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань,

	<p>вважаються такими, що мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою.</p> <p>З критеріями оцінювання модульної контрольної роботи здобувачів можна ознайомитися в Робочій програмі з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».</p> <p>Здобувачі, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі заліку, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості (регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університету імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/open?id=1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86)).</p> <p>В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).</p> <p>Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти (нова редакція)» (https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view?usp=sharing).</p> <p>З критеріями оцінювання можна ознайомитися в Робочій програмі з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».</p>
Локація	Згідно з розкладом https://kpnu.edu.ua/rozklad-zaniat/

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»**

підготовки здобувачів за ОПШ спеціальності предметної спеціальності	першого (бакалаврського) рівня вищої Середня освіта (Музичне мистецтво) Середня освіта (за предметними спеціальностями) 014. 13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)
галузі знань	01 Освіта / Педагогіка
форми навчання	денна / заочна
мова навчання	українська

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» є підготовка здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності учителя музичного мистецтва / мистецтва в закладах загальної середньої освіти, НУШ, сформованість знань законодавчо-нормативної бази галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, оволодіння узагальненою характеристикою професії музичного педагога, знаннями про освітньо-кваліфікаційні вимоги до спеціалістів в предметній області (мистецтво), обізнаність з основними вимогами до особистості вчителя, а також про можливі шляхи формування професійних та особистісних якостей майбутніх фахівців.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	перший	перший
Семестр вивчення	перший	перший
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних занять	30	10

Лекційні заняття	14	4
Практичні заняття	16	6
Самостійна робота	60	80
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни: навчальна дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонент професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

4. Передумови для вивчення дисципліни: дисципліна вивчається в першому семестрі першого року навчання.

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів педагогіки, психології, музичного мистецтва, методики навчання музичного мистецтва і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК 02	Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.
ЗК 03	Здатність поважати різноманітність і полікультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.
ЗК 04	Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді на основі етичних принципів, толерантності, до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.
ЗК 05	Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення і відповідати за їх виконання.
ЗК 06	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку мистецтва, музичного мистецтва, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01	Здатність застосовувати систематизовані наукові знання, інформаційні технології в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.
-------	--

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

ПРН 10	Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності.
--------	--

7. Засоби діагностики результатів навчання: усне та письмове опитування (індивідуальне, фронтальне, ущільнене, вибіркове), взаємоопитування, перевірка виконаних усних і письмових педагогічних завдань, перевірка модульних контрольних робіт, контроль за самостійною роботою.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма здобуття вищої освіти						заочна форма здобуття вищої освіти					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л к	пз	лаб .	інд .	с.р .		л к	пз	лаб .	інд .	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вступ до спеціальності												
Тема 1. Нормативно-правове забезпечення діяльності вчителя Музичного	11	1	2			8	11	1				10

мистецтва / Мистецтва												
Тема 2. Глобальні проблеми сталого розвитку в освіті.	11	1	2			8	11		1			10
Тема 3. Структура професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва	12	2	2			8	12	1	1			10
Тема 4. Професійна компетентніст ь учителя Музичного мистецтва / Мистецтва	8	2	2			4	11		1			10
Тема 5. Особистісні якості вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва	14	2	2			10	11		1			10
Тема 6. Сутність та особливості професії вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва	12	2	2			8	11	1				10
Тема 7. Музично- педагогічне	12	2	2			8	11		1			10

середовище вчителя: ресурси, виклики, перспективи												
Тема 8. Мотивація до педагогічної діяльності та побудова індивідуальної траєкторії професійного зростання.	10	2	2			6	12	1	1			10
Разом за змістовим модулем 1	90	1 4	1 6			60	90	4	6			80
Усього годин	90	1 4	1 6			60	90	4	6			80

9. Форми поточного та підсумкового контролю:

- форма поточного контролю: аудиторна та самостійна робота;
- форма модульного контролю: модульна контрольна робота;
- форма підсумкового контролю: залік.

10. Критерії оцінювання результатів навчання:

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам:

Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
50 балів	20 балів	30 балів	100 балів

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, визначень, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Здобувач не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти в підручнику (посібнику) відповідь.
	3	Студент намагається викласти навчальний контент на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання вправ і завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості завдання за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, здатний виконати завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з посібником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості вправи і завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати навчальний контент, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ і завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал освітньої компоненти «Вступ до спеціальності», оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними;

		вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати навчальні завдання з незначними недоліками.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить педагогічно-мистецькі поняття, категорії; формулює визначення; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати особливості педагогічно-мистецьких процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні здобутки мистецької галузі; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні педагогічно-мистецькі явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї

		пізнавальної діяльності; характеризувати законодавчо-нормативні документи освітньої галузі різноманітні педагогічно-мистецькі явища, процеси.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Поточний контроль (50 балів)

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів на практичних заняттях здійснюється за 12-бальною системою: максимальна кількість балів – 12, мінімальна – 1 бал. Оцінювання здійснюється за 12 бальною шкалою з подальшим перерахунком за формулою: (середньоарифметичний бал за виконані завдання)*0,05+0,4)* ваговий бал).

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 1,2,3, отримані на навчальних заняттях, менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що

недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота (20 балів)

Контроль за самостійною роботою здійснюється на консультаціях. За виконання самостійної роботи студент може максимально отримати 20 балів, мінімально – 12 балів.

Здобувачі, які за результатами виконання самостійної роботи отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами самостійної роботи, ліквідація якої є обов'язковою.

Критерії оцінювання самостійної роботи	Рівень виконання	К-сть балів
Студент глибоко і обґрунтовано розкриває зміст навчального матеріалу з освітньої компоненти, точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі музичної педагогіки з наведенням прикладів.	Високий	19-20
Здобувач вищої освіти глибоко і обґрунтовано розкриває зміст завдань, точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі музичної педагогіки, може навести конкретні приклади.	Достатній	17-18
Студент неточно розкриває зміст завдань. Не повною мірою дає визначення термінів і понять. Стиль викладу матеріалу носить частково репродуктивний характер.	Середній	15-16
Здобувач неправильно формулює визначення понять, частково й поверхово обґрунтовує положення. Стиль викладу матеріалу носить репродуктивний характер.	Низький	12-14
Студент не може сформулювати визначення понять з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності». Відсутні знання з освітньої компоненти.	Недостатній	11-0

Модульна контрольна робота (30 балів)

МКР передбачає здійснення повної перевірки знань студентів з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».

Мета їх написання – виявити рівень теоретичних знань та практичних умінь, навичок та компетентностей студентів з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».

Модульна контрольна робота виконуються у письмовій формі й складається з 3 питань. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами модульного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Оцінювання кожного питання здійснюється за 10 бальною шкалою (по 10 балів (максимально) й мінімально в 6 балів з кожного питання).

Критерії оцінювання питань з МКР	Рівень виконання	К-сть балів
Студент глибоко і обґрунтовано розкриває зміст навчального матеріалу з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності», точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та творчо оцінює різноманітні явища музично-педагогічної діяльності з наведенням прикладів.	Високий	10
Здобувач вищої освіти глибоко і обґрунтовано розкриває зміст завдань, точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та оцінює різноманітні явища музично-педагогічної діяльності, може навести конкретні приклади.	Достатній	8-9
Студент неточно розкриває зміст завдань. Не повною мірою дає визначення термінів і понять. Стиль викладу матеріалу носить частково репродуктивний характер.	Середній	7
Здобувач неправильно формулює визначення понять, частково й поверхнево обґрунтовує положення. Стиль викладу матеріалу носить репродуктивний	Низький	6

характер.		
Студент не може сформулювати визначення понять з навчальної дисципліни. Відсутні знання з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності».	Недостатній	5-0

Під час оцінювання МКР з навчальної дисципліни увага звертається на: повноту висвітлення питань з освітньої компоненти, володіння термінологічним апаратом курсу, вміння обґрунтовувати свої міркування й доводити їх з відповідною аргументацією.

Критерії оцінювання МКР	Рівень виконання	К-сть балів
Студент глибоко і обґрунтовано розкриває зміст навчального матеріалу з освітньої компоненти, точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та оцінює різноманітні явища зі спеціальності з наведенням прикладів.	Високий	27-30
Здобувач вищої освіти глибоко і обґрунтовано розкриває зміст завдань, точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та оцінює різноманітні явища зі спеціальності без наведення конкретних прикладів.	Достатній	24-26
Студент неточно розкриває зміст завдань. Не повною мірою дає визначення термінів і понять. Стиль викладу матеріалу носить частково репродуктивний характер.	Середній	21-23
Здобувач неправильно формулює визначення понять, частково й поверхово обґрунтовує положення. Стиль викладу матеріалу носить репродуктивний характер.	Низький	18-20
Студент не може сформулювати визначення понять з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності». Відсутні знання з освітньої компоненти.	Недостатній	17-0

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння студентом певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	зараховано
82-89	B (дуже добре)	зараховано
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	зараховано
60-66	E (достатньо)	незараховано
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

(https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiLzz/view).

В освітній діяльності керуємося Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка

<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти»

<https://drive.google.com/file/d/19GCSM3yK496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

Неухильно дотримуємося Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському

національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція)
<https://drive.google.com/file/d/1vwOb8sJzVjHpAnrAmFADtNQWYUhJny-R/view>

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Під час вивчення навчальної дисципліни використовуються проектор й ноутбук, магнітна дошка.

12. Рекомендована література:

Базова:

1. Воевідко Л. М. Вступ до музично-педагогічної спеціальності. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2021. С. 15-24.

2. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.

3. Отич О. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання. Полтава : Інтер Графіка, 2005. 200 с.

4. Пісоцька Л. М., Пісоцький О. П. Лекції зі вступу до спеціальності. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 88 с.

5. Щербакова К. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. 3-є вид., оновлене, доповнене. Львів: Видавництво «Новий Світ», 2019. 215 с.

Допоміжна:

1. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу «Вступ до спеціальності» / Укладач О. В. Більська. Вінниця : ТД «Едельвейс і К», 2012. 296 с.

2. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання. Київ : Літера ЛТД, 2010. 174 с.

3. Воевідко Л. М. Вимоги до самостійної роботи здобувачів з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності» / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали VIII Міжнародної науково-

практичної конференції. Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Париж : Видавець Ковальчук О. В., 2022. С. 110–113.

4. Воєвідко Л. М. Гуманістичні засади фахової підготовки студентів. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д.Г., 2015. С. 263–268.

5. Воєвідко Л. М. Інновації у процесі фахової підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2019. С. 40–42.

6. Воєвідко Л. М. Мистецтво як детермінанта процесу формування духовної культури особистості. Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Синтез мистецької науки, освіти і творчості в Україні та глобальному культурному просторі» (до 150-річчя з дня народження Августина Волошина) 18 – 19 березня 2024 р. Ужгород : Академія культури і мистецтв, 2024. С. 36–38.

7. Воєвідко Л. М. Підготовка вчителя музичного мистецтва до роботи в Новій українській школі. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 32 (1–2022). Київ: Міленіум, 2022. С. 218–233.

8. Воєвідко Л. М. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2016. С. 156–167.

9. Воєвідко Л. М. Педагогічна етика майбутніх вчителів музичного мистецтва як складова успішної діяльності. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. В. 23. С. 271–274.

10. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

11. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
12. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. 25 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
13. Мешко Г. Вступ до педагогічної професії: Лекції і практичні заняття: навч.-метод. посібник. Тернопіль : ТДПУ, 2003. 100 с.
14. Олексюк О., Ткач М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : навч. посіб. Київ : Знання України, 2004. 264 с.
15. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти «Середня освіта (Музичне мистецтво)». 2024.
16. Підліснюк В., Рудик І., Кириленко В., Вишенська І., Маслюківська О. Сталий розвиток суспільства: роль освіти. Путівник / За ред. В. Підліснюк. Київ : Видавництво СПД «Ковальчук», 2005. 88 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e158f56a-2f7c-4188-8145-cac948d1a8a4/content>
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
18. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://www.msp.gov.ua/files/News/20180815/20180815.pdf>.
19. Розпорядження Кабінету Міністрів від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.
20. Савченко О. Виховання розумної особистості, яка вміє самостійно вчитися / Початкова школа. №8. 2007. С. 1-5.
21. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 136 с.
22. 17 цілей сталого розвитку: освіта займає чільне місце URL: <https://pon.org.ua/novyny/4301-novij-globalnij-poryadok-dennij-stalogo-rozvitku.htm>

13. Рекомендовані джерела інформації

https://osvitoria.media/	Освіторія
https://naurok.com.ua/	На урок.
https://prometheus.org.ua/	Прометеус
https://vseosvita.ua/	Всеосвіта
https://ed-era.com/	ЕдЕра
http://osvita.org.ua/	Освітній портал України
http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського
www.dnpb.gov.ua/	Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського
https://imzo.gov.ua/	Інститут модернізації змісту освіти
http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6211	Репозитарій К-ПНУ імені Івана Огієнка

ТЕЗИ ЛЕКЦІЙ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

1. Законодавча база (ЗУ «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»).

2. Професійний стандарт учителя.

3. Концепція розвитку педагогічної освіти України.

4. Освітні програми НУШ для мистецької галузі.

5. Забезпечення якості освітнього середовища.

6. Інклюзивне освітнє середовище. Цифрове освітнє середовище.

Література до теми:

1. Конституція України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Закон України «Про освіту». 2014. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T141556>

3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

4. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

5. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. 25 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

6. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти «Середня освіта (Музичне мистецтво)». 2024.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

8. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації.

Розпорядження від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

9. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://www.msp.gov.ua/files/News/20180815/20180815.pdf>.

10. Постанова КМУ «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» № 898 від 30. 09. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

11. Розпорядження Кабінету Міністрів від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.

Визначення освітнього середовища. Компоненти освітнього середовища (фізичне, психологічне, цифрове тощо). Законодавча база освіти в Україні. Конституція України (ст. 53), Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Інші профільні закони (наприклад, «Про дошкільну освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту»). Підзаконні нормативно-правові акти. Державні стандарти освіти. Санітарні регламенти. Постанови Кабінету Міністрів України. Накази МОН України. Забезпечення якості освітнього середовища. Роль Державної служби якості освіти (ДСЯО). Національна агенція забезпечення якості освіти (НАЗЯВО). Внутрішня система забезпечення якості освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Інституційний аудит. Забезпечення якості освітнього середовища. Освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво). Робоча програма навчальної дисципліни. Характеристика навчальної дисципліни та форми проведення аудиторних занять. Мета та завдання вивчення курсу. Компетентності. Самостійна робота студентів. Система накопичення балів. Методи контролю якості знань. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС. Поняття академічної доброчесності. Інклюзивне освітнє середовище. Нормативні документи. Організація освітнього процесу в інклюзивному класі: вимоги, завдання, перспективи. Навчальна програма з Музичного мистецтва / Мистецтва для інклюзивних класів. Законодавчі гарантії для осіб з особливими

освітніми потребами. Роль інклюзивно-ресурсних центрів. Цифрове освітнє середовище. Цифровізація освіти. Концепція розвитку цифрових компетентностей. Законодавчі ініціативи щодо дистанційного та змішаного навчання.

Тема 2. Глобальні проблеми сталого розвитку в освіті

1. Поняття сталого розвитку в контексті освіти.
2. Глобальні проблеми, які стоять перед системою освіти.
3. Впровадження освіти для сталого розвитку (ОСР) у навчальні програми.
4. Освітні ініціативи та приклади з різних країн.
5. Виклики та перспективи освіти для сталого розвитку.

Література до теми:

1. Підліснюк В., Рудик І., Кириленко В., Вишенська І., Маслюківська О. Сталий розвиток суспільства: роль освіти. Путівник / За ред. В. Підліснюк. Київ : Видавництво СПД «Ковальчук», 2005. 88 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e158f56a-2f7c-4188-8145-cac948d1a8a4/content>
2. 17 цілей сталого розвитку: освіта займає чільне місце URL: <https://pon.org.ua/novyny/4301-novij-globalnij-poryadok-dennij-stalogo-rozvitku.htm>
3. Leicht A., Heiss J., & Byun W. J. Issues and trends in Education for Sustainable Development. 2018.
4. McKeown R. Education for Sustainable Development Toolkit
5. UNESCO. (2017). Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. 2002.
6. UNESCO. Shaping the Future We Want. 2014.
7. Sachs J. D. The Age of Sustainable Development. 2015.
8. ООН. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

Освіта як інструмент впровадження цілей сталого розвитку (ЦСР/SDGs). Якісна освіта – її зв'язок з іншими цілями. Визначення сталого розвитку (згідно з ООН). Роль освіти у вирішенні глобальних проблем. Значення освіти для сталого розвитку (ОСР/ESD). Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток (1992).

Програми ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ. Еко-школи, Green Campus Приклади з України (наприклад, Еко-Освіта). Нерівність в доступі до освіти. Гендерна нерівність. Війни, міграція, кризи. Діджиталізація та цифровий розрив. Проблеми реалізації стратегії сталого розвитку. Підготовка педагогів, готових до впровадження ідей сталого розвитку. Роль молоді та громадянського суспільства. Концепція освіти для сталого розвитку (2020). Інтеграція теми сталого розвитку в школи, університети. Підходи до міждисциплінарного навчання. Виклики та перспективи освіти для сталого розвитку. Необхідність глобальної співпраці. Заклик до дій: освіта має нести зміни в позитивну сторону в питанні глобальних проблем сталого розвитку. Освіта як рушій сталого розвитку.

Тема 3. Структура професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

1. Види діяльності вчителя: навчальна, виховна, розвивальна, творча.
2. Форми діяльності вчителя Музичного мистецтва в ЗЗСО.
3. Педагогічна функція мистецької освіти.
4. Освітні завдання та ролі сучасного педагога-музиканта.

Література до теми:

1. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу «Вступ до спеціальності» / Укладач О. В. Більська. Вінниця : ТД «Едельвейс і К», 2012. 296 с.
2. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання. Київ : Літера ЛТД, 2010. 174 с.
3. Воевідко Л. М. Вступ до музично-педагогічної спеціальності. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2021. С. 15–24.
4. Воевідко Л. М. Вимоги до самостійної роботи здобувачів з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності» / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Париж : Видавець Ковальчук О. В., 2022. С. 110–113.

5. Воевідко Л. М. Підготовка вчителя музичного мистецтва до роботи в Новій українській школі. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 32 (1–2022). Київ: Міленіум, 2022. С. 218–233.

6. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.

7. Освіта для життя: МОН розпочинає оновлення змісту мистецької освітньої галузі. 2025. URL: <https://mon.gov.ua/news/osvita-dlia-zhyttia-mon-rozpochynaie-onovlennia-zmistu-mystetskoj-osvitnoi-haluzi>

8. Отич О. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання. Полтава : Інтер Графіка, 2005. 200 с.

9. Пісоцька Л. М., Пісоцький О. П. Лекції зі вступу до спеціальності. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 88 с.

Поняття «вчитель» у сучасній педагогіці. Основні напрями діяльності вчителя музичного мистецтва. Сучасні вимоги до професійної підготовки педагога-музиканта. Навчальна, виховна, розвивальна та організаційна функції. Комунікативна та креативна функції. Роль музичного керівника у виховній системі школи. Особистісні та професійні якості. Психолого-педагогічні компетентності. Емоційний інтелект, музична обдарованість, харизма. Урок музичного мистецтва: зміст, методи, структура. Позакласна діяльність: гуртки, ансамблі, заходи, свята, конкурси. Інтегровані форми мистецької освіти.

Види діяльності вчителя музичного мистецтва: навчальна, виховна, розвивальна, творча.

Навчальна діяльність:

- реалізація змісту освітньої програми з музичного мистецтва;
- ознайомлення учнів з музичними творами, жанрами, стилями, композиторами;

- формування музичних знань, умінь і навичок (спів, слухання, роздуми про твори мистецтва, ритміка, основи музичної грамоти).

Виховна діяльність:

- виховання естетичного смаку, духовних і моральних цінностей;
- розвиток патріотизму, через ознайомлення з українською музичною культурою;
- формування культури поведінки на сцені, вміння працювати в колективі.

Розвивальна діяльність:

- стимулювання творчого мислення, емоційного інтелекту;
- розвиток голосу, слуху, уваги, уяви, пам'яті через музичну діяльність;
- підтримка індивідуальних нахилів та інтересів учнів у музичному мистецтві та мистецтві.

Творча діяльність:

- організація концертів, конкурсів, мистецьких проєктів;
- створення авторських методик, сценаріїв, заходів, завдань, пісень, аранжувань;
- участь у професійних творчих заходах (фестивалі, конкурси, семінари, круглі столи, дискусійні клуби, мистецькі платформи, вебінари, мистецькі студії тощо).

Форми діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва в ЗЗСО.

Педагогічна функція мистецької освіти

Основні форми діяльності:

- Урок музичного мистецтва – головна форма реалізації навчальної програми.
- Позакласна робота:
 - хори, гуртки вокалу, інструментальної гри, театральні студії, мистецькі платформи;
 - тематичні вечори, просвітницько-виховні заходи, мистецькі свята, музично-літературні композиції.

Проєктна діяльність:

- кросдисциплінарні проєкти з історії, літератури, образотворчого мистецтва;
- ндивідуальні заняття (особливо з обдарованими дітьми);
- виставкова та концертна діяльність (шкільні концерти, участь у конкурсах).

Педагогічна функція мистецької освіти: приєє формуванню цілісної, гармонійної особистості; розвиває естетичне сприйняття світу та емоційно-чуттєву сферу; формує комунікаційні, креативні й соціальні компетентності; підтримує національну ідентичність, культурну свідомість.

Освітні завдання та ролі сучасного вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.

Освітні завдання:

- формування в учнів музичної культури та ціннісного ставлення до мистецтва;
- розвиток художньо-творчих здібностей та музичного інтелекту;
- залучення учнів до активної творчої діяльності;
- виховання через мистецтво – через спів, слухання, гру, обговорення.

Ролі сучасного вчителя музики:

- педагог-інноватор – володіє сучасними методиками, цифровими інструментами;
- коуч і фасилітатор – підтримує учнів у пошуку творчого вираження;
- організатор мистецького простору школи – ініціює культурні події;
- наставник і культурний провідник – передає духовні та культурні цінності;
- творчий лідер – створює атмосферу натхнення, підтримує ініціативи учнів.

Професійна діяльність учителя музичного мистецтва є багатогранною та інтегративною. Вона поєднує навчання, виховання, розвиток і творчу співпрацю з учнями. Сучасний педагог має бути не

лише хорошим музикантом й педагогом, а й психологом, менеджером, креатором і натхненником.

Тема 4. Професійна компетентність учителя Музичного мистецтва / Мистецтва

1. Фахові, методичні, комунікативні, емоційні складові.
2. Самоосвіта й розвиток професійної майстерності.
3. Сучасний стан і перспективи фаху.

Література до теми:

1. Воєвідко Л. М. Вступ до музично-педагогічної спеціальності. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2021. С. 15-24.

2. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.

3. Отич О. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання. Полтава : Інтер Графіка, 2005. 200 с.

4. Пісоцька Л. М., Пісоцький О. П. Лекції зі вступу до спеціальності. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 88 с.

5. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://www.msp.gov.ua/files/News/20180815/20180815.pdf>.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.

7. Щербакова К. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. 3-є вид., оновлене, доповнене. Львів : Видавництво «Новий Світ», 2019. 215 с.

Структура діяльності: навчальна, виховна, розвивальна, творча. Особливості викладання Музичного мистецтва / Мистецтва в умовах інтеграції (музика, образотворче мистецтво, театр, хореографія). Реалізація Концепції НУШ у мистецькій освіті. Компетентнісний підхід до навчання. Діяльнісний підхід до навчання учнів мистецькій галузі.

Професійні функції: планування, організація освітнього процесу, оцінювання, супровід індивідуального розвитку учнів. Творчість, емоційна чутливість, комунікабельність, естетичний смак. Емпатія, толерантність, харизма. Емоційний інтелект, соціально-емоційні навички. Постійне самовдосконалення, рефлексія, педагогічний такт. Вимоги до сучасного вчителя (згідно з Професійним стандартом вчителя).

Фахові, методичні, комунікативні, емоційні складові професійної компетентності. Фахова компетентність:

- ґрунтовне знання музичної теорії, історії музики, жанрів, стилів, композиторських шкіл;
- виконавська майстерність: вокал, гра на музичних інструментах, диригування;
- вміння інтерпретувати музичні твори, адаптувати їх до рівня учнів.

Методична компетентність:

- знання сучасних освітніх технологій, методів навчання музики (інтерактивне навчання, STEM / STEAM-підходи);
- уміння планувати й проводити різні типи уроків (інтегровані, нестандартні, тематичні, круглі столи, уроки-диспути, уроки-подорожі і т. ін.);
- підготовка дидактичних матеріалів, візуалізацій, цифрових ресурсів;
- навички оцінювання, формувальне оцінювання, диференціації навчання, роботи з обдарованими дітьми.

Комунікативна компетентність:

- ефективне спілкування з учнями, батьками, колегами;
- створення позитивної емоційної атмосфери на уроці та в позаурочній діяльності;
- вміння переконувати, надихати, вести за собою.

Емоційна компетентність:

- емоційна стійкість, емпатія, здатність до емоційного саморегулювання;
- здатність виявляти емоції через музику та допомагати учням це робити;

- формування естетичних почуттів, моральних орієнтирів через емоційне наповнення музичних занять.

Самоосвіта й розвиток професійної майстерності. Шляхи самоосвіти:

- участь у курсах підвищення кваліфікації, вебінарах, тренінгах;
- вивчення новітніх технологій, методів, методик викладання, аналіз професійної літератури;
- онлайн-курси на платформах Coursera, Prometheus, EdEra тощо;
- відвідування мистецьких подій: концертів, виставок, театральних постановок, перформенсів, інших заходів розвивального плану.

Індивідуальні форми розвитку: ведення професійного блогу, педагогічного щоденника; співпраця з творчими колективами, участь у конкурсах; пошук власного педагогічного стилю через практику, аналіз та експерименти.

Майстерність учителя – це постійний процес удосконалення, що охоплює не тільки знання, а й стиль мислення, педагогічну філософію; гармонійне поєднання знань, досвіду, інтуїції, творчості та серця.

Сучасний стан і перспективи фаху. Стан на сьогодні:

- посилення ролі мистецької освіти в умовах Нової української школи (НУШ);
- підвищення вимог до компетентності вчителя: інтеграція, креативність, цифрова грамотність;
- недостатнє фінансування освіти, брак молодих кадрів у сфері.
- Водночас – зростання інтересу до української музичної культури та патріотичного виховання.

Перспективи фаху:

- зміцнення позицій мистецької освіти як основи гармонійного розвитку учня;
- інтеграція з іншими видами мистецтв (кінематограф, театр, хореографія, медіа, фотомистецтво, архітектура);
- використання штучного інтелекту, цифрових музичних інструментів, онлайн-освіти;

- формування вчителя-ментора, медіатора, креатора — не просто викладача, а лідера освітнього простору.

Професійна компетентність учителя музичного мистецтва – це багаторівнева система, що включає знання, навички, емоції, досвід та особисту мотивацію. В умовах змін і викликів ХХІ століття вчитель має бути гнучким, натхненним і відкритим до нових форм саморозвитку.

Тема 5. Особистісні якості вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

1. Творчість, харизма, естетичний смак, емпатія.
2. Педагогічна етика та культура.
3. Особистісна рефлексія й саморозвиток.

Література до теми:

1. Воєвідко Л. М. Мистецтво як детермінанта процесу формування духовної культури особистості. Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Синтез мистецької науки, освіти і творчості в Україні та глобальному культурному просторі» (до 150-річчя з дня народження Августина Волошина) 18 – 19 березня 2024 р. Ужгород : Академія культури і мистецтв, 2024. С. 36–38.

2. Воєвідко Л. М. Підготовка вчителя музичного мистецтва до роботи в Новій українській школі. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 32 (1–2022). Київ: Міленіум, 2022. С. 218–233.

3. Воєвідко Л. М. Педагогічна етика майбутніх вчителів музичного мистецтва як складова успішної діяльності. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. В. 23. С. 271–274.

4. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.

5. Щербакова К. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. 3-є вид., оновлене, доповнене. Львів : Видавництво «Новий Світ», 2019. 215 с.

Творчість – основа професійної діяльності вчителя Мистецтва. Виявляється у: створенні оригінального навчального простору; підборі нестандартних форм і методів викладання; адаптації навчального матеріалу до індивідуальних особливостей учнів; імпровізації під час уроків, концертів, репетицій. Харизма – особистісна привабливість педагога, що надихає, захоплює й утверджує авторитет. Вона допомагає: встановлювати емоційний контакт з учнями; мотивувати до пізнання музичного мистецтва; формувати атмосферу довіри й натхнення в класі. Естетичний смак – здатність до сприйняття, розуміння й передачі краси в музиці та мистецтві. Проявляється в: доборі музичних творів високої художньої якості; оформленні мистецького простору; умінні поділитися почуттям прекрасного з учнями. Емпатія – уміння розуміти емоційний стан інших, особливо важлива для викладання через мистецтво. Допомагає: налагодити підтримувальні стосунки з учнями; враховувати емоційний стан класу; створити безпечне середовище для творчості.

Педагогічна етика – система моральних принципів і норм, які регулюють професійну поведінку вчителя. Основні принципи:

- повага до особистості учня,
- доброзичливість,
- тактовність,
- справедливість,
- відповідальність за освітній і виховний вплив.

Педагогічна культура – інтегральна характеристика особистості вчителя, яка виявляється у:

- комунікативній майстерності,
- культурі мовлення,
- зовнішнього вигляду,
- здатності до педагогічної імпровізації,
- дотриманні норм етичної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

Учитель Музичного мистецтва / Мистецтва є носієм не лише знань, а й цінностей, ідеалів, естетики, що формують у дітей духовний світ.

Особистісна рефлексія й саморозвиток. Рефлексія – здатність до осмислення власної педагогічної діяльності, виявлення сильних і слабких сторін, аналізу помилок. Форми прояву: ведення педагогічного щоденника; участь у супервізії або професійних дискусіях; постійний самоаналіз результатів роботи.

Саморозвиток – активний і цілеспрямований процес вдосконалення своїх знань, умінь, якостей. Можливості для вчителя:

- участь у семінарах, майстер-класах, вебінарах;
- здобуття другої спеціальності чи ступеня;
- вивчення сучасних методик та ІКТ у мистецькій освіті;
- участь у конкурсах, фестивалях, творчих проєктах.

Справжній учитель мистецтва – це особистість у постійному русі, приклад натхнення й вдосконалення для своїх учнів.

Тема 6. Сутність та особливості професії вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

1. Історія функціонування музично-педагогічної освіти в Україні Основні етапи розвитку професійної підготовки вчителя. Видатні постаті української музично-педагогічної традиції.

3. Професія вчителя в умовах сучасної освіти.

4. Учитель як коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії здобувачів освіти в ЗЗСО.

5. Роль вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва в гармонійному розвитку особистості учня.

Література до теми:

1. Воєвідко Л. М. Підготовка вчителя музичного мистецтва до роботи в Новій українській школі. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]. Вип. 32 (1–2022). Київ: Міленіум, 2022. С. 218–233.

2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

3. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

4. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. 25 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

5. Пісоцька Л. М., Пісоцький О. П. Лекції зі вступу до спеціальності. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 88 с.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

7. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://www.msp.gov.ua/files/News/20180815/20180815.pdf>.

8. Щербакова К. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. 3-є вид., оновлене, доповнене. Львів: Видавництво «Новий Світ», 2019. 215 с.

Початки музично-педагогічної освіти сягають часів Київської Русі – музикантів-дипломатів, церковних співаків, братських шкіл. У XVIII–XIX ст. відкриваються музичні школи при духовних семінаріях, перші світські інституції – Харківський університет, Київський інститут музики. У період російсько-радянської окупації України (1920–1990 рр.) формувалася система музичних училищ, факультетів музичної педагогіки у ЗВО, введено обов’язковий курс «Музика» у школах, в програмах обмаль української музики. Здобуття незалежності Україною сприяло оновленню змісту музично-педагогічної освіти, акцент на національну ідентичність, інтеграцію до європейського освітнього простору. Видатні постаті: С. Людкевич – поєднував композиторську, педагогічну і наукову діяльність. Г. Верьовка – засновник хорової школи, педагог. М. Леонтович, К. Стеценко – не лише композитори, а й учителі, активні діячі музичної освіти. О. Ростовський, А. Рощенко, О. Овчарук – науковці новітнього часу, що формують теорію музичного навчання.

Професія вчителя в умовах сучасної освіти. Освіта орієнтована на особистісно-зорієнтований підхід, ключові компетентності та

інтеграцію знань. Вчитель – не лише передавач знань, а наставник, консультант, мотиваційний лідер. Новий державний стандарт ЗЗСО ставить акцент на розвиток творчості, критичного мислення, емоційного інтелекту учнів. Музичний педагог має володіти широким спектром навичок: від музичних і методичних до цифрових та комунікативних. Цифровізація та дистанційна освіта вимагають нових підходів до викладання музичного мистецтва (використання інтерактивних платформ, цифрових нот, віртуальних інструментів тощо).

Учитель як коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії учнів ЗЗСО. Коуч: допомагає учням ставити цілі та досягати їх через самопізнання та саморозвиток. Фасилітатор: створює комфортне середовище для навчання, сприяє взаємодії та співпраці в колективі. Тьютор: індивідуально супроводжує учня, надає підтримку у виборі освітньої траєкторії. Модератор: регулює процес обговорень, творчих заходів, забезпечує рівноправну участь учнів у діяльності. У музичному мистецтві це проявляється в організації творчих проєктів, індивідуальних занять, імпровізаційної діяльності, аналізу музичних творів у співпраці з учнями.

Роль вчителя Музичного мистецтва в гармонійному розвитку особистості учня. Музика розвиває емоційно-чуттєву сферу, естетичне сприйняття, образне мислення, пам'ять та увагу. Вчитель допомагає учню віднайти власну емоційну мову через музику, формує його внутрішній світ. Через музичну діяльність розвиваються соціальні навички: співпраця, емпатія, відповідальність. Формування цінностей (національних, моральних, культурних), патріотизму через ознайомлення з українською музичною спадщиною. Створення умов для самореалізації кожного учня незалежно від рівня музичних здібностей.

Тема 7. Музично-педагогічне середовище вчителя: ресурси, виклики, перспективи

1. Навчально-методичне забезпечення уроків музичного мистецтва.
2. Співпраця з колегами, закладами культури, батьками.
3. Вплив сучасних технологій на мистецьку освіту.

Література до теми:

1. Воєвідко Л. М. Вимоги до самостійної роботи здобувачів з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності» / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Париж : Видавець Ковальчук О. В., 2022. С. 110–113.

2. Воєвідко Л. М. Гуманістичні засади фахової підготовки студентів. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д.Г., 2015. с. 263–268.

3. Воєвідко Л. М. Інновації у процесі фахової підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2019. С. 40–42.

4. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.

5. Мешко Г. Вступ до педагогічної професії: Лекції і практичні заняття. Навч.-метод. посібник. Тернопіль : ТДПУ, 2003. 100 с.

6. Олексюк О., Ткач М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : навч. посіб. Київ : Знання України, 2004. 264 с.

7. Розпорядження Кабінету Міністрів від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.

8. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 136 с.

Державні стандарти та освітні програми (типові навчальні плани, програми НУШ, модельні програми). Підручники, хрестоматії, нотні збірки, адаптовані до вікових особливостей учнів. Методичні рекомендації МОН, інститутів післядипломної освіти орієнтують на сучасні підходи до викладання. Мультимедійні ресурси: аудіозаписи,

відеофрагменти, онлайн-бібліотеки, платформи на кшталт YouTube, Musopen, IMSLP. Виклики: недостатній обсяг якісного сучасного навчального контенту українською мовою; потреба в авторських розробках, інтеграції міждисциплінарних методів. Перспективи: Розвиток інтерактивних електронних підручників, навчальних платформ; активне впровадження проєктного та змішаного навчання; створення творчих учительських спільнот з обміну методичними матеріалами.

Співпраця з колегами, закладами культури, батьками. Ресурси: професійне середовище – колеги по школі, вчителі мистецьких дисциплін, керівники гуртків, методисти; заклади культури: музичні школи, філармонії, театри, музеї, бібліотеки — джерело натхнення та партнерства; батьки – союзники у вихованні, організації творчих заходів, підтримці дитячих ініціатив. Виклики: низький рівень комунікації між учителями різних шкіл / дисциплін; пасивність деяких батьків, недостатня поінформованість про роль музики у розвитку дитини; обмежене фінансування спільних проєктів, труднощі логістики взаємодії зі сторонніми установами. Перспективи: розширення партнерських проєктів з місцевими закладами культури (екскурсії, майстер-класи, конкурси, воркшопи, вебінари, тренінги, квести і т. ін.); інтеграція з іншими предметами (українська література, історія, зарубіжна література, образотворче мистецтво); формування шкільного культурного простору: просвітницькі заходи, свята, фестивалі, виставки, перформенси за участю батьків.

Вплив сучасних технологій на мистецьку освіту. Ресурси: цифрові інструменти: відеоуроки, віртуальні інструменти, музичні додатки (Flat.io, Noteflight, Chrome Music Lab, Synthesia); освітні платформи: Google Workspace, ClassDojo, Padlet, LearningApps; соціальні мережі та YouTube як платформи для демонстрації учнівських виступів, проєктів. Виклики: технічне забезпечення шкіл, низька цифрова компетентність окремих педагогів; інформаційне перевантаження учнів, ризик втрати живого музичного досвіду; необхідність адаптації традиційних методів до онлайн-форматів. Перспективи: гейміфікація уроків, створення інтерактивних музичних квестів, віртуальних концертів тощо; відкриття доступу до світової музичної культури, міжкультурна комунікація;

використання ШІ та нейромереж у навчанні композиції, аналізі музичних творів.

Музично-педагогічне середовище сьогодні – це простір динамічної взаємодії, де вчитель виступає як координатор, інноватор і комунікатор. Для ефективного розвитку цього середовища важливо поєднувати традиції з інноваціями, а також будувати партнерство з усіма учасниками освітнього процесу.

Тема 8. Мотивація до педагогічної діяльності та побудова індивідуальної траєкторії професійного зростання

1. Внутрішні й зовнішні джерела мотивації.
2. Планування професійного шляху.
3. Створення портфоліо майбутнього вчителя мистецтва.

Література до теми:

1. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу «Вступ до спеціальності» / Укладач О. В. Більська. Вінниця : ТД «Едельвейс і К», 2012. 296 с.

2. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання. Київ : Літера ЛТД, 2010. 174 с.

3. Воєвідко Л. М. Гуманістичні засади фахової підготовки студентів. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д.Г., 2015. с. 263–268.

4. Воєвідко Л. М. Мистецтво як детермінанта процесу формування духовної культури особистості. Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Синтез мистецької науки, освіти і творчості в Україні та глобальному культурному просторі» (до 150-річчя з дня народження Августина Волошина) 18 – 19 березня 2024 р. Ужгород : Академія культури і мистецтв, 2024. С. 36–38.

5. Воєвідко Л. М. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2016. С. 156–167.

6. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.

7. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

8. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

9. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. 25 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

10. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://www.msp.gov.ua/files/News/20180815/20180815.pdf>.

11. Щербакова К. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. 3-є вид., оновлене, доповнене. Львів: Видавництво «Новий Світ», 2019. 215 с.

Внутрішні й зовнішні джерела мотивації. Внутрішня мотивація (самомотивація):

- інтерес до роботи з дітьми, бажання передавати знання та культуру;
- відчуття місії, покликання, задоволення від творчого процесу; прагнення до самореалізації, особистісного і духовного зростання;
- віра в значущість музичного мистецтва у розвитку молодого покоління.

Зовнішня мотивація:

- * соціальне визнання, повага з боку колег, учнів, батьків;
- * можливості кар'єрного зростання (атестація, конкурси, гранти);
- * матеріальні стимули: заробітна плата, премії, надбавки;
- * позитивна оцінка результатів роботи (участь учнів у конкурсах, виступах).

Виклики:

- емоційне вигорання, перевантаження, бюрократизація;
- недостатня суспільна підтримка вчителя.

Для сталого професійного розвитку важливо підтримувати баланс між внутрішньою та зовнішньою мотивацією.

Планування професійного шляху. Ключові етапи:

- самоаналіз: визначення сильних сторін, інтересів, пріоритетів;
- постановка цілей: короткострокові (курси, майстер-класи) та довгострокові (отримання категорії, наукова діяльність);

- пошук ресурсів: участь у семінарах, творчих спілках, освітніх проєктах;
- рефлексія та корекція: постійне переосмислення досягнень, коригування планів.

Інструменти: індивідуальний план професійного зростання; ведення освітнього щоденника або трекера досягнень; участь у професійних конкурсах («Учитель року», мистецькі фестивалі тощо). Важливо: Професійний розвиток – це не лише підвищення кваліфікації, а й розширення творчого потенціалу та педагогічної майстерності.

Створення портфоліо майбутнього вчителя мистецтва. Мета портфоліо:

- демонстрація професійних досягнень, досвіду, креативності;
- відображення індивідуального стилю педагогічної діяльності;
- засіб самоаналізу та самопрезентації.

Структура портфоліо:

- особисті дані, педагогічне кредо;
- освітня траєкторія: дипломи, сертифікати, курси;
- методичні напрацювання: конспекти, презентації, авторські програми;
- досягнення учнів (виступи, перемоги у конкурсах тощо);
- творчі проєкти (інтердисциплінарні, шкільні свята, виставки тощо); відгуки, рецензії, подяки; плани на майбутнє, зони для розвитку.

Формат – паперовий або цифровий (Google Диск, Canva, Padlet, сайти-портфоліо). Переваги: портфоліо – це «жива» історія професійного становлення вчителя, що допомагає осмислювати й демонструвати свою унікальність у професії.

Мотивація та професійне зростання педагога – це безперервний, осмислений процес, що починається з внутрішнього поклику і веде до свідомого вибудовування кар’єрної траєкторії. Вчитель мистецтва має постійно розвиватися як творець, наставник і лідер у сфері педагогічної освіти та у мистецькій галузі.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Мета:

- Ознайомити майбутніх учителів з основними нормативно-правовими документами, що регламентують діяльність вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.
- Сприяти усвідомленню ролі правового поля в освітньому процесі.
- Виробити практичні навички застосування нормативної бази у професійній діяльності.

Структура заняття (90 хв)

1. Організаційний момент (5 хв)

Привітання

Ознайомлення з темою, метою та планом заняття

2. Мотиваційний етап / Вступна дискусія (10 хв)

 Запитання для обговорення:

З якими нормативними документами ви працюєте найчастіше?

У яких ситуаціях вам доводилось звертатися до правових актів?

Чи вважаєте ви правове забезпечення своєї діяльності достатнім?

3. Теоретичний блок (15 хв)

Короткий огляд ключових нормативно-правових документів:

Закон України «Про освіту» (2017)

Закон України «Про загальну середню освіту» (2020)

Державний стандарт базової середньої освіти (2020)

Типові освітні програми (Нова українська школа)

Концепція НУШ

Професійний стандарт вчителя

Накази МОН, що регулюють навчальні програми з мистецтва (Музичне мистецтво / Мистецтво)

Кодекс етики педагогічного працівника

Матеріал можна подати у вигляді презентації або роздаткового аркуша.

4. Практична частина (40 хв)

 Завдання 1: Робота з кейсами (25 хв)

Учасники отримують реальні або змодельовані ситуації з педагогічної практики, де потрібно обґрунтувати дії вчителя на основі нормативної бази.

Приклади ситуацій:

Адміністрація школи просить змінити тематику уроку з музичного мистецтва для участі в заході, що не передбачений програмою.

Батьки учня скаржаться, що дитина не хоче співати через релігійні переконання.

Учень не має інструментарію, але програма вимагає практичної роботи.

✳ Завдання:

Визначити, які документи регулюють ситуацію.

Запропонувати правильний алгоритм дій вчителя.

Обґрунтувати позицію посиленням на нормативні документи.

✳ Завдання 2: «Знайди джерело» (15 хв)

Учасникам даються витяги з реальних нормативних документів, і вони мають:

Впізнати документ

Визначити його призначення

Сказати, як він впливає на роботу вчителя

5. Рефлексія / Підбиття підсумків (10 хв)

Обговорення: що було новим, що викликало запитання?

Анкета зворотного зв'язку (можна у Google Form / на папері)

Міні-опитування: «Що з цього я використаю завтра на роботі?»

✂ Матеріали, які варто підготувати:

Роздруківки / витяги з нормативних документів

Презентація

Роздаткові аркуші з кейсами

Посилання на актуальні документи на сайті МОН

Коротка пам'ятка з переліком основних нормативно-правових актів для вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.

Тема 2. Глобальні проблеми сталого розвитку в освіті

Мета:

- Розкрити суть та актуальність глобальних проблем сталого розвитку у контексті сучасної освіти.

- Ознайомити студентів/учасників із ключовими завданнями освіти для сталого розвитку (ОСР, Education for Sustainable Development – ESD).
- Сприяти формуванню особистої відповідальності та екосвідомого ставлення до довкілля, суспільства й економіки.
- Розвивати вміння аналізувати глобальні виклики (зміна клімату, нерівність, виснаження ресурсів тощо) через освітню призму.
- Стимулювати створення власних освітніх ініціатив або проєктів, що відповідають цілям сталого розвитку.

□ Структура заняття (90 хвилин)

◆ 1. Вступ. Актуалізація

Перевірка присутності

Повідомлення теми заняття

Короткий вступ: чому це важливо майбутньому педагогу

2. Мотивація до вивчення теми (5 хв)

«Чи може освіта змінити світ? Як ви вважаєте?»

Демонстрація короткого відео або слайду зі статистикою (наприклад, про зміну клімату, бідність, доступ до освіти)

Пов'язання з особистим досвідом студентів

3. Актуалізація опорних знань (10 хв)

Обговорення питань:

Що таке сталий розвиток?

Які глобальні проблеми ви знаєте?

Яку роль відіграє освіта у їх подоланні?

Форма роботи: фронтальна бесіда, міні-дискусія

◆ 4. Основна частина – Практична робота (60 хв)

Мета: усвідомити роль освіти у досягненні Цілей сталого розвитку (ЦСР)

4.1. Інструктаж до завдання (5 хв)

Викладачка коротко пояснює суть практичної роботи:

Ознайомитися з 17 Цілями сталого розвитку

Обрати 1 ціль і дослідити, як саме освіта допомагає її досягти

4.2. Робота в малих групах (30–35 хв)

Групи по 3–4 студенти обирають ціль (наприклад: «Якісна освіта», «Гендерна рівність», «Чисте довкілля», тощо)

✳ Завдання:

Знайти приклади освітніх ініціатив у світі або Україні

Визначити, як вчитель Музичного мистецтва / Мистецтва може впливати на досягнення цієї цілі

Підготувати коротку презентацію або плакат (можна цифровий)

4.3. Презентація результатів (10–15 хв)

Кожна група коротко презентує свою ціль і освітні шляхи її реалізації

Обговорення, запитання-відповіді

5. Підсумки заняття, рефлексія (5 хв)

Вправа «3 речі, які я зрозумів / зрозуміла»

Висновки викладача: «Майбутній вчитель НУШ – це агент змін. Освіта – інструмент сталого розвитку.»

✳6. Домашнє завдання:

Написати есе (до 1 сторінки):

«Якою я бачу роль педагога у розв’язанні глобальних проблем»

Методи і засоби навчання:

Відеофрагменти (наприклад, з YouTube, TED)

Робота в групах

Плакати, міні-презентації (в Canva, PowerPoint або на папері)

Інтерактивні інструменти: Mentimeter, Padlet (за бажанням)

Тема 3: Структура професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Мета:

- Ознайомити майбутніх учителів із сучасною структурою професійної діяльності вчителя Мистецтва.
- Розвивати навички самоаналізу та планування професійного розвитку.
- Показати практичне застосування складових педагогічної майстерності у мистецькій освіті.

□ Структура заняття (90 хвилин)

◆ 1. Вступ. Актуалізація (10 хв)

Привітання. Оголошення теми, мети заняття.

Коротка вправа:

Запитання для обговорення (в парах або групах):

Що входить у щоденну діяльність учителя Музичного мистецтва / Мистецтва?

Назвіть 3 речі, які ви робите щодня, але які не бачать учні.

◆ 2. Теоретичний блок (15 хв)

Стислий огляд: Структура професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва (можна подати через презентацію)

Основні компоненти діяльності:

Дидактична – підготовка та проведення уроків, розробка навчальних програм.

Виховна – формування естетичних смаків, розвиток особистості учня.

Організаційна – участь в підготовці свят, концертів, виставок.

Методична – участь у МО, самоосвіта, атестація.

Комунікативна – взаємодія з учнями, батьками, колегами.

Творча – розробка авторських методик, інтерпретація творів мистецтва.

Оціночна / Аналітична – аналіз результатів навчання, самооцінювання.

Професійний стандарт вчителя – орієнтир.

◆ 3. Практична частина (50 хв)

✳ Завдання 1: «Моя професійна мозаїка» (20 хв)

Мета: усвідомити власну структуру діяльності.

Інструкція:

Кожен учасник отримує шаблон з 7-ма секторами (у вигляді кола або таблиці) з назвами компонентів професійної діяльності. Завдання – вписати, які конкретні дії / задачі ви виконуєте у кожному компоненті.

✎ Питання для саморефлексії:

Яка частина займає найбільше часу?

Яка з них – найцікавіша для мене?

Над чим варто працювати більше?

Цей шаблон можна заповнювати як на папері, так і онлайн (наприклад, у Canva або Jamboard).

✳ Завдання 2: Аналіз педагогічної ситуації (15 хв)

Ситуація:

Вчитель Музичного мистецтва / Мистецтва проводить підготовку до святкового концерту. У результаті репетицій учні прогуляли кілька уроків інших предметів. Адміністрація школи висловлює невдоволення. Деякі батьки також незадоволені.

✎ Питання для групової роботи:

Які складові професійної діяльності задіяні в ситуації?

Який варіант дій відповідає педагогічній етиці?

Як вчителю знайти баланс між творчою та організаційною функціями?

✳ Завдання 3: «Склади профіль вчителя Мистецтва 21 століття» (15 хв)

У малих групах учасники складають «ідеальний портрет» сучасного вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва:

Які навички має мати?

Які риси характеру?

Які компетентності найбільш важливі?

Можна оформити у вигляді «хмари слів» або на ватмані.

◆ 4. Підсумки. Рефлексія (15 хв)

Запитання для відкритої бесіди або «Метод валізи»:

Що я сьогодні «кладу в свою професійну валізу»?

Над чим хочу попрацювати більше?

Що нового відкрив для себе у своїй професії?

За бажанням – коротка Google-форма / анкета зворотного зв'язку.

✂ Матеріали до заняття (рекомендації):

Презентація з теоретичними блоками

Шаблон «Професійна мозаїка»

Роздрук кейсів / ситуацій

Витяги з Профстандарту вчителя

Canva / Google Jamboard для інтерактиву

Зразки «Моя професійна мозаїка»:

◆ Варіант 1: Табличний формат (для друку або Word)

Сфера діяльності Ваші дії / приклади з практики

1. Дидактична (напр. планую уроки, підбираю музичні твори...)

2. Виховна

3. Організаційна

4. Методична

5. Комунікативна

6. Творча

7. Аналітична / Оціночна

☑ Можна заповнювати в паперовому вигляді або як PDF / Word-документ

◆ Варіант 2: Коло (графічний шаблон)

Уяви коло, розділене на 7 секторів, кожен з яких – одна з професійних сфер. У кожен сектор учасник вписує власні дії.

Назви секторів по колу:

Дидактична

Виховна

Організаційна

Методична

Комунікативна

Творча

Аналітична

Тема 4. Професійна компетентність учителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Мета:

- Ознайомити з поняттям «професійна компетентність» в контексті НУШ і Профстандарту вчителя.
- Розкрити специфіку компетентностей саме вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.
- Розвивати вміння аналізувати власний професійний рівень.

□ Структура заняття (90 хв)

◆ 1. Вступ (10 хв)

Привітання, оголошення теми.

Інтерактив:

 Запитання до групи:

«Як ви розумієте поняття компетентний учитель Музичного мистецтва / Мистецтва?»

(Кожен учасник записує 3 риси / вміння на стікерах або в чаті)

◆ 2. Теоретичний блок (15 хв)

Стислий виклад основ:

☑ Професійна компетентність – це сукупність знань, умінь, цінностей, особистісних якостей, практичних навичок, які дозволяють учителю ефективно реалізовувати педагогічну діяльність.

◆ Типи компетентностей вчителя (за Профстандартом):

Професійно-педагогічна

Методична

Психолого-педагогічна

Цифрова

Комунікативна

Оцінювальна

Інклюзивна

Соціально-гуманітарна

Культурно-естетична (особливо важлива для вчителя мистецтва)

□ Особливість вчителя Мистецтва: синтез педагогіки + мистецьких практик + творчості + емоційного інтелекту.

◆ 3. Практична частина (50 хв)

✳ Завдання 1: «Портрет компетентного вчителя Мистецтва» (20 хв)

У малих групах або індивідуально:

Інструкція:

Скласти «портрет» компетентного вчителя мистецтва, використовуючи шаблон із 9-ма компетентностями.

Можна у вигляді таблиці, хмари слів, малюнка, презентації, або колажу (у Canva / Jamboard)

📝 Питання для роботи:

Які прояви кожної компетентності у вашій щоденній практиці?

Яка з них найважливіша для вчителя мистецтва?

Яка потребує найбільшого розвитку?

✳ Завдання 2: Самооцінка професійної компетентності (15 хв)

Шаблон – чек-лист (можна на папері чи Google-формі)

☑ Учасники оцінюють себе за 10-бальною шкалою за кожним типом компетентності.

Після – короткий аналіз:

Над чим варто попрацювати?

У чому ваші сильні сторони?

✳ Завдання 3: Педагогічна ситуація «Твоя компетентність у дії» (15 хв)

Ситуація:

На уроці учень категорично відмовляється брати участь у співі. Клас починає кепкувати з нього. Атмосфера напружена. Вчитель має завершити урок, не допустивши конфлікту й при цьому реалізувати навчальну мету.

🗣 Обговорення в парах / групах:

Які компетентності вчителя потрібні для вирішення цієї ситуації?

Як діяти професійно та етично?

◆ 4. Рефлексія / Підсумки (15 хв)

□ Метод «3 кроки»:

Що нового дізнався?

Що викликало інтерес?

Що спробуєш змінити у своїй роботі?

Або:

📄 «Лист самому собі – яким учителем мистецтва я хочу бути через 4 роки?»

📌 Додаткові матеріали

◆ Шаблони для заняття:

Таблиця компетентностей

Чек-лист для самооцінки

Портрет компетентного вчителя (пустий макет)

Презентація до теоретичної частини

□ Портрет компетентного вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Заповніть таблицю, додавши конкретні приклади, дії або якості, що відповідають кожній компетентності.

№ Компетентність	Як вона проявляється у моїй роботі (приклади, дії, підходи)
1 Професійно-педагогічна	Напр.: Використання активних методів навчання, побудова структури уроку
2 Методична	Напр.: Підбір репертуару, адаптація методик до рівня класу, розробка сценаріїв та завдань
3 Психолого-педагогічна	Напр.: Підтримка мотивації, врахування особливостей учнів
4 Цифрова	Напр.: Створення мультимедійних презентацій, використання онлайн-інструментів
5 Комунікативна	Напр.: Вміння будувати доброзичливий діалог з учнями, батьками, колегами
6 Оцінювальна (аналітична)	Напр.: Формувальне оцінювання, ведення рефлексії, аналіз успішності

7 Інклюзивна	Напр.: Адаптація завдань для учнів з ООП, створення безпечного простору
8 Соціально-гуманітарна	Напр.: Виховання толерантності, формування громадянської позиції через мистецтво
9 Культурно-естетична	Напр.: Демонстрація високої культури спілкування, власний приклад творчої особистості

Тема 5. Особистісні якості вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Мета:

- Розкрити значення особистісних якостей у діяльності вчителя мистецького напрямку.
- Сприяти самопізнанню та розвитку ключових особистісних рис.
- Активізувати рефлексію щодо власного педагогічного стилю.

□ Структура заняття (90 хв)

◆ 1. Вступ. Актуалізація (10 хв)

Інтерактив «Живе опитування» (Mentimeter / Google Form / папірці)

? Які особисті якості важливі для вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва?

□ Варіанти: емоційність, креативність, терпіння, харизма, культура, відкритість, доброзичливість, дисципліна тощо.

 Коротке обговорення:

Чому саме ці якості важливі у мистецтві?

Які з них – природні, а які розвиваються?

◆ 2. Теоретичний блок (15 хв)

Міні-лекція або презентація:

◆ Роль особистості вчителя мистецтва – вчитель як:

Натхненник і митець

Лідер і фасилітатор естетичного досвіду

Модель етичної та художньої поведінки

◆ Основні особистісні якості педагога мистецтва (на основі досліджень і практики):

Емоційний інтелект

Творче мислення

Емпатія

Толерантність

Артистизм

Стресостійкість

Комунікабельність

Педагогічна культура

Педагогічна етика

◆ 3. Практична частина (50 хв)

✳ Завдання 1: «Мій особистісний профіль» (15 хв)

Шаблон: чек-лист або опитувальник

📝 Учасники оцінюють себе за 10-бальною шкалою за такими рисами:

Творчість

Терпіння

Самоорганізованість

Гнучкість

Емоційність

Уміння надихати

Комунікабельність

Артистизм

Інтуїція

Відповідальність

🔍 Потім коротка рефлексія:

Які риси – мої сильні сторони?

Над чим хочу попрацювати?

✳ Завдання 2: «Портрет ідеального вчителя мистецтва» (20 хв)

У групах створіть уявний образ вчителя, якого ви самі хотіли б бачити в ролі педагога.

Форма подачі – на вибір:

хмара слів

малюнок / схема

коротка сценка / презентація

колаж в Canva або Google Jamboard

🌀 Включіть 5–7 ключових особистісних рис + приклади поведінки.

✳ Завдання 3: Аналіз педагогічної ситуації (15 хв)

Ситуація:

Учень на уроці постійно порушує дисципліну. Вчитель втомлений після низки проведених уроків і реагує різко. Після уроку учень каже, що більше не хоче приходити на заняття.

Обговоріть у групах:

Яких якостей не вистачило вчителю в цій ситуації?

Як можна було вчинити по-іншому?

Як розвивати стійкість і емоційну врівноваженість?

◆ 4. Рефлексія / Підсумки (15 хв)

🌀 Метод «5 слів»

Запиши 5 слів, з якими асоціюється «хороший учитель мистецтва».

(можна обговорити в парах)

📄 Або лист самому собі:

Яку одну якість я хочу розвинути найближчим часом – і як саме?

📁 Матеріали до заняття:

✓ Шаблони:

Чек-лист «Мій особистісний профіль»

Шаблон «Портрет ідеального вчителя»

Сценарій педагогічної ситуації

Презентація до теоретичного блоку (можу зробити на запит)

☁ Хмара слів – це візуальне зображення, в якому слова розміщуються у вигляді «хмари», і чим частіше слово використовується – тим більшим шрифтом воно відображається.

👉 Приклад:

Учасників заняття питають:

«Які особистісні якості важливі для вчителя мистецтва?»

Вони відповідають:

Творчість

Терпіння

Натхнення

Емоційність

Креативність

Емпатія

Креативність (знову)

Доброта

Комунікабельність

 Якщо «креативність» згадують декілька разів, то на зображенні вона буде найбільшою – бо найчастіше згадувалась.

КРЕАТИВНІСТЬ

емоційність

натхнення

терпіння

доброта

комунікабельність

емпатія

◆ Для чого використовують «хмари слів» на заняттях?

Для збору ідей

Для активізації мислення

Як підсумок дискусії

Для рефлексії

Як елемент творчого проєкту

Тема 6. Сутність та особливості професії вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Мета:

- Розкрити сутність педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва.
- Визначити специфіку та унікальні риси цієї професії.
- Формувати усвідомлення місії, ролі й впливу вчителя музичного мистецтва на розвиток учня.

□ Структура заняття (90 хв)

◆ 1. Вступ (10 хв)

Мотиваційне запитання до групи:

Чим професія вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва відрізняється від інших педагогічних професій?

Форма відповіді: усно, в групі або через хмару слів (Mentimeter, WordArt, стікери)

◆ 2. Теоретичний блок (15 хв)

Сутність професії вчителя музичного мистецтва:

Поєднання художньої, педагогічної та психологічної діяльності

Вчитель як творець атмосфери на уроці

Професія потребує емоційної віддачі, естетичної культури, артистизму

 Особливості:

Педагогічна імпровізація (реагування на настрій класу)

Робота з емоціями, музичними творами, голосом, ритмом

Постійна взаємодія з мистецтвом (саморозвиток)

Організація творчих заходів

Формування смаку, цінностей, естетичної свідомості

◆ 3. Практична частина (50 хв)

✳ Завдання 1: «Місія вчителя музичного мистецтва» (15 хв)

 Учасники працюють в парах або індивідуально.

Завдання: дописати фразу у вигляді твору-мініатюри:

«Бути вчителем музики – це...»

«Я приходжу на урок не лише навчати, а ще й...»

«Моя музика – це...»

 Відповіді можна оформити у вигляді візуального плаката або зачитати як міні-маніфест.

✳ Завдання 2: «Професійна ситуація: обері шлях» (20 хв)

 Ситуація:

На уроці музичного мистецтва учні неуважні, гомонять, не хочуть співати. Один з них заявляє, що «музика не важлива». Як відреагує вчитель?

 Обговорення в малих групах:

Що б ви зробили?

Як пов'язані такі ситуації з сутністю професії вчителя музичного мистецтва?

Які особливі навички та риси тут потрібні?

✳ Завдання 3: «3 в 1» – хто ти як вчитель мистецтва? (15 хв)

 Учасники мають придумати метафору або образ, який описує їхню професію.

Наприклад: «Я – диригент емоцій», «Я – світлофор на музичній дорозі»,

«Я – музичний садівник»

 Потім – коротка презентація себе в цьому образі (1 хв на кожного)

◆ 4. Підсумки та рефлексія (15 хв)

 Метод «Світлофор»:

Що мене надихнуло?

□ Що змусило задуматись?

● Що поки що залишилось незрозумілим?

Або: 📄 Написати собі лист – «Чому я обрав(ла) бути вчителем музичного мистецтва»

(можна зробити «тайм-капсулу» на кінець року)

🕒 Тайм-капсула – це символічне або реальне «послання в майбутнє».

Це коли ти щось записуєш, створюєш, зберігаєш зараз, а відкриваєш через певний час щоб побачити, як ти змінився, що справдилось, що залишилось важливим.

📄 У педагогічному контексті це може бути:

лист самому собі (через рік, до завершення навчання за ОПП, до завершення навчального року тощо),

список мрій або цілей,

коротке відео, малюнок або навіть аудіозапис з посланням самому собі.

🔗 Як можна використати на занятті?

✎ Приклад завдання:

Напиши невеликий лист самому собі з відповідями:

Чому я став(ла) вчителем музичного мистецтва?

Що я хочу передати дітям через музику?

Якою людиною хочу бути через рік?

Цей лист учасники можуть:

покласти в конверт і заклеїти,

зберегти в Google-документі з нагадуванням,

залишити в «коробці часу», яку відкриють наприклад у День вчителя або на кінець року.

💡 Це дуже емоційна й мотиваційна вправа:

допомагає усвідомити цінність своєї професії,

стимулює саморефлексію,

дає привід пишатись собою в майбутньому 🤍

📎 Додаткові матеріали:

✅ Можу підготувати:

Презентацію до заняття (10–12 слайдів)

Чек-лист «Професійні особливості вчителя музики»

Макет для вправи «Місія вчителя»

«Хмару слів» або шаблон для Mentimeter

Тема 7. Музично-педагогічне середовище вчителя: ресурси, виклики, перспективи

Мета:

- Дослідити складові музично-педагогічного середовища.
- Визначити ключові ресурси та виклики в роботі вчителя музичного мистецтва.
- Сприяти формуванню бачення свого професійного шляху.

□ Структура заняття (90 хв)

◆ 1. Вступ (10 хв)

🗨️ Питання для обговорення:

Що для вас означає «музично-педагогічне середовище»?

Які чинники його формують?

□ Відповіді можна зібрати у вигляді хмари слів або у форматі Padlet / Jamboard.

◆ 2. Теоретичний блок (15 хв)

💡 Що таке музично-педагогічне середовище?

Це комплекс умов і впливів, у яких здійснюється діяльність вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва:

◆ Основні компоненти:

🏫 Освітній простір: школа, музична класна кімната, її оснащення.

🤝 Людський чинник: учні, батьки, колеги, адміністрація.

📖 Професійне середовище: методичні об'єднання, курси, конкурси, онлайн-спільноти.

🧠 Особистісний ресурс: натхнення, творчість, мотивація, здоров'я.

⚠️ Виклики:

Недостатнє фінансування

Відсутність інструментів, техніки

Байдужість до мистецтва в учнів чи колег

Вигорання

🔑 Перспективи:

Онлайн-ресурси, EdTech

Партнерства з мистецькими установами

Участь у проєктах / конкурсах

Культурна освіта як частина НУШ

◆ 3. Практична частина (50 хв)

✳ Завдання 1: «Аудит свого середовища» (15 хв)

📝 Заповнити таблицю:

Сфера Мої ресурси Мої виклики Мої дії / плани

Матеріальна

Професійна

Особиста / Емоційна

Культурна

🔄 Потім коротка рефлексія – над чим треба працювати найбільше?

✳ Завдання 2: «Середовище очима вчителя» (15 хв)

📷 Учасники об'єднуються в групи і готують візуальну метафору свого музично-педагогічного середовища:

— у вигляді малюнка / схеми / колажу

— або презентації «Моє середовище – це...» (сад, оркестр, клуб, майстерня тощо)

👤 Презентація образу (по 2 хв на групу)

✳ Завдання 3: «Професійна мапа можливостей» (20 хв)

У групах створити «мапу перспектив»:

Які ресурси доступні нам зараз?

Де шукати нові ідеї / розвиток / підтримку?

Які проекти / курси / партнерства / практики хотіли б реалізувати?

📌 Можна оформити у вигляді ментальної карти (mind map) або у Canva/Google Slides.

◆ 4. Підсумки / Рефлексія (15 хв)

🌀 Метод «3 зерна»:

Яку ідею я заберу з собою?

Що мене надихнуло?

Що хочу реалізувати найближчим часом?

Або: 📄 Напиши собі мотиваційне повідомлення:

«Я – творець свого середовища, і сьогодні я зроблю перший крок...»

📎 Матеріали до заняття:

◆ Можна створити:

Презентацію до заняття (слайди з ключовими тезами + завдання)

Шаблон таблиці «Аудит мого середовища»

Canva-шаблон для метафоричного зображення
 Mind-map шаблон «Мапа перспектив»
 Рефлексійну картку у PDF

Шаблон таблиці «Аудит мого середовища»

Сфера Мої ресурси Мої виклики / труднощі Мої дії / плани розвитку

	Матеріально-технічна	Напр.: музичні інструменти, техніка, навчальні матеріали	Напр.: застаріла апаратура, відсутність підключення до інтернету	Напр.: подати заявку на оновлення, шукати гранти, використовувати онлайн-ресурси	
	Професійно-методична	Напр.: методоб'єднання, участь у проєктах	Відсутність нових колег, ідей, обмежена взаємодія	Участь у <u>вебінарах</u> , ізоляція, підписка на проф. спільноти, обмін досвідом	
	Особиста емоційна	Напр.: натхнення, втома, вигорання, підтримка родини	Внутрішня мотивація, відсутність часу на себе	саморефлексія, психологічна підтримка	
		Культурно-естетична	Напр.: відвідування концертів, власна музична практика	Відсутність доступу до музичного культурного життя, рутинна	Пошук онлайн-вистав, культурних проєктів, розвитку

 Як використовувати шаблон:

- Індивідуальна робота – для усвідомлення професійного середовища.
- Групова робота – порівняння ресурсів і викликів, пошук спільних рішень.
- Як частина портфоліо або педагогічного звіту.

Тема 8. Мотивація до педагогічної діяльності та побудова індивідуальної траєкторії професійного зростання

Мета:

- Дослідити джерела педагогічної мотивації.
- Визначити індивідуальні стимули до професійного зростання.
- Сприяти формуванню особистісного бачення свого шляху в професії.

□ Структура заняття (90 хв)

◆ 1. Вступ (10 хв)

 Запитання для роздумів:

Чому я обрав(ла) професію вчителя?

Що мене надихає в цій діяльності?

 Вправа: «3 речення»

Завершіть фрази:

- Я став(ла) вчителем, бо...
- У своїй роботі я найбільше ціную...
- У майбутньому я хочу...

◆ 2. Теоретичний блок (15 хв)

 Що таке педагогічна мотивація?

Внутрішня мотивація: любов до дітей, бажання ділитись знаннями, творчість, самореалізація.

Зовнішня мотивація: зарплата, кар'єра, визнання, премії, стабільність.

Що таке індивідуальна траєкторія професійного зростання?

Особистий план розвитку педагога:

- освіта, курси, участь у конкурсах
- розвиток навичок (цифрові, методичні, управлінські)
- кар'єрний план (вчитель → методист → керівник)

◆ 3. Практична частина (50 хв)

Завдання 1: «Дерево мотивації» (15 хв)

 На аркуші намалуйте дерево:

Коріння – що дало початок моїй професії?

Стовбур – що тримає мене в професії зараз?

Крона – що я прагну досягти в майбутньому?

Обговорення в парах або презентація дерева.

Завдання 2: «Карта професійного зростання» (20 хв)

 Створіть свою індивідуальну траєкторію розвитку (на 1–3 роки):

Формат: стрічка часу / сходинки / дорога з орієнтирами

 Включіть:

Короткострокові цілі (1 рік)

Середньострокові (2–3 роки)

Засоби досягнення (інтенсивне навчання за ОПП, курси, вебінари, досвід, проєкти)

 Можна оформити в Google Jamboard, Canva або на папері.

 Завдання 3: «Мій педагогічний компас» (15 хв)

Вправа для саморефлексії (індивідуально):

Напря́м Пита́ння до себе

 Місія Чому я в цій професії?

 Цінності Що для мене найважливіше у взаємодії з учнями?

 Навички Які вміння мені потрібні для наступного етапу?

 Середовище Хто або що мене підтримує / надихає / обмежує?

 Потім зробити висновок в 1 реченні:

«Я бачу свій шлях як...»

 4. Підсумки / Рефлексія (15 хв)

 Метод «Сонце розвитку»:

Намалюйте сонце. В середині – «Я як учитель».

На промінцях – те, що мене надихає, мотивує, рухає вперед.

 Поділитися з групою (або закріпити в портфолію педагога)

 Матеріали до заняття:

 Можу підготувати:

Презентацію зі слайдами (структура + інструкції до вправ)

Шаблон «Дерева мотивації» (PDF або Canva)

Таблицю «Педагогічний компас» (Word або Google-док)

Макет «Карта професійного зростання»

Рефлексійну вправа «Сонце розвитку»

Для прикладу:

ДЕРЕВО МОТИВАЦІЇ

Мета: допомогти усвідомити власну мотивацію до педагогічної діяльності, визначити, що надихає, підтримує і куди прагнеш рухатись у професії.

 Інструкція:

Намалюй дерево (або використай надрукований шаблон):

Коріння – що стало початком мого педагогічного шляху?

Стовбур – що підтримує мене зараз, тримає у професії?

Крона (гілки, листя) – мої професійні мрії, цілі, прагнення.

Можна додати:

Фрукти – результати, якими пишаюсь.

Сонце / дощ – що мене надихає / підтримує ззовні (люди, події, цінності).

Частина дерева	Питання для рефлексії	Моя відповідь
 Коріння	Що мене привело до професії вчителя? Яка була моя мотивація на початку?	Напр.: любов до музики, натхнення від вчителя
☐ Стовбур	Що мене підтримує сьогодні? Що дає сили не зупинятись?	Напр.: учні, відчуття значущості, розвиток
 Крона (гілки)	Які мої професійні мрії, цілі, чого прагну?	Напр.: підвищення кваліфікації, створення гуртка
 Плоди	Які результати своєї праці я вважаю цінними?	Напр.: перемоги учнів, вдячність, уроки-емоції
 Зовнішні чинники	Що/хто мене підтримує та мотивує? (люди, події, середовище, джерела натхнення)	Напр.: родина, мистецтво, колеги

Формати виконання:

На аркуші формату А4 або ватмані

Онлайн у Canva / Google Jamboard

У вигляді творчого колажу з картинок / слів

Як груповий проєкт – дерево мотивації всієї команди

Глосарій до практичних занять з освітньої компоненти

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Освітнє законодавство – сукупність законів і нормативних документів, що регулюють систему освіти в Україні.

Професійний стандарт вчителя – нормативний документ, що визначає ключові компетентності, функції та вимоги до педагога.

Академічна доброчесність – принципи етичної поведінки в освіті, що виключають плагіат, шахрайство, підробку даних тощо.

Державний стандарт освіти – документ, який встановлює обов’язкові вимоги до результатів навчання учнів.

◆ **Тема 2. Глобальні проблеми сталого розвитку в освіті**

Сталий розвиток – розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу потреби майбутніх поколінь.

Освіта для сталого розвитку (ОСР) – підхід до навчання, що формує відповідальне ставлення до екології, економіки та соціальної справедливості.

Глобальні виклики – проблеми, які стосуються всього людства: зміна клімату, бідність, нерівність, війни, міграція.

Цілі сталого розвитку (ЦСР) – 17 глобальних цілей ООН для досягнення миру, благополуччя та гармонії у світі до 2030 року.

◆ **Тема 3. Структура професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва**

Педагогічна діяльність – професійна діяльність з навчання, виховання та розвитку особистості.

Методична діяльність – система дій педагога щодо вдосконалення власної професійної майстерності.

Творча діяльність – прояв креативності та інновацій в освітньому процесі, створення мистецького середовища.

Комунікативна діяльність – взаємодія з учнями, батьками, колегами з метою ефективного навчання.

◆ **Тема 4. Професійна компетентність учителя Музичного мистецтва / Мистецтва**

Компетентність – інтегрована характеристика особистості, яка включає знання, уміння, навички та цінності.

Предметна компетентність – глибоке знання й розуміння музичного (мистецького) матеріалу.

Педагогічна компетентність – здатність ефективно організовувати освітній процес.

Цифрова компетентність – вміння використовувати сучасні ІТ-засоби в освітньому процесі.

◆ **Тема 5. Особистісні якості вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва**

Емпатія – здатність розуміти емоції учнів і співпереживати їм.

Творчість – здатність генерувати нові ідеї, підходи, інтерпретації.

Толерантність – прийняття різноманітності думок, культур, емоцій.

Мотивація – внутрішнє прагнення до самореалізації в професії.

◆ Тема 6. Сутність та особливості професії вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

Професійна місія – особисте усвідомлення значущості й мети своєї педагогічної праці.

Мистецька діяльність – процес створення, інтерпретації та передавання художнього змісту.

Професійне покликання – глибоке внутрішнє бажання бути вчителем, усвідомлення своєї ролі.

Педагогічна імпровізація – вміння гнучко реагувати на ситуації на уроці.

◆ Тема 7. Музично-педагогічне середовище вчителя: ресурси, виклики, перспективи

Професійне середовище – сукупність умов, у яких функціонує вчитель: школа, колектив, спільноти.

Ресурси педагога – знання, досвід, матеріальна база, емоційна підтримка.

Професійні виклики – труднощі або перешкоди, що виникають у процесі викладання.

Професійний розвиток – постійне вдосконалення навичок, умінь і знань у межах своєї спеціальності.

◆ Тема 8. Мотивація до педагогічної діяльності та побудова індивідуальної траєкторії професійного зростання

Мотивація до професії – сукупність причин і стимулів, що спонукають до роботи вчителем.

Професійне зростання – планомірне вдосконалення педагога протягом усього життя.

Траєкторія розвитку – індивідуальний шлях реалізації особистих і професійних цілей.

Самоосвіта – процес здобуття нових знань і навичок з власної ініціативи.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Самостійна робота є обов'язковою формою навчальної діяльності студента, що сприяє формуванню професійної свідомості, відповідальності та навичок самоосвіти. Вона охоплює опрацювання теоретичних матеріалів, підготовку рефератів, есе, творчих і дослідницьких завдань, виконання індивідуальних проєктів, підготовку до практичних занять, тестів тощо.

1. Мета самостійної роботи:

- Ознайомлення з особливостями професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.
- Формування первинного уявлення про педагогічну майстерність, професійні компетентності.
- Розвиток творчого мислення, самоаналізу та рефлексії щодо вибору професії вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.
- Розвиток навичок аналітичного та критичного мислення.
- Розвиток інформаційної грамотності та вміння працювати з джерелами.
- Розвиток навичок інформаційної гігієни
- Формування мотивації до майбутньої професійної діяльності та готовності до самоосвіти.

2. Основні види самостійної роботи:

- Опрацювання рекомендованої літератури за темами освітньої компоненти: підручників, посібників, методичних рекомендацій, монографій, наукових статей, педагогічних блогів, відео тощо.
- Підготовка творчих письмових робіт (есе, міні-дослідження, аналітичні замітки).
- Аналіз професійної діяльності сучасного вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва (інтерв'ю, спостереження, перегляд відкритих уроків).

- Відвідування культурно-мистецьких, просвітницько-розвивальних заходів з подальшим рефлексивним описом (концерт, репетиція, урок, захід, онлайн-трансляція).
- Написання рефератів, есе, презентацій на теми: історія професії, роль фахівця в суспільстві, вимоги до сучасного спеціаліста тощо.
- Виконання індивідуальних завдань (аналіз професійних стандартів, самодіагностика мотивації до професії, складання портфоліо).
- Підготовка до модульного контролю, участі в дискусіях, рольових іграх, тренінгах.
- Розробка освітньої траєкторії: складання індивідуального плану професійного зростання.

3. Приклади завдань:

Есе на тему:

- «Чому я обрав(ла) професію вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва?»
- «Образ ідеального вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва очима студента»
- «Моє перше уявлення про музично-педагогічне середовище»

Аналітичне завдання:

- Переглянути відеоурок з музики (YouTube/Prometheus/вебінар) та проаналізувати структуру й методи роботи вчителя.
- Порівняти сучасний і традиційний підходи до викладання Музичного мистецтва / Мистецтва у школі.

Професійне дослідження:

- Скласти список компетентностей, які повинен мати вчитель музичного мистецтва.
- Проаналізувати освітню програму своєї спеціальності й визначити ключові дисципліни, що формують фах.

Творчий проєкт:

- Створити міні-портфоліо (вступ, фото, професійне кредо, приклади досягнень або планів).
- Розробити афішу або план проведення шкільного музичного заходу.

Рефлексія за підсумками культурної події:

– Відвідати концерт, виставу, майстер-клас (онлайн або офлайн) і написати звіт:

«Що я як майбутній педагог виніс(винесла) з цього досвіду?»

4. Вимоги до оформлення:

Роботи подаються у друкованому або цифровому форматі (за вимогою викладача).

Оформлення згідно з методичними вказівками: шрифт 14, інтервал 1,5, поля 2 см, заголовки – жирним.

Обов'язкові елементи: назва, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел (де це доречно).

У роботах обов'язково мають бути посилання на джерела, якщо використовуються думки, твердження, визначення науковців.

Робота має бути виконана самостійно, грамотно, логічно, охайно оформлена.

Уникати плагіату – вітається авторський стиль, власні приклади, рефлексія.

5. Оцінювання самостійної роботи:

- Змістовність, логічність, відповідність темі.
- Глибина аналізу, аргументованість, самостійність суджень.
- Якість оформлення, грамотність, дотримання вимог.
- Творчий підхід, ініціативність, використання різноманітних джерел.
- Самостійна робота є частиною підсумкового оцінювання й має систематично виконуватися протягом семестру.

Самостійна робота оцінюється відповідно до критеріїв: повнота розкриття теми, грамотність, оформлення, глибина аналізу, наявність власної позиції. Враховується своєчасність виконання завдань, активність студента у творчій діяльності та обговореннях. Частина балів за самостійну роботу включається до підсумкової оцінки з навчальної дисципліни. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів розгорнено подано а робочій програмі освітньої компоненти.

6. Рекомендації:

1. Підтримуйте власний «щоденник майбутнього вчителя» – нотатки, думки, ідеї, спостереження за професійним середовищем.
2. Шукайте натхнення в музиці, педагогіці, мистецтві, літературі, історії.
3. Ведіть діалог із професією – ставте запитання, шукайте відповіді, будьте дослідником!

6. Працюйте з різними джерелами: навчальна література, наукові статті, ресурси Інтернету, професійні блоги, інтерв'ю з фахівцями.

7. Ведіть конспекти, нотатки, картки спостереження (особливо при відвідуванні заходів або опрацюванні відеоматеріалів).

8. Розвивайте індивідуальний стиль мислення та професійного самовираження.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності» – важливий аспект повноцінного оволодіння знаннями, вміннями, навичками та іншими компетентностями. Правильно організована самостійна робота розвиває увагу, виробляє здатність розмірковувати, аналізувати та запобігає формалізму у засвоєнні знань здобувачами вищої освіти, чим зумовлює обов'язковість та різноманітність самостійної роботи. Планування самостійної роботи студентів вищої школи передбачає низку вимог:

- чіткість окреслених завдань до кожного самостійного опрацювання навчального контенту;
- визначеність поетапності самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- обговорення труднощів, які можуть виникнути під час самостійної роботи студентів над навчальними завданнями;
- чіткість у визначенні змісту та обсягу завдань;
- встановлення вимоги щодо структурування навчального контенту;
- обговорення форми подачі, виконаної самостійної роботи;
- визначення раціонального способу перевірки виконаної самостійної роботи здобувачами вищої освіти.

Ефективність самостійної роботи студентів значною мірою залежить від способу постановки завдання, а саме, розробкою навчальних завдань, їх формулювання, вказівок щодо послідовності виконання даної роботи. Ми подаємо як детальні рекомендації так і загальні для урізноманітнення підходів студентів до самостійної роботи.

Варто наголосити, що самостійна робота студентів передбачає формування комплексних вмінь, тому ми пропонуємо інструкції, які вказують на характер і послідовність розумових і практичних дій. Для цього, при опрацюванні певного питання ми конкретизуємо питання, які

необхідно висвітлити у підготовці самостійно опрацьованого матеріалу, де питання надзвичайно чіткі та гранично лаконічні.

Мета організації самостійної роботи студентів визначає її зміст і методик. Тому і види самостійної роботи надзвичайно різноманітні й водночас, вони відбивають специфіку формування основних умінь і навичок та компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва. Самостійна робота здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти паралельно з лекційними та практичними заняттями повинна забезпечити:

- 1) бездоганне знання курсу «Вступ до спеціальності»;
- 2) знання глосарію з освітньої компоненти;
- 3) особливості урочної, позакласної та позашкільної роботи вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва;
- 4) знання професійних та особистісних вимог до вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва;
- 5) знання змісту та структури роботи вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва в закладі загальної середньої освіти, НУШ.

Самостійність студентів проявляється на різних етапах навчання в залежності від здібностей, освіченості, пам'яті, виховання, навчання та працездатності, тому, при виконанні програмових вимог курсу «Вступ до спеціальності», ми спрямовуємо роботу студентів у бік самостійності з заохоченням студентів до самоаналізу та самооцінки. Найдоцільнішими завданнями для оптимальної організації самопідготовки студентів ми вважаємо:

- відтворення фактичного змісту прочитаного;
- пошук, аналіз, порівняння, виділення основного, доведення власної позиції стосовно викладеного та узагальнення;
- складання плану (стислого та розгорненого) до опрацьованого матеріалу;
- складання запитань до матеріалу, який опрацьовувався;
- знаходження взаємозв'язку між опрацьованим теоретичним матеріалом та його практичним втіленням;
- обґрунтована доцільність використання наочності;
- логічне «сортування» матеріалу, проведення аналогій та паралелей.

Окрім зазначених завдань нами переслідуються мета діагностики компетентності студентів щодо:

- знання матеріалу навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»;
- уміння скористатися знаннями, якими володіють на практичному самостійному завданні.

Відтак, необхідно провести діагностику щодо рівня креативності кожного зі студентів, наявність творчих задатків дасть змогу майбутньому вчителю Музичного мистецтва / Мистецтва на належному рівні забезпечити освітній процес у сучасному закладі загальної середньої освіти, НУШ.

Безперечно, чим більше видів діяльності та різноманітності завдань для самостійної роботи здобувачів, тим про більшу ефективність освітнього процесу можна стверджувати. Серед інших видів самостійної роботи здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти чільне місце посідає – опрацювання науково-методичних статей з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності». При цьому, є статті обов'язкові для опрацювання та винесення на загал (аудиторію) та є статті за індивідуальним вибором студентів, тобто такі статті, які викличуть інтерес у того чи іншого студента і у нього з'явиться бажання поділитися цікавою навчальною інформацією з одногрупниками.

Окрім того, пропонується студентам тематика для підготовки доповіді або дискусії на одну з тем.

1. Загальна характеристика педагогічної професії
 - 1.1. Виникнення і становлення педагогічної професії
 - 1.2. Педагогічна діяльність: у чому її унікальність?
 - 1.3. Соціально-педагогічні проблеми вчительської праці: історія і сучасність
 - 1.4. Гуманістична спрямованість професії вчителя музики: що це означає? (із залученням результатів власних спостережень та дослідження)
 - 1.5. Завдання педагогічної діяльності
2. Особливості професійно-педагогічної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва на сучасному етапі
 - 2.1. Діяльність сучасного вчителя: ремесло чи творчість?
 - 2.2. Сучасний учитель як актор і художник
 - 2.3. Як буде розвиватися педагогічна професія в XXI столітті?
 - 2.4. Сучасний учитель: розвиток чи виживання? (із залученням

результатів власного дослідження)

2.5. Професійний ідеал сучасного вчителя: який він? (із залученням результатів власного дослідження)

3. Педагогічна майстерність учителя

3.1. Якого вчителя можна назвати майстром?

3.2. Структура педагогічної майстерності вчителя

3.3. Традиції і новаторство: як вони поєднуються в роботі сучасного вчителя? (із залученням результатів власного дослідження)

3.4. Педагогічний портрет учителя-новатора (із залученням результатів власного дослідження)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Задля якісної підготовки майбутніх фахівців необхідно надзвичайно скрупульозно підходити до організації практичних занять здобувачів вищої освіти з освітньої компоненти. Структура практичних занять має наступний вигляд: визначення теми, відповідної мети, завдань з інструкціями до їх виконання; актуалізація опорних знань і вмінь; вибір необхідного обладнання та матеріалів; виконання самостійної роботи під наглядом і за консультативною допомогою педагога; складання звіту; обговорення практичних результатів та їх теоретичне пояснення.

Структура практичного заняття

Тема заняття:

Дисципліна:

Курс:

Тривалість: 2 академічні години (1 пара – 90 хв)

1. Організаційний момент (5 хв)

Перевірка присутності

Повідомлення теми, мети та завдань заняття

Актуалізація знань (короткий вступ, зв'язок із попередньою темою)

2. Мотивація до вивчення теми (5 хв)

Навіщо це знати?

Наприклад:

3. Актуалізація опорних знань (10–15 хв)

Міні-опитування або тест / вікторина (наприклад, Kahoot або Google Forms)

Коротке обговорення домашнього завдання

4. Основна частина – Практична робота (50–60 хв)

Мета: закріпити навички аналізу....

4.1. Інструктаж (5–10 хв)

Викладач пояснює завдання, алгоритм дій, роздає кейси / завдання

4.2. Виконання завдань студентами (індивідуально або в групах)

Аналіз

Структура

Формулювання висновків

4.3. Поточне консультування

Викладач відповідає на питання, допомагає в процесі виконання

5. Обговорення результатів, рефлексія (10–15 хв)

Презентація рішень (групами/окремими студентами)

Аналіз типових помилок

Коротке обговорення: Що вдалося? Що було складно?

6. Підсумки заняття (5 хв)

Узагальнення основних результатів

Коментар викладача, відповіді на питання

7. Домашнє завдання

Додатково:

Можна використовувати Google Classroom, Moodle або інші платформи для розміщення матеріалів

Активно впроваджуються елементи навчання через кейси, роботу з реальними документами, електронні таблиці тощо

Слід зазначити, що обрання теми практичного заняття, обумовлене програмовими вимогами та є зафіксованою у Робочій програмі навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності». Необхідно неухильно дотримуватися послідовності та залучення тем для практичних занять. Мета практичного заняття повинна бути триединою задля формування у студента всіх необхідних знань вмінь та навичок щодо майбутньої педагогічної діяльності. Інструкції повинні носити рекомендовані вимоги, а не догматичні норми, для найоптимальнішої підготовки з виявом креативності кожного студента в силу своїх задатків та у відповідності до теми практичного заняття. Студенти повинні вміти використовувати всі свої опорні знання та уміння, які забезпечать якісне виконання практичного завдання. Вибір необхідних матеріалів, обладнання, інформаційних ресурсів здійснюється, виходячи з теми та мети кожного практичного заняття.

На практичних заняттях здійснюється перевірка засвоєння лекційного матеріалу, так і самостійного опрацювання матеріалу передбаченого програмовими вимогами для самостійної роботи. Самостійна робота студентів в силу сутнісного навантаження набула

концептуального сенсу у сучасній освітній галузі. Тому важко переоцінити самостійну підготовку здобувачів вищої освіти до практичних занять з освітньої компоненти. Самостійна навчальна робота студентів передбачає різноманітні види індивідуальної та колективної, або групової навчальної діяльності, яка може здійснюватись на практичних навчальних заняттях та в поза аудиторній роботі згідно запропонованих завдань та під індивідуальним керівництвом. Реалізація даних настанов вимагає від здобувачів вищої освіти активної розумової діяльності, самостійного виконання різних пізнавальних завдань, застосування раніше засвоєних знань. Найбільш поширені види самостійної навчальної роботи студентів з курсу «Вступ до спеціальності»: праця з підручником, навчальним посібником, навчально-методичним посібником, методичними рекомендаціями, дидактичними матеріалами, персональним комп'ютером, моделювання завдань з освітньої компоненти із застосуванням цифрових ресурсів, написання рефератів (есе), створення тестових завдань, самостійні спостереження музично-педагогічної діяльності та виведення власних алгоритмів щодо майбутньої діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва в закладах загальної середньої освіти..

Варто наголосити, що за дидактичною метою самостійні навчальні роботи до практичних занять студентів можна поділити на:

- підготовчі, спрямовані на засвоєння нових знань,
- тренувальні,
- узагальнююче-повторювальні,
- контрольні.

Самостійне самовдосконалення має ексцитативне значення під час закріплення і вдосконалення знань, умінь та практичних навичок. Для перевірки знань, умінь та практичних навичок студентів використовуємо планову модульну контрольну роботу. Також, усі види творчих робіт носять самостійний характер, причому, завдання можуть бути як фронтальними так індивідуальними. Самостійні навчальні роботи студентам надаються з урахуванням їхніх особливостей та пізнавальних можливостей. Система даної роботи передбачає обґрунтовану послідовність, ускладненості їхнього змісту й міри самостійності студентів.

Педагогічна ефективність підготовки студентів до практичних занять значною мірою залежить від якості керівництва, тому необхідно достеменно опрацювати систему завдань з чітко визначеною метою. При цьому необхідно навчити здобувачів вищої освіти:

- раціональних прийомів розумової праці,
- внесення коректив у самостійному виправленні помилок,
- підведення підсумків,
- самоаналізу,
- оцінювання у відповідності до критеріїв оцінювання з освітньої компоненти.

Одним з важливих видів практичних навчальних занять студентів є семінар, який полягає в самостійному вивченні студентами за визначеними нами завданнями окремих питань і тем лекційного курсу згідно програмових вимог і з наступним оформленням матеріалу в реферат, доповідь, повідомлення тощо. Ми виділяємо три основні типи семінарів: семінари, що сприяють поглибленому вивченню курсу «Вступ до спеціальності », семінари з вивчення окремих основних або найважливіших тем курсу і спецсемінари дослідницького характеру (приміром, спецсемінар). Зазвичай семінар супроводжується коментарями, доповідями, диспутами і заключним словом студентів та викладача.

Кожне практичне заняття передбачає детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень даного навчального предмету і формує уміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованого завдання. Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою курсу «Вступ до спеціальності».

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Основні компоненти педагогічної культури

1. Педагогічна культура та вимоги до її сформованості в майбутніх вчителів Музичного мистецтва / Мистецтва.

2. Компоненти культури.

1. Педагогічна культура – це сукупність професійних знань, умінь, цінностей, норм поведінки та моральних якостей, які визначають ефективність діяльності педагога та його взаємодію із здобувачами освіти. Вона є важливою складовою загальної культури особистості та основою професійної майстерності вчителя.

Сутність педагогічної культури полягає в гармонійному поєднанні глибоких знань з педагогіки, психології, методики навчання і виховання, а також у вмінні застосовувати ці знання на практиці. Вона проявляється у педагогічному мисленні, стилі спілкування, етичних переконаннях, толерантності, творчому підході до викладання та розумінні індивідуальних особливостей учнів.

Основними компонентами педагогічної культури є:

- професійна компетентність – знання предмета та методики його викладання;
- комунікативна культура – уміння ефективно й доброзичливо спілкуватися з учнями, батьками, колегами;
- морально-етична культура – дотримання принципів гуманізму, справедливості, поваги до особистості;
- педагогічна рефлексія – здатність аналізувати власну діяльність і постійно вдосконалюватися.

Формування педагогічної культури починається в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти і продовжується протягом усього життя. Вона розвивається через самопізнання, самовиховання, самоосвіту, обмін досвідом, участь у семінарах, тренінгах, педагогічних конкурсах.

Педагог з високим рівнем педагогічної культури здатний не лише ефективно навчати, а й надихати, підтримувати та виховувати учнів, формуючи у них не лише знання, а й цінності та світогляд.

Педагогічна культура – це певний ступінь опанування вчителем соціокультурного досвіду людства, глибоке знання методології науки й уміння використовувати її досягнення на практиці в різноманітних формах педагогічного спілкування, знання педагогіки й психології. Педагогічна культура дозволяє педагогу займатися самовдосконаленням, так як власний розвиток особистості неможливий без попереднього самопізнання, виявлення того, що він ще не вміє робити як педагог. Розвиток особистості такого педагога має являти собою постійне прагнення бути іншим, прагнути до того ідеального «образу».

Під педагогічною культурою вчителя найчастіше розуміють певну міру оволодіння педагогічним досвідом людства, ступінь досконалості в педагогічній діяльності, цілісне особистісне утворення, сутністю якого є взаємозв'язок структурних та функціональних елементів індивіда, що знаходиться в постійному розвитку і проявляється в професійно-педагогічній діяльності, передбачає наявність певного рівня психолого-педагогічної підготовки, особистісних якостей, творчого характеру професійної діяльності, високої ціннісної зумовленості роботи вчителя.

Звертаючись до вивчення особистості вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва, його професійної культури, треба зазначити, що він поєднує в собі функції педагога та музиканта, і є транслятором як педагогічної, так і мистецької культури суспільства. Аналіз поглядів на професійну культуру педагога, зокрема педагога-музиканта, дозволяє визначити професійну культуру вчителя музичної спеціальності як складне інтегративне особистісне утворення, що розглядається в єдності музичного та педагогічного компонентів, в якому відображаються професійні та особистісні якості вчителя, ядро якого становлять ціннісні якості особистості, що реалізуються у творчому характері професійної діяльності особистості вчителя. Професійна культура відбиває якісний рівень підготовки вчителя музичної спеціальності. Також виділяють індивідуально-творчий, професійно-творчий та професійно-адаптивний рівень професійної культури вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.

Розглядаючи педагогічну культуру вчителя як цілісну динамічну систему, можна уявити її у вигляді компонентів, кожен з яких дозволяє характеризувати особистість, спілкування та професійно-педагогічну діяльність.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства значно зростають вимоги до особистості педагога, що пов'язано із захистом в Україні від російського агресора, з глобальними соціальними, економічними, соціокультурними змінами, що відбуваються в нашій країні та світі, а також інтеграцією України в європейський соціокультурний простір.

Основні вимоги до рівня підготовки педагогічних кадрів містяться в таких державних документах, як Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Державний стандарт вищої освіти, Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейській освітній простір та ін. Ці документи орієнтують педагогів і науковців на всебічний розвиток особистості фахівця, набуття ним особистісних професійно-значущих якостей, розвиток його творчого потенціалу, можливостей для самореалізації.

У сучасній педагогічній системі значно розширилися функції вчителя, що вимагає від педагога високої мобільності, здатності до адаптації до нових умов і запитів суспільства, творчого підходу до виконання своїх професійних обов'язків, високого рівня знань, умінь і навичок, інтегративного мислення. Особливо цінним у структурі особистості педагога стає рівень педагогічної культури, яка тісно пов'язана із особистісною, загальною культурою фахівця і є своєрідним стрижнем у роботі вчителя. Для вчителя музичної галузі в ЗЗСО, як фахівця в галузі педагогіки та мистецтва, сформованість професійної культури є надзвичайно важливим фактором його успішної професійної діяльності.

2. Компоненти педагогічної культури:

- комунікативна культура. Передбачає вміння ефективно спілкуватися, встановлювати довірливі стосунки з учнями, колегами, батьками. Педагог має володіти мовленнєвою культурою, бути терплячим, уважним, вміти слухати й висловлювати думки так, щоб бути зрозумілим і переконливим;
- етична культура. Включає моральні цінності, переконання, дотримання норм педагогічної етики: повагу до особистості учня, справедливість, відповідальність, чесність, доброзичливість. Етична поведінка вчителя має бути прикладом для учнів;

- гуманістична спрямованість. Цей компонент відображає світогляд педагога, його ставлення до дитини як до цінної особистості. Учитель з високою педагогічною культурою бачить у кожному учневі потенціал, підтримує індивідуальність, розвиває самостійність та творче мислення;
- педагогічна майстерність. Це високий рівень професійної підготовки вчителя, який поєднує знання, практичні вміння, педагогічну культуру та особистісні якості, що забезпечують ефективне навчання, виховання й розвиток здобувачів освіти. Це не лише володіння методиками викладання, а й уміння створити емоційно комфортне середовище, мотивувати учнів до навчання, адаптуватися до їхніх потреб, знаходити індивідуальний підхід. Майстерний педагог гнучкий, креативний, етичний, комунікабельний і постійно вдосконалює себе;
- педагогічні здібності. індивідуальні психологічні якості людини, які забезпечують успішну педагогічну діяльність і високу ефективність навчання та виховання учнів. Вони не зводяться лише до знань і навичок, а визначають здатність впливати на розвиток особистості здобувачів освіти. Основні педагогічні здібності включають: дидактичні здібності – уміння доступно пояснювати, логічно й цікаво подавати матеріал; комунікативні здібності – здатність легко встановлювати контакт, спілкуватися з учнями, колегами, батьками; організаторські здібності – уміння організовувати освітній процес, дисципліну, роботу колективу; перцептивні здібності – здатність розуміти психічний стан, настрій, особливості поведінки учнів; сугестивні здібності – здатність емоційно впливати, надихати та переконувати учнів; емпатійність – уміння співпереживати, розуміти почуття інших; рефлексивні здібності – здатність аналізувати власну діяльність і вдосконалювати її. Розвиток педагогічних здібностей є ключем до становлення справжнього педагога, здатного не лише навчати, а й виховувати з любов'ю та повагою;
- педагогічно значущі людські якості. Це риси характеру й моральні якості, які особливо важливі для ефективної професійної діяльності вчителя. Вони впливають на стиль спілкування з учнями, атмосферу в класі, рівень довіри, мотивацію до навчання та загальний успіх освітнього процесу. До найважливіших якостей педагога належать: доброзичливість і терпимість – здатність з повагою ставитися до кожного учня, незалежно від його успіхів чи поведінки; справедливість

– уміння об'єктивно оцінювати знання й вчинки, неупереджено ставитися до учнів; відповідальність – свідоме ставлення до своїх професійних обов'язків, дотримання педагогічної етики; емпатія – уміння відчувати емоційний стан учнів, розуміти їхні потреби та переживання; комунікабельність – здатність легко вступати в контакт, створювати позитивну атмосферу в колективі; послідовність і витримка – важливі для підтримання дисципліни, вирішення конфліктів та виховання самоконтролю в учнів; творчість і креативність – бажання шукати нові підходи, створювати цікаві й нестандартні форми навчання; оптимізм і почуття гумору – допомагають знижувати напругу, мотивувати учнів та підтримувати добрий настрій у класі;

- педагогічна техніка. це сукупність практичних умінь, прийомів і засобів, які забезпечують ефективну педагогічну взаємодію між учителем і здобувачами освіти. Вона є важливою складовою педагогічної майстерності та дозволяє вчителю керувати освітнім процесом, емоційною атмосферою, увагою учнів і власною поведінкою. Педагогічна техніка охоплює такі основні компоненти: техніка мовлення – правильна дикція, чіткість, логічність, емоційність, інтонація, вміння використовувати паузи, змінювати темп і гучність для кращого сприйняття матеріалу; техніка міміки, жестів і пантоміміки – вираз обличчя, рухи, постава, які підсилюють зміст мовлення та допомагають утримати увагу учнів; техніка зорового контакту – уміння підтримувати зоровий зв'язок з аудиторією, що сприяє встановленню довіри й контролю за реакцією учнів; техніка керування емоціями – здатність вчителя контролювати свій настрій, стримувати негативні емоції, зберігати спокій у стресових ситуаціях; техніка педагогічного впливу – використання слова, прикладу, заохочення, переконання або заборони для формування певної поведінки учнів; техніка організації уваги і дисципліни – прийоми, що допомагають утримати увагу класу, своєчасно реагувати на порушення та керувати освітнім процесом. Педагогічна техніка розвивається поступово через практику, саморефлексію, аналіз власного досвіду та спостереження за майстерністю інших педагогів. Володіння педагогічною технікою дозволяє зробити навчання не тільки результативним, а й цікавим і комфортним для учнів.

Компоненти педагогічної культури – це основа індивідуальності педагога. Спілкування займає особливе місце в роботі вчителя, оскільки він має «комунікативну професію». Професійно-педагогічне спілкування – це система прийомів органічної соціально-психологічної взаємодії педагога і вихованців, змістом якої є обмін інформацією, пізнання один одного організація діяльності і стимулювання діяльності здобувачів освіти, організація і корекція взаємин у колективі, обмін ролями, співпереживання і створення умов для самоствердження особистості кожного учасника освітнього процесу. Педагогічне спілкування – особливий вид творчості.

У професійному спілкуванні вчителя можна виділити два взаємопов'язаних компонента:

1. По-перше, це загальні принципи (основа) спілкування, що закладаються самим характером суспільного ладу, наслідуванням цінностей минулого, в яких реалізується педагогічна діяльність педагога, єдина мета і завдання навчання і виховання.
2. По-друге, його індивідуальні принципи (основа) спілкування, громадянська позиція, стиль спілкування – сукупність конкретних прийомів і засобів, які вчитель доцільно, залежно від конкретних умов і можливостей навчання і виховання реалізує у своїй діяльності на основі власних знань, професійного досвіду, здібностей, умінь та інших компетентностей. Педагогічне спілкування – це професійне спілкування вчителя з учнями на занятті і після нього, що виконує педагогічні функції і спрямоване (якщо воно повноцінне і оптимальне) на створення сприятливого, здорового психологічного клімату, на оптимізацію навчальної діяльності і позитивних стосунків між усіма учасниками освітнього процесу.

Педагогічна діяльність – це ланцюг ситуацій і завдань, у розв'язанні яких можна простежити таку послідовність: педагогічні завдання, комунікативні завдання, мовні завдання. Слово – це основний інструмент педагогічної діяльності. В професійній діяльності мова виконує наступні функції: забезпечення повноцінної презентації (передачі) знань, забезпечення ефективної навчальної діяльності; забезпечення продуктивних взаємин між усіма учасниками освітнього процесу.

Поняттям культури мовлення прийнято окреслювати передусім дотримання кожним мовцем правильної літературної вимови, правопису, лексичних і граматичних норм, усталеного в літературній мові наголошення слів. Мова є одним з елементів педагогічної техніки. Поняття «педагогічна техніка» містить дві групи складових: перша група пов'язана з умінням педагога керувати своєю поведінкою – технікою володіння своїм організмом; друга – з умінням впливати на особистість і колектив: техніка організації контакту, управління педагогічним спілкуванням. Складові першої та другої груп педагогічної техніки допомагають відобразити власну особистість викладача, рівень його педагогічної культури.

«Педагогічна етика – це більше, аніж етика, через перманентне провадження освітньої діяльності та взаємодію учителя із здобувачами освіти, де вчитель має бути провідником знань, ідей, моральних наративів, етичних принципів та вчити учнів так, як за Григорієм Сковородою: «Живи так, як вчиш». Вважаємо, що педагогічна етика майбутнього вчителя музичного мистецтва має бути сформована у наступних ракурсах:

- гуманність у провадженні освітнього процесу в закладі освіти;
- толерантність відносно усіх учасників освітнього процесу;
- законність у проведенні будь-якої діяльності в закладах загальної середньої освіти, Новій українській школі;
- демократичність у стосунках зі здобувачами, колегами, адміністрацією школи, батьками учнів чи їх законними представниками;
- справедливість у вирішенні всіх питань (освітніх (формування оцінювання), особистісних, міжособистісних) під час освітнього процесу;
- професіоналізм у проведенні, урочної, позаурочної, позашкільної діяльності в закладі загальної середньої освіти, Новій українській школі;
- об'єктивність у процесі взаємодії зі здобувачами освіти;
- повага до здобувачів освіти в закладах загальної середньої освіти;
- взаємоповага усіх учасників освітнього процесу та всіх зацікавлених сторін» [4, с. 272].

«Педагогічна етика майбутнього вчителя набувається в результаті цілеспрямованого формування, самопізнання, саморегуляції й самовдосконалення та розвивається в сукупності з іншими

психологічними характеристиками особистості й має бути екстрапольована випускниками в освітній процес ЗЗСО. Сформованість педагогічної етики здобувача / здобувачки передбачає досягнення компетентностей щодо моральних сенсів педагогічної професії, усвідомлення її гуманістичних цінностей, необхідності розвитку культурного світосприйняття, інваріантного характеру етичних норм та еталонів, здійснення етичної рефлексії власних вчинків, виявлення сутності моральних проблемних ситуацій та змога їх толерантного розв'язання. Педагогічно-етичні еталони особистості здобувача / здобувачки є невід'ємною складовою підготовки вчителя / вчительки і стане потужним чинником у процесі працевлаштування та педагогічної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, Новій українській школі» [4, с. 273].

Таким чином, педагогічна культура вчителя є основою його професійної діяльності та однією з головних умов успішного навчання і виховання здобувачів освіти. Вона охоплює не лише знання й педагогічні вміння, а й систему цінностей, етичні норми, стиль спілкування, загальну культуру особистості. Саме педагогічна культура формує імідж учителя, впливає на його авторитет і здатність ефективно взаємодіяти з учнями.

Високий рівень педагогічної культури забезпечує гуманістичний підхід до навчання, створює сприятливу психологічну атмосферу в освітньому середовищі та сприяє розвитку творчого потенціалу кожного учня. Тому формування й постійне вдосконалення педагогічної культури має стати пріоритетом для кожного сучасного вчителя.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. гн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади/ Київ : Либідь, 2003. 344 с.
2. Воєвідко Л. М. Вступ до музично-педагогічної спеціальності. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2021. С. 15–24.
3. Воєвідко Л. М. Ефективна комунікація здобувачів вищої освіти як показник готовності до роботи в Новій українській школі. Обдарованість: методи діагностики та шляхи розвитку : матеріали

- науково-практичного онлайн-семінару (Київ, 23–26 травня 2024 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. С. 72–79. URL: https://iod.gov.ua/ua/naukovi-zahodi/materiali-provedenih-zahodiv/60_naukovo-praktichniy-onlayn-seminar-obdarovanist--metodi-diagnostiki-ta-shlyahi-rozvitku
4. Воєвідко Л. М. Педагогічна етика майбутніх вчителів музичного мистецтва як складова успішної діяльності. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. В. 23. С. 271–274.
 5. Воєвідко Л. М. Формування духовності особистості через процес музичного сприймання музичних творів / Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Париж : Видавець Ковальчук О. В., 2022. С. 116–119.
 6. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність і культура вчителя. Київ : Вища школа, 2000.
 7. Сачава К. Д. Формування культури розумової праці молодших підлітків [Електронний ресурс] . URL: http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611/sachava_k._d._formation_of_the_int
 8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 352 с.
 9. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 544 с.

Глобальні цілі сталого розвитку в освіті

1. Глобальні цілі сталого розвитку (ЦСР): короткий огляд
2. Мета 4: якісна освіта
3. Інтеграція принципів сталого розвитку в освітній процес
4. Реалізація ЦСР в Україні та світі

Сталий розвиток – це концепція, яка поєднує економічне зростання, соціальну стабільність та екологічну безпеку. Це відповідає сучасним викликам людства: виснаженню природних ресурсів, соціальній нерівності та змінам клімату. У 2015 році Генеральна Асамблея ООН ухвалила 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР), які стали дороговказом для держав, організацій і громадян.

Освіта є фундаментом для досягнення цих цілей. Вона сприяє формуванню критичного мислення, екологічної свідомості та відповідальності за майбутнє. Наприклад, освічена людина легше розуміє необхідність раціонального використання ресурсів, дотримується принципів рівності та активно долучається до громадських ініціатив. Україна також долучилася до реалізації ЦСР, включаючи їх у державну політику та освітні програми.

Цілі сталого розвитку (ЦСР) – це універсальний набір завдань, спрямованих на вирішення найбільших проблем людства. Вони поділяються на три основні напрями:

- економічний (зростання економіки, інновації, подолання бідності);
- соціальний (здоров'я, рівність, інклюзія);
- екологічний (захист екосистем, зміна клімату, стале використання ресурсів).

Освіта прямо чи опосередковано впливає на всі 17 цілей:

- мета 1 «Ліквідація бідності» передбачає навчання людей навичкам, які забезпечують працевлаштування;
- мета 5 «Гендерна рівність» можлива лише за умови доступу до освіти для жінок і дівчат.
- мета 13 «Боротьба зі змінами клімату» залежить від обізнаності про екологічні проблеми, що формується через освітні програми.

Усі ЦСР є взаємопов'язаними, і освіта виступає їх об'єднуючою ланкою. Наприклад, освітній компонент присутній у кожній цілі: від навчання фермерів методам сталого господарства до підготовки фахівців для відновлюваної енергетики.

Мета «Якісна освіта» зосереджена на забезпеченні якісної освіти для всіх вікових груп. Її завдання включають:

- забезпечення доступу до безкоштовної початкової та середньої освіти;
- розвиток технічних і професійних навичок;
- створення умов для інклюзії (навчання людей з особливими освітніми потребами);
- збільшення кількості кваліфікованих викладачів, особливо у країнах, що розвиваються.

Актуальні виклики:

- У світі понад 244 мільйони дітей залишаються без доступу до освіти.
- Гендерна нерівність: дівчата, особливо в африканських та азійських країнах, часто позбавлені права на освіту.
- Недостатнє фінансування освіти в бідних країнах.

Проте відбувається певний прогрес у світі: а останні десятиліття рівень грамотності серед молоді зріс із 83% у 1990-х роках до 91% у 2021 році, що є свідченням позитивних змін завдяки зусиллям ООН та місцевих урядів.

Освіта для сталого розвитку (ОСР) – це інноваційний підхід, що спрямований на формування критичного мислення, знань та навичок, необхідних для вирішення глобальних проблем.

Інноваційні методики:

- проєктне навчання: здобувачі освіти розробляють екологічні або соціальні проєкти;
- використання цифрових технологій: інтерактивні платформи та онлайн-курси з тем сталого розвитку;
- STEAM-освіта (наука, технології, мистецтво, математика): міждисциплінарний підхід для вирішення складних задач.

Приклади успішної інтеграції:

- У Німеччині школи впроваджують уроки енергозбереження, де учні навчаються економити електроенергію.
- У Японії діти вивчають місцеву екологію, беручи участь у відновленні лісів.

Україна, як частина міжнародної спільноти, адаптує глобальні ЦСР до національного контексту.

- Державна політика: у 2019 році затверджено Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. Ініціативи в освіті:

- екологічні уроки у школах, наприклад, акції «Посади дерево»;
- конкурси для здобувачів освіти в ЗЗСО на тему енергозбереження;
- програми для підвищення кваліфікації вчителів у сфері ОСР.

Однак існують і труднощі: недостатня інтеграція ЦСР у навчальні програми, брак фінансування та ресурсів.

Варто наголосити на міжнародних прикладах досягнення ЦСР в освіті. У Фінляндії тема сталого розвитку інтегрована у всі рівні освіти, починаючи з початкової школи. Навчальні плани передбачають уроки з енергозбереження, соціальної рівності та екології. В Канаді освітні заклади впроваджують практичні курси з управління відходами, де здобувачі освіти самостійно працюють над реальними екологічними проєктами. В Індії Програма «Beti Bachao, Beti Padhao» спрямована на забезпечення освіти для дівчат із соціально незахищених груп.

Ці приклади свідчать про необхідність міжнародного співробітництва та адаптації досвіду до місцевих умов.

Освіта є ключовим інструментом для досягнення сталого розвитку. Вона забезпечує знання та навички, необхідні для вирішення глобальних викликів, формує свідоме ставлення до природних ресурсів та соціальних проблем.

Рекомендації:

- Підвищити обізнаність про ЦСР серед викладачів і студентів.
- Створити більше навчальних матеріалів, присвячених сталому розвитку.
- Забезпечити рівний доступ до освіти для всіх верств населення.

Сталий розвиток починається з кожного з нас. Інтеграція принципів сталого розвитку в освіту є інвестицією у мирне, стабільне та справедливе майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Організація Об'єднаних Націй. Цілі сталого розвитку. Офіційний сайт: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
2. ЮНЕСКО. Глобальна освіта та сталий розвиток: <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development>
3. Державна стратегія сталого розвитку України до 2030 року: <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Jeffrey D. Sachs. The Age of Sustainable Development. Columbia University Press, 2015.

5. Освітні ініціативи для досягнення ЦСР: тематичні матеріали МОН України.

6. Wals A. E. J., & Corcoran P. B. Learning for Sustainability in Times of Accelerating Change. Wageningen Academic Publishers, 2012.

Додаткові ресурси для використання

- Відеоматеріали: відео ЮНЕСКО про роль освіти в досягненні сталого розвитку.
- Інтерактивні ресурси: веб-платформи, наприклад, Global Goals Education для ідей уроків і проєктів.

Зміст, форми і методи індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Сутність та зміст самостійної роботи здобувачів освіти.
2. Види самостійної роботи.
3. Планування здобувачем самостійної навчальної діяльності.

В державних документах, що визначають розвиток національної освіти, підкреслюється, що головною метою навчання й виховання особистості є забезпечення умов для її творчої самореалізації. Відповідно провідне місце відводиться самостійній роботі студентів у структурі освітнього процесу сучасної вищої школи. Навчити студентів самостійно вчитися, опанувати нові знання, сформувати у них потребу в самоосвіті, розвинути здібності до високого рівня самоконтролю і самооцінки і є завданням, що стоять сьогодні перед викладачами закладів вищої освіти. Самостійна робота майбутніх вчителів є важливою частиною процесу фахової підготовки.

За даними ЮНЕСКО, навчальний матеріал опрацьований власноручно, самостійно (індивідуально) за умови, що завдання виконується від його постанови до аналізу отриманих результатів засвоюється не менше ніж на 90%. Важливим аспектом самостійної роботи є і те, що вона вирішує не тільки навчальні завдання, а також розв'язує проблеми саморозвитку і самовдосконалення студента.

В своїх дослідженнях І. Бочан наголошує на тому, що самостійна робота створює умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України у відповідності з власною ментальністю і світоглядом, формує особистість здатну навчатися впродовж життя,

розвиваючи в собі природою закладені задатки, обдарування, нахили, інтереси, прагнення, допомагає особистості уникнути стереотипів і нав'язуваної системи знань [1].

У роботах В. Буряка, Л. Воевідко, Н. Дайрі, Б. Єсипова, П. Підкасистого, М. Піскунова, І. Харламова, Т. Шамової. Г. Щукіної та інших учених визначено суттєві ознаки самостійної роботи, подано її характеристику, запропоновано засоби формування вмінь самостійної навчальної діяльності тощо. «Самостійність – це спрямованість особистості організувати реалізовувати свою діяльність без стороннього керівництва та допомоги» [2].

Значна частина дослідників при визначенні самостійної навчальної діяльності використовують поняття «самостійна робота» в загальному розумінні, не розділяючи ці категорії. Дослідженню різних аспектів самостійної навчальної діяльності присвячена значна кількість наукових праць. Так під самостійною навчальною діяльністю розуміється спеціально організована діяльність студентів, спрямована на самостійне виконання навчальних завдань різних рівнів складності (І. Шайдур); різноманітні види індивідуальної та колективної навчальної діяльності студентів без прямого керівництва викладача, але під його контролем (С. Гончаренко, О. Новиков); діяльність на основі самоуправління студентів та системного опосередкованого управління з боку викладачів (М. Артюшина, Г. Романова).

«Самостійна робота студента є невід'ємною частиною кредитно-трансферної системи організації освітнього процесу. У структурі навчального навантаження студента за системою Європейської кредитно-трансферної системи самостійна робота розглядається як один із основних компонентів навчальної діяльності і складає значну частину його навчального навантаження. Самостійна робота студентів потребує чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їх виконання, аналіз передбачуваних труднощів, облік, перевірка та оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості освітнього процесу і як результату – покращення якості знань студентів, про що з особливою активністю наголошують сучасні нормативні документи» [4, с. 18].

Дидактичні умови організації самостійної навчальної діяльності здобувачів вищої освіти розглянуто у наукових працях С. Кустовського,

І. Шимко. Закономірності організації самостійної та самоосвітньої пізнавальної діяльності студентів визначено в працях Ю. Бабанського, В. Буряка, В. Козакова, О. Малихіна, П. Підкасистого. На думку науковців знання, отримані шляхом самостійного пошуку сприяють формуванню особистих поглядів, творчого підходу.

1. Сутність та зміст самостійної роботи здобувачів освіти

Самостійна робота є невід'ємною складовою освітнього процесу і важливим засобом формування компетентностей сучасного здобувача освіти. Вона передбачає цілеспрямовану діяльність студента або учня, спрямовану на засвоєння знань, розвиток навичок самонавчання, критичного мислення, аналітичних здібностей та вміння застосовувати здобуті знання на практиці.

Сутність самостійної роботи полягає у свідомій, ініціативній та відповідальній навчальній діяльності, яка виконується без безпосередньої участі викладача. Вона дозволяє здобувачам освіти розвивати самодисципліну, організованість, навички планування та самоаналізу.

Зміст самостійної роботи визначається навчальними цілями та включає різні види діяльності: опрацювання теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань, розв'язування задач, написання рефератів, есе, підготовку до семінарів, тестів, іспитів, а також науково-дослідницьку діяльність. Форми організації такої роботи можуть бути як індивідуальні, так і групові.

Ефективність самостійної роботи значною мірою залежить від чітко сформульованих завдань, доступності навчальних ресурсів, методичного супроводу з боку викладача та мотивації самого здобувача освіти. В умовах цифровізації освіти особливого значення набувають електронні ресурси, інтерактивні платформи, онлайн-курси та засоби дистанційного навчання.

Таким чином, самостійна робота є ключовим елементом формування освіченої, самостійної особистості, здатної до безперервного навчання та професійного розвитку в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Робота у вищій школі на сучасному етапі реалізації ідей Болонської угоди спрямована переважно на інтенсивну інформатизацію, мобілізацію потенціалу системи самоорганізації навчання, які

забезпечують формування в майбутніх вчителів, які забезпечують формування в них цілісного досвіду педагогічної діяльності, самореалізацію професійних навичок та вмінь, самореалізацію професійних якостей. Це вимагає перегляду традиційних уявлень про розвиток особистісних якостей. Це вимагає перегляду традиційних уявлень про розвиток особистості педагога, реалізації випереджувальних технологій його професійної підготовки. Усвідомлення суті та закономірностей самостійної пізнавальної діяльності, оволодіння високим рівнем її організації – один із шляхів удосконалення освітнього процесу з підготовки вчителя у вищій школі.

Згідно основних позицій Болонського процесу ключове місце відводиться контролю за якістю освіти. Оцінка якості освіти ґрунтується на знаннях, уміннях, практичних навичках та інших компетентностях, яких набули здобувачі вищої освіти. Також важливим рушієм в позитивну сторону – є розширення мобільності здобувачів вищої освіти. Не менш важливою є вимога із забезпечення працевлаштування випускників й забезпеченні привабливості європейської системи освіти.

В умовах кредитно-трансферної системи організації навчання у вищій педагогічній школі проблема формування досвіду самостійної діяльності студентів залишається малодослідженою. Ознайомлення з висновками теоретичних напрацювань учених, практичним досвідом підготовки студентів, з досвідом роботи вчителів дало змогу виявити основну суперечність: між об'єктивним зростанням потреби у вихованні «активного вчителя», здатного самостійно аналізувати, оцінювати і регулювати власну діяльність, усвідомлювати перспективи саморозвитку, і недостатнім рівнем сформованості рефлексивних механізмів у випускників педагогічних факультетів ЗВО, слабким розумінням сутнісних вимірів власної діяльності і суб'єктивних станів, тобто відсутністю психологічної і теоретичної готовності до самостійної пізнавальної діяльності. психологічної і теоретичної готовності до самостійної пізнавальної діяльності.

Під самостійною роботою в широкому значенні розуміють будь-яку діяльність особистості зі здійснення поставлених перед нею цілей без безпосередньої участі керівника. У цьому визначенні наголошено на діяльній стороні особистості, спрямованій на досягнення цілей самостійно. Будь-який вид занять, що створює умови для зародження

самостійної думки, пізнавальної активності студента, пов'язаний із самостійною роботою. Тому її характеризують як сукупність самостійних діяльностей в умовах аудиторії або поза її межами, в контакті з викладачем чи за його відсутності. Однак часто самостійну роботу студентів трактують як навчальну діяльність, здійснювану за межами аудиторії в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Самостійна робота – діяльність здобувачів вищої освіти, яка полягає в самостійному визначенні мети, завдань, засобів їх досягнення на основі пізнавальних потреб та інтересів; виборі власного пізнавального шляху, спрямованого на створення творчого освітнього продукту; аналізі результату. «Позааудиторна самостійна робота студентів передбачає щоденну кропітку, організовану самостійну підготовку, яка виконується за завданнями викладача. Всі завдання мають бути розроблені таким чином, щоб у процесі їх виконання безперервно поглиблювалися знання, розвивалося мислення, формувалися уміння та навички. Самостійна навчальна й науково-дослідна робота, як складник освітнього процесу, виконується студентами під керівництвом викладача, що здійснює аудиторну роботу в академічній групі. Для виконання студентами завдань для самостійної роботи розробляються методичні рекомендації з чітко складеними планами, списком літератури, коротким (тезисним) викладом теоретичного матеріалу. Індивідуальні завдання сприяють поглибленому вивченню студентами теоретичного матеріалу, закріпленню і узагальненню отриманих знань, формуванню вмінь, використання знань для комплексного вирішення відповідних професійних завдань» [4, с. 20].

Під час організації навчальної самостійної роботи викладач ставить перед студентами цілі, пов'язані з необхідністю засвоєння навчального матеріалу, і пропонує їм самостійно, тобто без безпосередньої його участі, досягнути цих цілей. Залежно від задуму він визначає час здійснення самостійної роботи в процесі навчальних занять, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, пропонує конкретні завдання, проводить інструктаж щодо їх виконання, з'ясовує повноту, глибину та обсяг обов'язкового виконання завдань, здійснює допоміжні заходи (консультації, спостереження, співбесіди і т. ін.) з

опосередкованого управління діяльністю студентів і діагностики якості самостійної роботи.

2. Види самостійної роботи здобувачів освіти

Самостійна робота здобувачів освіти є важливим елементом сучасного освітнього процесу та має різноманітні форми, які сприяють всебічному розвитку особистості, формуванню навичок самоорганізації, критичного мислення і здатності до безперервного навчання. Залежно від мети, змісту та способу виконання, самостійну роботу можна класифікувати за кількома напрямками.

1. За формою організації:

* індивідуальна самостійна робота – виконується окремим здобувачем освіти самостійно: читання літератури, підготовка доповідей, написання есе, підготовка завдань, проєктів тощо;

* групова самостійна робота – передбачає взаємодію декількох здобувачів: виконання проєктів, участь у дискусіях, спільні дослідження.

2. За характером діяльності:

* репродуктивна – спрямована на повторення та відтворення вивченого матеріалу (конспектування, запам'ятовування, виконання типових завдань);

* творча – пов'язана з аналізом, синтезом, узагальненням інформації, написанням наукових робіт, участю в конференціях, розробкою власних проєктів.

3. За місцем виконання:

* аудиторна самостійна робота – здійснюється під час навчального заняття, але без активної участі викладача / вчителя;

* позааудиторна самостійна робота – виконується у вільний від занять час і передбачає глибоке опрацювання матеріалу, підготовку до контрольних робіт, іспитів тощо.

4. За використанням технологій:

* традиційна – робота з підручниками, конспектами, письмове виконання завдань;

* цифрова (електронна) – включає роботу з онлайн-ресурсами, інтерактивними платформами, дистанційне навчання, використання мультимедійних матеріалів.

Кожен вид самостійної роботи виконує свою функцію в освітньому процесі та сприяє гармонійному розвитку здобувача освіти. Важливо, щоб вона була грамотно організована, відповідала рівню підготовки здобувачів і сприяла досягненню освітніх цілей.

Під час вивчення навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійного учіння студента:

- слухання лекцій, виконання практичних робіт;
- відпрацювання тем лекційних та практичних занять, виконання практичних робіт здобувачами вищої освіти;
- підготовка рефератів, есе індивідуальних завдань, інших завдань з навчальної дисципліни;
- підготовка до модульного контролю;
- робота з літературою та ін. [6].

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці.

Насамперед потрібно, щоб кожен студент у процесі учіння дотримувався гігієни розумової праці. Тому їм треба розкрити механізми розумової праці, причини появи втоми, шляхи підвищення працездатності, а також режиму харчування, організації відпочинку та ін. Для цього потрібно провести настановне заняття. Довести до них, що добовий ритм організму людини визначається низкою фізіологічних функцій, які постійно змінюються в години активної діяльності та сну.

Студент має оволодіти методикою самостійної роботи під час лекційного заняття та відпрацювання лекції: уміти не лише слухати, а й сприймати, усвідомлювати зміст лекції; систематизувати і групувати одержані знання в конспектах; уміти творчо осмислювати матеріал лекції у процесі самостійної роботи та ін. Під час лекційного заняття студентам необхідно ознайомитися зі змістом попередньої лекції для встановлення логічного зв'язку з наступною; намагатися осмислювати матеріал у процесі його викладення; уважно слухати науково-педагогічного працівника, виокремлювати головне та суттєве.

Лекційний матеріал необхідно не лише слухати, а й конспектувати. Тому науково-педагогічні працівники мають формувати вміння правильно вести конспект. Для цього треба навчитися швидко писати, завдяки використанню умовних позначень і скорочень окремих слів і фраз.

3. Планування здобувачем самостійної навчальної діяльності

Планування самостійної навчальної діяльності є важливою умовою ефективного засвоєння знань та досягнення освітніх результатів. Воно дозволяє здобувачу освіти раціонально організувати свій час, визначити пріоритети, уникнути перевантаження та досягати поставлених цілей у навчанні.

Першим етапом планування є постановка мети – здобувач повинен чітко усвідомлювати, чого саме він прагне досягти в результаті самостійної роботи: опанувати тему, підготуватися до контрольної, написати реферат тощо. Далі слід розподілити завдання за рівнем складності та обсягом, визначивши, скільки часу необхідно на кожне з них.

Важливо також скласти індивідуальний графік навчання: визначити дні та години, відведені для самостійної роботи, з урахуванням інших навчальних і особистих справ. Доцільно включити до плану періоди для повторення матеріалу, самоперевірки, консультацій з викладачами або іншими учасниками освітнього процесу.

Не менш важливою є організація навчального середовища – вибір зручного місця, підготовка необхідних матеріалів (підручників, конспектів, електронних ресурсів), усунення відволікаючих факторів.

У процесі виконання запланованої роботи здобувач повинен регулярно здійснювати самоконтроль, оцінювати рівень засвоєння матеріалу, коригувати свій план за потреби, аналізувати причини успіхів або труднощів.

Планування – когнітивний та інтелектуально-вольовий процес створення образу майбутньої діяльності (її цілей, послідовності, очікуваних результатів). Сутність планування як вихідного положення полягає у реалізації таких закономірностей:

- 1) мисленнєве прогнозування процесу і результату діяльності;
- 2) формування системи діяльності складає основу для розробки науково обґрунтованого плану.

Сутність планування самостійної навчальної діяльності полягає у побудові системи цієї роботи. Системний підхід – це водночас і планомірний, цілісний підхід, який потребує не тільки внутрішньої, а й зовнішньої упорядкованості діяльності з урахуванням усіх чинників та обставин.

Етапи розробки плану. На початковому етапі необхідно знайти потрібну сукупність елементів, виявити основні складові цілісної діяльності. Кількість елементів має бути мінімальною, але забезпечувати успішність функціонування системи. Кожне завдання (складова мети) цілісної діяльності є вузловим питанням плану, елементом системи.

Другий етап формування системи полягає у розкритті функціональних властивостей кожного елемента, який має виконувати відносно самостійну функцію у системі. Цей етап також пов'язаний з визначенням мети, особливо з оптимізацією цілей.

Третій етап формування системи навчальної діяльності пов'язаний з установленням причинно-наслідкових зв'язків і створенням їхньої внутрішньої структури (способу організацій). Все зайве відкидається. Міцність причинно-наслідкових зв'язків є запорукою логіки побудови елементів у системі.

Процес планування самостійної навчальної діяльності – процес творчий, оскільки кожний освітній компонент, кожний вид навчальної діяльності має свою специфіку. Проте загальна методика планування має такі складові:

- оцінювання навчальної або пізнавальної ситуації з позиції головної мети;
- обґрунтоване передбачення процесу і результатів навчальної діяльності і пов'язане з ним визначення безпосередніх, конкретних цілей і завдань;
- розробка програми методів, засобів їх реалізацій;
- точний розрахунок навчальної праці та пізнавальної діяльності у просторі і часі;
- визначення системи обліку і контролю за процесом і результатом навчання.

Під час планування власної навчальної діяльності, формування загальної мети прогнозує самостійну навчальну діяльність, дає змогу бачити сам процес і результати праці. Відсутність кінцевої мети може відволікати від головного, перешкоджає встановленню зв'язків між частинами цілого тощо. Все це робить складнішим навчальну діяльність, знижує її результативність.

Система часткових цілей полегшує можливість сформулювати систему дій, знайти доцільні методи, засоби. Якщо загальну мету не уточнювати, то це утруднює розумову діяльність Планування дає змогу визначити послідовність навчальних дій, а це, в свою чергу, сприяє виявленню причинно-наслідкових зв'язків між окремими завданнями, блоками матеріалу.

Система роботи за часом – це визначення необхідного часу на кожний вид навчальної діяльності, при цьому розрахунок навчальної праці у просторі та часі – виваженість власних знань, умінь, навичок, організаторських здібностей, ступеня підготовленості, уміння раціонально й ефективно навчатися з урахуванням усіх обставин, що плануються. У процесі планування також ураховуються власні здібності, наявні умови та засоби праці, можливість їх використання.

Під час планування самостійної навчальної діяльності здобувачу також необхідно не тільки враховувати всі фактори та обставини, які можуть позитивно чи негативно впливати на цей процес, а й передбачати форми самоконтролю і самоперевірки, що дає змогу вчасно вносити корективи у власну навчальну діяльність.

Планування самостійної навчальної діяльності сприяє розвитку у студентів рефлексії – мисленнєво-діяльнісного процесу, за допомогою якого суб'єкт освіти усвідомлено та чуттєво «переживає» власну діяльність. Рефлексія – джерело внутрішнього досвіду, спосіб самопізнання. Вона дає змогу студенту усвідомити свою індивідуальність і підібрати засоби ця підвищення ефективності своєї навчальної діяльності у подальшому. На основі рефлексії студент може не лише планувати майбутню діяльність, а й будувати її реалістичну структурну основу.

Для майбутнього педагога важливим є не лише осмислення й засвоєння інформації, а й оволодіння протягом навчання способами її поглиблення і оновлення, творчого засвоєння. І тим самим, виконує самоосвітню функцію. Всі форми і види самостійної роботи, крім навчальних задач, повинні вирішувати проблеми саморозвитку і самовдосконалення особистості. Таким чином, грамотне планування самостійної навчальної діяльності сприяє підвищенню її ефективності, формуванню навичок самоорганізації, відповідальності та

самостійності, що є важливими складовими професійного становлення сучасного здобувача освіти.

Список використаних джерел:

1. Бочан І. О. Впровадження самостійної роботи студентів як важливого чинника формування особистісного орієнтованої системи навчання / Нові технології Науково-методичний збірник. Спецвипуск. 2003. С. 164–168.
2. Буряк В. К., Кондрашова Л. В. Навчальна науково-дослідницька робота студентів. Київ : 1990. №11. С. 87–91.
3. Воевідко Л. М. Вимоги до самостійної роботи здобувачів з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності» / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Париж : Видавець Ковальчук О. В., 2022. С. 110–113.
4. Воевідко Л. М. Самостійна робота студентів: стрижнева компонента фахової підготовки. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг.ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. № 1. С. 17–22.
5. Гордійчук М. С., Мартіна О. В., Третяк Н. В. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : 2020, С.49–50.
6. Готуємось до професії вчителя (Вступ до спеціальності): навч. посібник / І. С. Прокоп. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011, 224 с.
7. Козаков В.А. Самостійна робота студентів як дидактична проблема. Київ : НМК ВО, 1990. 62 с.

Професійна компетентність учителя Музичного мистецтва / Мистецтва

1. Поняття професійної компетентності
 - Визначення терміна «компетентність»
 - Компетентність та кваліфікація
 - Особливості педагогічної компетентності
2. Структура професійної компетентності вчителя мистецтва
 - Предметна (фахова) компетентність

- Методична компетентність
 - Психолого-педагогічна
 - Комунікативна
 - Креативна
 - Цифрова (інформаційно-комунікаційна)
3. Вимоги сучасної освіти до вчителя мистецтва
 - Концепція Нової української школи
 - Інтеграція мистецьких дисциплін
 - Розвиток емоційного інтелекту та естетичного смаку учнів
 4. Формування й удосконалення професійної компетентності
 - Самоосвіта
 - Курси підвищення кваліфікації
 - Участь у мистецьких подіях та проєктах
 - Залучення сучасних технологій
 5. Виклики і проблеми в діяльності вчителя мистецтва
 - Обмеження навчальних програм
 - Недооцінка предмету
 - Нерівні можливості в різних школах
 6. Практичні рекомендації для підвищення професійної компетентності
 - Робота з різними формами мистецтва
 - Проєктна діяльність з учнями
 - Створення творчого освітнього середовища
1. **Поняття професійної компетентності**

У сучасній освіті вчитель мистецтва має бути не лише транслятором знань, а й модератором естетичного досвіду, критичного мислення і творчості. Компетентність такого педагога виходить за межі лише предметних знань – вона включає міждисциплінарність, педагогічну гнучкість і культурну обізнаність.

Професійна компетентність учителя музичного мистецтва охоплює:

- фахову (предметну) компетентність – знання теорії музики, історії музики, історії мистецтва, володіння інструментом, вокалом, хоровим диригуванням тощо;
- методичну компетентність – здатність обирати та адаптувати методи викладання до вікових особливостей учнів та зміною освітніх запитів;

- комунікативну компетентність – уміння встановлювати контакт з учнями, створювати емоційно безпечне середовище;
- креативність – здатність створювати нові форми подачі матеріалу, інтегрувати інші види мистецтва, використовувати сучасні цифрові засоби.

Згідно з концепцією «Нової української школи», вчитель мистецтва має бути фасилітатором, що допомагає учням розкрити власний потенціал через творчу самореалізацію. У цьому контексті ключовими стають такі компетентності:

- інтеграція різних видів мистецтва (музика, театр, образотворче мистецтво);
- використання технологій (цифрові інструменти, інтерактивні платформи);
- формування емоційного інтелекту.

Варто зазначити, що нині існує низка викликів. Серед основних викликів – недооцінка навчального предмета мистецтва (музичного мистецтва), обмеження в часі на тиждень, обмежені ресурси, а також несформованість мистецької компетентності в самих педагогів.

Слід наголосити на практичних орієнтирах показника успішності майбутнього вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва. Успішний учитель:

- ретельно опрацьовує програми з Музичного мистецтва / Мистецтва для НУШ, ЗЗСО;
- регулярно оновлює репертуар і тематику;
- регулярно оновлює навчальний контент з навчального предмету;
- співпрацює з театрами, музеями, філармоніями, гуртами, молодіжними платформами (для учнів старших класів), письменниками, композиторами, ефективними педагогами, волонтерами, захисниками й захисницями, цікавими особистостями України та зарубіжжя і т. ін.;
- організовує творчі проєкти, виставки, конкурси, тренінги, вебінари, івенти, круглі столи, інтенсиви, воркшопи, панелі для обговорення і т. ін.;

- бере участь у тренінгах і курсах підвищення кваліфікації, вебінарах, круглих столах, інтенсивах, івентах, воркшопах, в панелях для обговорення, семінарах, форумах, сторітелінгах, симпозіумах і т. ін.;

Компетентність – це інтегрована характеристика особистості, яка поєднує знання, уміння, навички, цінності та здатність ефективно застосовувати їх у конкретній професійній ситуації. У педагогічному контексті це не лише обсяг знань, а й здатність діяти відповідно до цілей освіти, потреб учнів та умов освітнього процесу.

Поняття «компетентність» ширше, ніж «кваліфікація». Якщо кваліфікація означає наявність формальної освіти та документального підтвердження певного рівня підготовки, то компетентність – це здатність використовувати ці знання на практиці. Наприклад, учитель може мати диплом і знання з музичного мистецтва (кваліфікація), але не мати педагогічної майстерності або вміння ефективно взаємодіяти з учнями (компетентність).

Варто звернути увагу на особливості педагогічної компетентності. Педагогічна компетентність – це здатність вчителя успішно реалізовувати освітній процес, створювати сприятливе навчальне середовище, формувати мотивацію учнів і сприяти їх всебічному розвитку. Вона включає:

- знання предмета і методики його викладання;
- вміння організувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти в НУШ, ЗЗСО;
- емоційну чуйність та психологічну готовність до взаємодії;
- здатність до рефлексії та професійного самовдосконалення.

У випадку вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва – це також володіння інструментом, вокальні навички, розуміння музичної культури, уміння інтегрувати музику з іншими видами мистецтва та адаптувати уроки під різні вікові й емоційні потреби здобувачів освіти в НУШ, ЗЗСО.

Професійна компетентність вчителя мистецтва має комплексний характер і включає низку складових, які взаємодіють між собою. Їхнє гармонійне поєднання забезпечує ефективність освітнього процесу та впливає на якість мистецької освіти.

2. Структура професійної компетентності вчителя мистецтва

Предметна (фахова) компетентність

Це фундамент викладання. Вона передбачає глибокі знання в галузі музичного, образотворчого, театрального чи іншого виду мистецтва, а також практичні навички: володіння голосом, інструментом, техніками малювання, розуміння стилів і жанрів. Вчитель повинен бути носієм культури і прикладом естетичного смаку для учнів. Це основа професійності вчителя мистецтва. Вона передбачає:

- ґрунтовне знання теорії та історії музики й мистецтва;
- володіння технікою виконання (інструментальною, вокальною, живописною тощо);
- обізнаність з сучасними мистецькими тенденціями;
- здатність оцінювати та аналізувати мистецькі твори.

Методична компетентність

Ця складова визначає здатність до організації та реалізації ефективного освітнього процесу. Вона охоплює володіння методами, прийомами, технологіями, формами навчання, адаптацію програм під вік, здібності та інтереси учнів. Методично грамотний учитель вміє зацікавити, стимулювати творче мислення і використовувати інноваційні підходи. Методична компетентність – це здатність планувати, організовувати та проводити уроки відповідно до вимог освітніх програм і вікових особливостей учнів. Вона включає:

- знання методик викладання мистецтва;
- уміння обирати ефективні форми та прийоми навчання (ігрові, інтерактивні, проєктні), технології та методи;
- адаптацію змісту навчання до індивідуальних потреб учнів;
- інтеграцію мистецьких дисциплін (наприклад, музика + театр, живопис + література, фотомистецтво + архітектура, кіномистецтво + історія).

Наприклад, у 5 класі замість лекційного пояснення вчитель може організувати урок-інсценізацію або арт-інтервенцію.

Психолого-педагогічна компетентність

Це вміння розуміти вікові, психологічні й емоційні особливості учнів, будувати взаємодію на основі поваги та підтримки. Особливо важливо у мистецтві, де емоції – ключовий інструмент вираження.

Такий учитель допомагає учням подолати страх сцени, невпевненість, стимулює особистісний розвиток кожного учасника освітнього процесу. Вона забезпечує розуміння психологічних процесів, що відбуваються в учнів у процесі навчання і творчості:

- вміння налагоджувати контакт, підтримувати позитивний мікроклімат у класі;
- знання вікових і індивідуальних особливостей сприйняття мистецтва;
- підтримка мотивації до навчання;
- робота з емоційною сферою дитини (переживання, самовираження, розвиток уяви).

Учитель мистецтва часто працює з дітьми, які бояться публічності чи не вірять у себе. Педагог має вміти підтримати і розвинути їхню творчу сміливість та самореалізацію.

Комунікативна компетентність

Передбачає вміння ефективно спілкуватися з учнями, колегами, батьками, створювати позитивну атмосферу в класі, мотивувати та переконувати. Вчитель мистецтва часто працює в груповій творчій діяльності, тому здатність до емпатії та відкритого діалогу є критично важливою для формування особистості учня в НУШ, ЗЗСО. Комунікативна компетентність – це сукупність умінь налагоджувати продуктивне спілкування:

- з учнями – для створення емоційної довіри;
- з батьками – для підтримки інтересу до мистецтва поза школою;
- з колегами – для участі у міждисциплінарних проєктах.

Комунікативна компетентність також охоплює вміння чітко, образно й захопливо передавати зміст мистецьких понять, зокрема, й зміст навчального предмету загалом.

Креативна компетентність

Це здатність генерувати нестандартні ідеї, створювати інноваційні форми уроків, поєднувати різні види мистецтва. Креативний вчитель сам є носієм натхнення, здатен пробудити в учнів бажання творити, експериментувати і відкривати нове. Мистецтво – це простір для творчості, а отже, вчитель має бути сам креативним:

- здатен придумувати нестандартні уроки та завдання;

- залучати сучасні культурні події (виставки, концерти, арт-перформенси і т. ін);
- використовує імпровізацію, інтерактиви, ігрові елементи;
- створює власні мистецькі проєкти з учнями.

Креативний учитель – це той, до кого на уроки йдуть із цікавістю, бо ніколи не знаєш, що буде цього разу: музична казка, мультфільм з живим акомпанементом чи спільна виставка робіт і. т. ін.

Цифрова (інформаційно-комунікаційна) компетентність

Сучасний вчитель має володіти цифровими інструментами: працювати з презентаціями, відео, інтерактивними платформами, вести дистанційне навчання. Це також включає медіаграмотність, створення мультимедійного контенту і використання цифрових ресурсів для розвитку естетичного смаку учнів: «сформовані вміння, навички й компетентності розрізняти об'єктивну інформацію від спотвореної. Необхідно проаналізувати різні джерела подачі інформації, перевірити їх достовірність крізь призму критичного сприйняття інформації (медіаграмотність)» [3, с. 258]. Також має мати сформованими навички інформаційної гігієни та формувати їх в учнів; «інформаційно-медійні компетентності: вміння критично мислення; навички пошуку, аналізу та оцінки інформації, критичної оцінки медіа повідомлень на основі аналізу джерел та соціальної ситуації, вміння дотримання інформаційної гігієни, особливо в час війни проти російських окупантів» [3, с. 257]. У ХХІ столітті вчитель має вміти:

- працювати з презентаціями, відео, музичними редакторами;
- використовувати онлайн-ресурси для створення навчального контенту;
- вести дистанційне або змішане навчання;
- формувати у дітей медіаграмотність і вміння аналізувати мистецтво в цифровому просторі.

Це не просто вміння «увімкнути YouTube», а й здатність зробити його інструментом глибшого занурення в культуру. Усі ці складові мають бути в постійному розвитку, адже мистецька освіта не стоїть на місці.

3. Вимоги сучасної освіти до вчителя мистецтва

У контексті освітньої реформи та змін у суспільстві змінюється і роль вчителя мистецтва. Сучасна школа потребує не лише носія знань, а

передусім натхненника, наставника, культурного провідника, який допомагає учням не просто вивчати мистецтво, а жити через нього. Нижче розглянуто ключові вимоги до педагога мистецького профілю в умовах сьогодення.

Згідно з Концепцією НУШ (2016), головна мета сучасної освіти – формування всебічно розвиненої особистості, здатної до критичного мислення, творчості, співпраці та самореалізації. У цьому контексті вчитель мистецтва повинен:

- формувати ключові компетентності, зокрема культурну, комунікативну, соціальну;
- відходити від авторитарного стилю викладання, натомість стати фасилітатором навчання;
- сприяти самовираженню учнів, підтримувати їхню індивідуальність;
- інтегрувати мистецтво в загальну систему цінностей, розкриваючи його як інструмент комунікації, ідентичності та свободи.

Мистецтво в НУШ – це не лише предмет, а інструмент формування цілісної людини.

Однією з ключових вимог є міжпредметна та внутрішньо-предметна інтеграція. Вчитель має:

- поєднувати музику, живопис, театр, кіно, хореографію в освітньому процесі;
- налагоджувати зв'язки між мистецтвом і такими предметами, як література, історія, етика, медіаграмотність;
- створювати міждисциплінарні проекти (наприклад, «музичний супровід історичних подій», «портрет епохи через мистецтво»);
- сприяти розширенню світогляду учнів та формуванню системного бачення культури.

Інтеграція дозволяє учням відчувати живий зв'язок між різними формами мистецтва, розуміти їх у контексті, а не як ізольовані знання.

Сучасна освіта приділяє значну увагу розвитку емоційної сфери. У цьому контексті вчитель мистецтва виконує надважливу функцію:

- навчає розуміти, виражати й осмислювати емоції через мистецькі форми;
- формує здатність до емпатії, співпереживання, естетичного реагування;
- розвиває художнє сприйняття, смак, здатність до естетичної оцінки навколишнього світу;
- підтримує внутрішній світ дитини у складних соціальних і психологічних реаліях.

Мистецтво – один із найсильніших інструментів розвитку емоційного інтелекту. Через музику, образ, рух, слово дитина вчиться розуміти себе та інших.

Таким чином, сучасний вчитель мистецтва – це не лише фахівець своєї галузі, а також комунікатор культури, дизайнер емоційного досвіду та вихователь духовного світу здобувача освіти в НУЩ, ЗЗСО.

4. Формування й удосконалення професійної компетентності

Професійна компетентність учителя не є сталою – вона формується впродовж усього життя. Особливо це актуально для вчителя мистецтва, оскільки мистецька сфера постійно змінюється, розвивається, оновлюється новими технологіями, напрямками, підходами. Тому педагог повинен постійно працювати над собою, залишаючись сучасним, гнучким і натхненним.

Самоосвіта

Самоосвіта – це базовий шлях професійного росту. Вона включає:

- самостійне опрацювання фахової та педагогічної літератури;
- перегляд мистецьких подій, аналітика культурних процесів;
- створення власних навчальних і методичних матеріалів;
- ведення професійного блогу, обміну досвідом з колегами в мережі;
- рефлексію власної практики, пошук нових рішень для викладання.

Самоосвіта розвиває незалежність мислення і дозволяє вчителю самому бути джерелом інновацій.

Курси підвищення кваліфікації

Формальна освіта після отримання диплому не завершується. Згідно з вимогами законодавства та здоровим професійним підходом, вчитель має регулярно проходити:

- курси підвищення кваліфікації (щонайменше раз на 5 років);
- тренінги, вебінари, семінари від профільних інституцій;
- стажування в закладах освіти підготовки музично-педагогічних працівників;
- сертифікацію або участь у професійних конкурсах (наприклад, «Учитель року»).

Такі заходи дають змогу не лише оновити знання, а й отримати натхнення, познайомитись із новими методиками та знайти колег-однодумців.

Участь у мистецьких подіях та проєктах

Важливо, щоб учитель мистецтва залишався живим учасником культурного процесу, а не лише передавачем шкільного матеріалу. Це можливо через:

- участь у фестивалях, конкурсах, виставках, концертах;
- організацію шкільних мистецьких заходів (тематичні дні, креативні тижні мистецтв, шкільні вернісажі);
- співпрацю з місцевими культурними інституціями (музеї, філармонії, театри);
- проведення майстер-класів для учнів, батьків, вчителів інших предметів;
- участь у міжнародних творчих проєктах або грантових програмах.

Такі активності збагачують не лише самого педагога, а й мистецьке середовище школи, формуючи довіру до предмета.

Залучення сучасних технологій

У ХХІ столітті вчитель має впевнено використовувати цифрові інструменти:

- створювати мультимедійні уроки (презентації, відео, інтерактивні тести);
- користуватись платформами для дистанційного або змішаного навчання (Zoom, Google Classroom, LearningApps тощо);

- застосовувати онлайн-ресурси для демонстрації мистецьких творів, аналізу, візуалізації;
- створювати з учнями проєкти у цифровому форматі (відеоесе, подкасти, цифрові картини, віртуальні виставки).

Таким чином, удосконалення професійної компетентності вчителя мистецтва – це постійний процес, що вимагає самовідданості, відкритості до нового і любові до мистецтва та дітей. Лише той педагог, що сам живе мистецтвом, здатен надихати ним інших.

5. Виклики і проблеми в діяльності вчителя мистецтва

Попри важливу роль мистецтва у формуванні духовного світу дитини, вчителі цього предмета часто стикаються з низкою системних і практичних труднощів. Вони не лише обмежують можливості викладання, а й знижують престиж самої професії. Нижче розглянемо основні виклики, з якими доводиться працювати вчителю мистецтва в сучасній українській школі.

Обмеження навчальних програм

Навчальні програми з мистецтва часто мають формальний характер і не завжди відповідають реаліям сучасного мистецького простору. Основні труднощі:

- обмежена кількість годин на тиждень (зазвичай 1 година), що не дає змоги повноцінно охопити навіть базові теми;
- вузький перелік рекомендованих творів і відсутність гнучкості у виборі матеріалу;
- недосконалість підручників, що не завжди враховують новітні мистецькі течії або культурні реалії;
- обмеження інтеграції між видами мистецтва.

У таких умовах учитель змушений імітувати повноцінну мистецьку освіту, не маючи на це часу чи ресурсу.

Недооцінка предмету

Мистецтво часто сприймається як другорядний, «необов'язковий» предмет. Це проявляється у:

- зниженні статусу уроку у порівнянні з «академічними» предметами;
- упередженому ставленні батьків і навіть деяких колег;

- недостатній підтримці з боку адміністрації (відсутність приміщень, інструментів, техніки);
- частому використанні години мистецтва як «запасного часу» у розкладі.

Таке ставлення демотивує і вчителя, і учнів. Проте саме мистецтво розвиває емоційний інтелект, творче мислення, здатність до самовираження – навички, що дедалі більше цінуються у ХХІ столітті.

Нерівні можливості в різних школах

В Україні все ще зберігається суттєвий розрив між школами в містах, селищах та селах. Це особливо помітно у викладанні мистецтва:

- у деяких школах є інтерактивні дошки, музичні інструменти, виставкові простори, а в інших – лише крейда і старий телевізор;
- у сільських школах часто немає змоги запросити митців, провести екскурсії чи позакласні заходи;
- нестача кваліфікованих педагогів у віддалених регіонах;
- відсутність цифрового обладнання для інтеграції технологій у мистецький процес.

Через це вчитель часто змушений працювати в умовах дефіциту ресурсів, покладаючись лише на власну винахідливість.

Попри всі труднощі, вчителі мистецтва залишаються людьми, які несуть у школу світло культури й емоцій. Подолання перерахованих проблем потребує системної підтримки на рівні держави, шкільної адміністрації, батьківської громади і самих педагогів. Адже розвиток естетичної культури – це не розкіш, а необхідність у сучасному світі.

6. Практичні рекомендації для підвищення професійної компетентності

Професійна компетентність вчителя мистецтва розвивається не лише через формальне навчання, а й через активну практику, щоденну взаємодію з учнями, занурення в мистецьке середовище. Нижче подано кілька ефективних напрямів, які допомагають вчителю удосконалюватися та залишатися сучасним і натхненним фахівцем.

Робота з різними формами мистецтва

Одним із ключових шляхів професійного зростання є розширення власного мистецького кругозору. Це означає:

- залучення до уроків не лише музики чи образотворчого мистецтва, а й театру, кіно, хореографії, архітектури, фотографії, мультиплікаційного мистецтва, кіномистецтва тощо;
- створення міжжанрових уроків (наприклад, поєднання живопису з музикою, театру з вокалом);
- аналіз сучасних культурних трендів, включення актуальних мистецьких явищ у програму (стріт-арт, digital-art, кіноновинки тощо);
- відвідування виставок, концертів, театрів, участь у мистецьких дискусіях та подіях.

Таке розширення дозволяє вчителю бути не лише викладачем, а й живим носієм мистецької культури, який дихає сучасністю.

Проектна діяльність з учнями

Один із найефективніших способів розвитку і вчителя, і учнів – це спільна творча діяльність. Проекти дають змогу:

- реалізовувати міжпредметні ініціативи (наприклад, «Мистецтво і природа», «Історія в картинах»);
- створювати колективні мистецькі продукти – виставки, відеоролики, концерти, шкільні фестивалі, перформенси;
- залучати учнів до дослідницької роботи (вивчення історії пісень, творчості митців свого краю, традицій);
- формувати в дітей командні навички, відповідальність, ініціативність.

Проектна діяльність – це спосіб перетворити урок на простір творчості, де кожен учень відчуває себе автором.

Створення творчого освітнього середовища

Навіть у звичайному класі вчитель може зробити простір надихаючим. Для цього варто:

- оформлювати кабінет мистецтва як візуальну галерею (роботи учнів, постери, репродукції, цитати митців);
- використовувати музику як фон на початку чи в кінці уроку;
- заохочувати дітей приносити власні роботи, інструменти, творчі ідеї;

- організовувати «відкриті майданчики» – простори для самовираження;
- створювати спільні «творчі стіни», газети або сторінки в соцмережах класу / школи.

Таке середовище сприяє не лише естетичному розвитку, а й формуванню довіри й внутрішньої свободи, що є важливою умовою для навчання мистецтва через мистецтво.

Удосконалення професійної компетентності вчителя мистецтва – це постійний процес. Відкритість до нових форм, активна участь у спільній творчості та турбота про мистецьку атмосферу класу – це практичні кроки, що допомагають педагогу зростати разом з учнями.

Список використаних джерел:

1. Бойчук П. М., Нісімчук А. С. Технологія професійної освіти : монографія. [керівник проекту А. С. Нісімчук] ; Ін-т пед. технологій. Луцьк : Твердиня, 2013. 478 с.
2. Воевідко Л. М. Вимоги до самостійної роботи здобувачів з освітньої компоненти «Вступ до спеціальності» / Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Париж : Видавець Ковальчук О. В., 2022. С. 110–113.
3. Воевідко Л. М. Формування громадянської відповідальності здобувачів вищої освіти в процесі підготовки до практичної діяльності в НУШ. Обдаровані діти – скарб нації! : матеріали V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 23–29 жовтня 2024 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. С. 253–261. URL: <https://iod.gov.ua/content/events/64/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-onlayn-konferenciya--obdarovani-diti---skarb-naciyi-publications.pdf?1731606399.4472>
4. Вступ до спеціальності: методичні рекомендації до навчальної дисципліни / уклад.: Л. О. Дубровська, В. Л. Дубровський. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 150 с.

5. Данильчук Л. Сутність і зміст поняття «інформаційно-комунікаційні технології». Педагогіка і психологія проф. освіти. 2012. № 4. С. 123–130.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., допов. Київ : Академвидав, 2012. 349 с.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : практикум: навч. посіб. [відп. за вип. Н. Кальченко] ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Слово, 2013. 447 с.
8. Гуменюк Т. В. Компетентнісний підхід у мистецькій освіті // Мистецька освіта в Україні. 2019. № 3 (12). – С. 85–91.
9. Куц О. І. Формування професійної компетентності вчителя музичного мистецтва // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2020. № 2. С. 123–129.
10. Отич О. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання. Полтава : Інтер Графіка, 2005. 200 с.
11. Пасічник С. І. Професійна компетентність учителя мистецтва: теоретичні аспекти // Вісник післядипломної освіти. 2018. № 6. С. 56–63.
12. Сучасні технології в освіті : рек. бібліогр. покажч. Ч. 1. Сучасні технології навчання / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Маріупол. держ. гуманітар. ун-т ; [упоряд.: Моїсеєва І. П., Грудініна Н. Д. ; наук. консультант Єрмаков І. Г. ; наук. ред. Букшина Т. Ф.]. Київ : [б. в.], 2005. 307 с.
13. International Society for Music Education (ISME). Guiding Principles for Music Teacher Education. URL: www.isme.org

Особистісні якості вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва

План

1. Вступ
 - Актуальність теми в умовах сучасної мистецької освіти.
 - Роль особистості вчителя у формуванні естетичних і духовних цінностей учнів.
2. Поняття та значення особистісних якостей учителя мистецтва
 - Визначення особистісних якостей у педагогічному контексті.

- Вплив особистості педагога на результативність освітнього процесу.
3. Класифікація особистісних якостей учителя музичного мистецтва
 - Професійно-педагогічні якості:
 - педагогічна майстерність, комунікативність, емпатія, організаторські здібності.
 - Музично-творчі якості:
 - музичний смак, артистизм, креативність, здатність до імпровізації.
 - Соціально-особистісні якості:
 - відповідальність, толерантність, доброзичливість, емоційна стабільність.
 4. Формування особистісних якостей у процесі професійної підготовки
 - Роль вищої освіти у розвитку особистості майбутнього вчителя.
 - Методи та засоби формування необхідних якостей: тренінги, практичні заняття, педагогічна практика.
 5. Самовдосконалення та рефлексія як чинники професійного зростання
 - Значення саморефлексії у професійному становленні вчителя.
 - Шляхи та методи самовдосконалення: участь у семінарах, майстер-класах, самоосвіта.
 6. Висновки
 - Підсумок значущості особистісних якостей для ефективної педагогічної діяльності.
 - Перспективи подальшого розвитку особистості вчителя мистецтва.

Вступ

У сучасному світі, де швидкі соціокультурні трансформації впливають на всі сфери життя, мистецька освіта набуває особливого значення. Вона не лише сприяє розвитку творчих здібностей учнів, а й формує їхню естетичну свідомість, моральні орієнтири та духовні цінності. У цьому контексті особистість вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва стає ключовою фігурою, здатною впливати на формування внутрішнього світу учнів.

Вчитель музичного мистецтва виконує роль не лише передавача знань, але й наставника, який через власний приклад, емоційне залучення та творчу діяльність формує у школярів здатність сприймати, розуміти та цінувати прекрасне. Його особистісні якості – емпатія,

креативність, емоційна чутливість, комунікативність – є невід’ємною складовою ефективного педагогічного процесу. Саме через взаємодію з таким учителем здобувачі освіти розвивають естетичний смак, моральні переконання та духовну глибину.

Таким чином, дослідження особистісних якостей вчителя мистецтва є актуальним завданням сучасної педагогіки, адже від їхнього рівня залежить не лише якість мистецької освіти, але й формування гармонійно розвиненої особистості учня в закладах загальної середньої освіти.

2. Поняття та значення особистісних якостей учителя мистецтва

У педагогічній науці особистісні якості вчителя розглядаються як сукупність індивідуальних психологічних, моральних та професійних характеристик, що визначають стиль його взаємодії з учнями, здатність до творчості, емпатії та ефективного педагогічного впливу. Ці якості формуються на основі внутрішніх переконань, ціннісних орієнтацій та професійної мотивації педагога.

Згідно з дослідженнями, професійно-особистісні якості вчителя мистецтва включають три основні компоненти:

1. Професійно-педагогічні якості: комунікативність, педагогічна майстерність, здатність до організації освітнього процесу.

2. Музично-творчі якості: музичний смак, артистизм, креативність, здатність до імпровізації.

3. Соціально-особистісні якості: відповідальність, толерантність, доброзичливість, емоційна стабільність.

Вплив особистості вчителя на результативність освітнього процесу є значним. Ефективність навчання та виховання значною мірою залежить від особистісних характеристик педагога. Його здатність встановлювати позитивні емоційні зв’язки з учнями, підтримувати їхню самооцінку та мотивацію, створювати сприятливу атмосферу для творчості та самовираження є ключовими факторами успішного освітнього процесу.

Таким чином, особистісні якості вчителя мистецтва не лише визначають його професійну компетентність, але й безпосередньо впливають на формування естетичних і духовних цінностей учнів, сприяючи їхньому всебічному розвитку.

3. Класифікація особистісних якостей учителя музичного мистецтва

Успішна професійна діяльність учителя музичного мистецтва ґрунтується на гармонійному поєднанні особистісних якостей, які забезпечують ефективність освітнього процесу. Дослідники визначають три основні групи таких якостей: професійно-педагогічні, музично-творчі та соціально-особистісні.

Професійно-педагогічні якості

Ця група охоплює характеристики, що визначають здатність учителя організувати та здійснювати педагогічну діяльність:

- Педагогічна майстерність: уміння ефективно планувати, організувати та реалізовувати освітній процес в ЗЗСО, адаптуючи його до потреб учнів.
- Комунікативність: здатність встановлювати продуктивні взаємини з учнями, колегами та батьками, сприяючи створенню позитивного навчального середовища.
- Емпатія: розуміння емоційного стану учнів, що дозволяє вчителю підтримувати їхній психологічний комфорт та мотивацію до навчання.
- Організаторські здібності: уміння ефективно планувати та координувати навчальні заходи, забезпечуючи їхню результативність.

Музично-творчі якості

Ці якості визначають здатність учителя до творчої діяльності та передачі мистецьких цінностей:

- Музичний смак: розвинене естетичне сприйняття музики, що дозволяє вчителю обирати якісний музичний репертуар та формувати музичні вподобання учнів.
- Артистизм: здатність виразно та емоційно передавати музичний зміст, що сприяє глибшому розумінню мистецтва учнями.
- Креативність: уміння генерувати нові ідеї та підходи в навчанні, що робить уроки цікавими та інноваційними.
- Здатність до імпровізації: вміння адаптуватися до змінних умов освітнього процесу, використовуючи творчі рішення для досягнення педагогічних цілей.

Соціально-особистісні якості

Ця група включає риси характеру, що впливають на взаємодію вчителя з учнями та колективом:

- **Відповідальність:** свідоме ставлення до виконання професійних обов'язків та прийняття рішень.

- **Толерантність:** повага до різноманітності думок, культур та індивідуальних особливостей учнів.

- **Доброзичливість:** створення атмосфери довіри та підтримки, що сприяє відкритому спілкуванню та співпраці.

- **Емоційна стабільність:** здатність зберігати спокій та врівноваженість у різних педагогічних ситуаціях, що забезпечує ефективне управління класом.

Таким чином, комплекс особистісних якостей учителя музичного мистецтва є основою його професійної компетентності та визначає успішність освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

4. Формування особистісних якостей у процесі професійної підготовки

Формування особистісних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва є невід'ємною складовою його професійної підготовки. Університетська освіта не лише забезпечує фахові знання та навички, а й активно впливає на розвиток морально-етичних, комунікативних і творчих рис, які є основою педагогічної діяльності.

Вища педагогічна освіта виконує важливу роль у розвитку цілісної професійної особистості. Через систему навчальних дисциплін, виховних заходів, творчих проєктів і педагогічної практики студент формується як майбутній фахівець і як особистість, здатна до емпатії, творчості та відповідальності. Особливе місце у цьому процесі належить мистецьким дисциплінам, які розкривають внутрішній світ здобувача освіти, розвивають естетичне сприйняття та культурну рефлексію.

Серед ефективних методів і засобів формування особистісних якостей особливе значення мають:

- Тренінги та психолого-педагогічні практикуми, які спрямовані на розвиток комунікативних умінь, емоційного інтелекту, лідерських якостей і вміння працювати в команді;

- Практичні заняття з методики викладання мистецтва, що моделюють реальні педагогічні ситуації та формують навички самоаналізу, педагогічної рефлексії й креативного мислення;

- Педагогічна практика, яка є ключовим етапом професійного зростання, адже дозволяє застосовувати теоретичні знання в реальному освітньому середовищі, формувати впевненість у власних силах і відповідальність за результати навчання.

Таким чином, формування особистісних якостей майбутнього вчителя мистецтва є комплексним процесом, який потребує цілеспрямованої педагогічної підтримки та систематичної роботи над собою. Від рівня розвитку цих якостей залежить не лише ефективність професійної діяльності, а й здатність педагога стати джерелом культурного, естетичного та духовного збагачення для учнів в закладах загальної середньої освіти.

5. Самовдосконалення та рефлексія як чинники професійного зростання

У сучасному освітньому середовищі, що постійно змінюється, вчитель музичного мистецтва має не лише передавати знання, а й постійно розвиватися як професіонал. Ключовими чинниками цього розвитку є самовдосконалення та рефлексія.

Значення саморефлексії у професійному становленні вчителя

Саморефлексія – це процес усвідомлення та аналізу власної педагогічної діяльності, що дозволяє вчителю оцінити ефективність своїх методів, виявити сильні та слабкі сторони, а також визначити напрямки для подальшого розвитку. Згідно з дослідженнями, саморефлексія сприяє формуванню індивідуального стилю професійної діяльності та є основою для прийняття обґрунтованих рішень у педагогічній практиці.

Розвинена рефлексивна здатність допомагає вчителю адаптуватися до нових викликів, впроваджувати інноваційні методики та технології й ефективно взаємодіяти з учнями, колегами та батьками.

Шляхи та методи самовдосконалення

Самовдосконалення вчителя музичного мистецтва є безперервним процесом, який включає різноманітні форми професійного розвитку:

- Участь у семінарах та майстер-класах: Ці заходи дозволяють вчителям ознайомитися з новими педагогічними технологіями, обмінятися досвідом з колегами та отримати практичні навички для впровадження в освітній процес.

- Самоосвіта: Це самостійне опанування нових знань та вмінь через читання фахової літератури, перегляд навчальних відео, участь у вебінарах та онлайн-курсах. Самоосвіта сприяє глибшому розумінню предмета та розвитку критичного мислення.

- Педагогічна практика та наставництво: Залучення до наставницької діяльності або участь у педагогічних практиках дозволяє вчителям застосовувати набуті знання на практиці, отримувати зворотний зв'язок та вдосконалювати свої професійні компетентності.

Таким чином, самовдосконалення та рефлексія є невід'ємними складовими професійного зростання вчителя музичного мистецтва. Вони забезпечують постійне оновлення знань, розвиток педагогічної майстерності та сприяють формуванню конкурентоспроможного фахівця, здатного ефективно працювати в умовах сучасної освіти.

6. Висновки

Особистісні якості вчителя музичного мистецтва є фундаментом його професійної діяльності. Вони визначають не лише ефективність викладання, а й здатність педагога впливати на формування естетичних, моральних та духовних цінностей учнів. «Сформованість педагогічної етики здобувача / здобувачки передбачає досягнення компетентностей щодо моральних сенсів педагогічної професії, усвідомлення її гуманістичних цінностей, необхідності розвитку культурного світосприйняття, інваріантного характеру етичних норм та еталонів, здійснення етичної рефлексії власних вчинків, виявлення сутності моральних проблемних ситуацій та змога їх толерантного розв'язання» [2, с. 273]. Професійно-педагогічні, музично-творчі та соціально-особистісні характеристики вчителя сприяють створенню сприятливого навчального середовища, що стимулює творчий розвиток школярів.

У сучасних умовах, коли мистецька освіта стикається з новими викликами та можливостями, особливо важливою є здатність вчителя до постійного самовдосконалення та адаптації до змін. Розвиток емоційного інтелекту, креативності, критичного мислення та цифрової грамотності стає необхідністю для сучасного педагога. Ці якості дозволяють вчителю ефективно інтегрувати новітні технології в освітній процес, зберігаючи при цьому гуманістичні та естетичні цінності мистецтва.

Перспективи подальшого розвитку особистості вчителя мистецтва полягають у:

- Безперервному професійному розвитку через участь у семінарах, майстер-класах, конференціях та інших формах підвищення кваліфікації.
- Самоосвіті та саморефлексії, що сприяють глибшому розумінню власної педагогічної практики та пошуку шляхів її вдосконалення.
- Інтеграції міждисциплінарних знань, що дозволяє вчителю розширювати горизонти викладання та робити уроки більш змістовними та цікавими для учнів.

Таким чином, особистісні якості вчителя музичного мистецтва є не лише запорукою ефективної педагогічної діяльності, а й основою для формування гармонійної, творчої та духовно багатой особистості учня. Постійне вдосконалення цих якостей забезпечує відповідність сучасним вимогам освіти та сприяє розвитку мистецької культури в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Венгринюк О. Педагогічна майстерність учителя музичного мистецтва у контексті вимог Нової української школи // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2022. №1(21). С. 68–74.
2. Воевідко Л. М. Педагогічна етика майбутніх вчителів музичного мистецтва як складова успішної діяльності. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. В. 23. С. 271–274.
3. Завалко К. В. Саморозвиток у структурі самовдосконалення майбутнього вчителя музики (скрипаля) // Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова. URL: <https://www.researchgate.net/publication/361020845>
4. Кондратова Л. Г. Професійний саморозвиток вчителів музичного мистецтва в інформальній освіті // Virtus. 2019. №35. С. 70–74.

5. Малахова М. А. Професійно-особистісні якості учителя музичного мистецтва як предмет наукового дослідження // Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. 2021. №6. С. 45–50.

6. Дубровіна І. В. Самоосвітня діяльність як складова професійного саморозвитку вчителя // Народна освіта. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4995

7. Савко Т. П., Дудаш А. М. Креативна свобода, саморозвиток та активізація діяльності вчителя музичного мистецтва // Освіта і наука. 2020. №2 (29). С. 110–112.

8. Сидоренко О. Аналіз змісту педагогічної культури вчителя музичного мистецтва // Педагогіка. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27684/Sidorenko.pdf>

Мотивація до педагогічної діяльності та побудова індивідуальної траєкторії професійного зростання

1. Поняття та сутність мотивації до педагогічної діяльності
 - Визначення мотивації.
 - Види мотивації: внутрішня та зовнішня.
 - Фактори, що впливають на мотивацію вчителя (особистісні, соціальні, професійні).
2. Особливості мотивації в контексті педагогічної професії
 - Моральні й соціальні аспекти мотивації.
 - Мотиваційні установки майбутніх і практикуючих педагогів.
 - Роль цінностей та професійного покликання.
3. Поняття індивідуальної траєкторії професійного зростання.
 - Що таке індивідуальна траєкторія розвитку.
 - Етапи побудови індивідуального шляху зростання.
 - Роль самоаналізу та саморефлексії у формуванні професійної траєкторії.
4. Формування та реалізація індивідуальної траєкторії професійного розвитку.
 - Постановка цілей та визначення ресурсів.

- Планування підвищення кваліфікації, участь у професійних спільнотах.
- Самоосвіта, наставництво, використання цифрових ресурсів.
- Взаємозв'язок мотивації та професійного зростання.
- Як мотивація впливає на успішність професійного розвитку.
- Приклади ефективної реалізації траєкторії за умови високої мотивації.
- Перешкоди й шляхи їх подолання.

1. Поняття та сутність мотивації до педагогічної діяльності

Мотивація до педагогічної діяльності – один із ключових чинників, що визначає якість роботи вчителя та ефективність освітнього процесу. В умовах постійних змін у сфері освіти педагогу необхідно не лише мати внутрішній стимул до професійної діяльності, а й планувати власне професійне зростання. Побудова індивідуальної траєкторії розвитку дозволяє реалізувати особистісний потенціал і досягати високих результатів у професії.

Мотивація – це внутрішній психологічний процес, що спонукає людину до активної діяльності, визначає її цілі, напрямок, інтенсивність і наполегливість у досягненні результату. У педагогічній сфері мотивація є основою, що формує бажання працювати з дітьми, удосконалювати власні професійні навички та постійно розвиватися.

У контексті педагогіки мотивація відіграє подвійну роль: вона не тільки підтримує інтерес вчителя до професії, а й визначає якість взаємодії з учнями, ефективність освітнього процесу та рівень професійного зростання. Види мотивації: внутрішня та зовнішня.

Внутрішня мотивація виникає з особистісного інтересу до самої педагогічної діяльності. Вона пов'язана з почуттям покликання, прагненням до самореалізації, задоволенням від освітнього процесу та взаємодії з дітьми. Вчитель із внутрішньою мотивацією працює не лише заради результату, а тому, що йому подобається сам процес – навчати, виховувати, розвивати учнів, надихати.

Зовнішня мотивація обумовлюється впливом зовнішніх факторів: розміром заробітної плати, можливістю кар'єрного росту, соціальним статусом, визнанням колег чи адміністрації. Вона є менш стійкою, оскільки залежить від умов, які можуть змінюватися незалежно від самого педагога.

Для стабільного та довготривалого професійного розвитку найкращим є поєднання внутрішньої та зовнішньої мотивації, коли зовнішні чинники підтримують та підсилюють внутрішній інтерес до педагогічної праці.

Мотивація вчителя формується під впливом багатьох чинників, які умовно можна поділити на три основні групи:

1. Особистісні фактори:

- індивідуальні цінності та переконання;
- психологічні особливості (емоційна стійкість, самооцінка);
- відчуття професійної місії;
- потреба в самореалізації та саморозвитку.

2. Соціальні фактори:

- підтримка колективу та адміністрації;
- суспільна повага до професії;
- стан взаємин із батьками та учнями;
- роль педагогічного оточення та професійних спільнот.

3. Професійні фактори:

- умови праці (навантаження, забезпечення ресурсами);
- можливості підвищення кваліфікації;
- чіткість посадових обов'язків;
- наявність зворотного зв'язку про результати роботи.

Таким чином, мотивація до педагогічної діяльності є багатограним явищем, що формується на перетині особистісних прагнень і зовнішніх умов. Її розвиток потребує постійної уваги як з боку самого педагога, так і з боку освітнього середовища.

2. Особливості мотивації в контексті педагогічної професії

Педагогічна діяльність має особливий соціальний статус, оскільки безпосередньо пов'язана з формуванням особистості учня, формуванням знань та компетентностей, вихованням моральних якостей й ціннісних орієнтацій. Це визначає специфіку мотивації педагога, яка має яскраво виражений морально-ціннісний характер.

У педагогічній професії мотивація нерозривно пов'язана з моральними засадами. Вчитель несе відповідальність не лише за академічний розвиток учнів, а й за формування їхніх життєвих орієнтирів, громадянської свідомості, етичних норм поведінки і т. ін.

Моральні аспекти мотивації включають:

- бажання допомагати дітям, ділитися знаннями;
- почуття обов'язку перед суспільством;
- турботу про майбутнє покоління;
- усвідомлення важливості власної ролі у виховному процесі.

Соціальні аспекти мотивації проявляються через:

- прагнення до соціального визнання;
- взаємодію з колегами, батьками, громадськістю;
- оцінку результатів діяльності з боку учнів та оточення;
- відчуття приналежності до значущої соціальної професії.

Ці чинники є особливо важливими в умовах соціальних трансформацій, коли зростає роль освіти як основи розвитку демократичного та гуманістичного суспільства.

Майбутні педагоги найчастіше орієнтовані на:

- романтичне уявлення про професію;
- прагнення змінити світ через виховання молоді;
- бажання спілкуватися з дітьми, бути прикладом для наслідування;
- реалізацію особистих ідеалів та прагнень.

Однак без належної підтримки з боку стейхолдерів ці установки можуть трансформуватися у розчарування або втрату мотивації, особливо при першому зіткненні з труднощами практики.

Практикуючі педагоги формують мотивацію на основі досвіду:

- професійного обов'язку;
- усвідомлення значущості власного внеску;
- задоволення від досягнень учнів;
- бажання вдосконалювати педагогічну майстерність.

З віком і досвідом мотивація часто змінюється: з емоційно-ідеалістичної – на більш стійку, професійну та усвідомлену.

Варто наголосити, що цінності відіграють ключову роль у формуванні мотиваційного поля педагога. До таких цінностей належать:

- гуманізм,
- повага до особистості учня,
- любов до праці й знань,
- відповідальність,
- чесність і справедливість.

Важливо, що професійне покликання – це глибоке внутрішнє переконання у правильності обраного шляху, готовність працювати

вчителем незалежно від зовнішніх обставин. Саме покликання є тим фундаментом, який підтримує мотивацію навіть у складних професійних ситуаціях.

Педагог, який відчуває покликання, демонструє вищий рівень емпатії, відповідальності, готовності до самопожертви заради добробуту учнів. Такі вчителі здатні надихати, бути моральними авторитетами та агентами позитивних змін у суспільстві.

3. Поняття індивідуальної траєкторії професійного зростання

Сучасна педагогічна діяльність вимагає від учителя не лише високого рівня фахової підготовки, а й здатності до постійного розвитку, адаптації до змін і нових викликів в освіті. У цьому контексті все більшої актуальності набуває поняття індивідуальної траєкторії професійного зростання, яке передбачає персоналізований, усвідомлений і стратегічно спрямований шлях розвитку педагога.

Що таке індивідуальна траєкторія розвитку? Індивідуальна траєкторія професійного зростання – це особистісно орієнтований план розвитку педагога, що враховує його потреби, професійні інтереси, рівень компетентності, потенціал і життєві обставини. Така траєкторія дозволяє цілеспрямовано формувати й удосконалювати професійні вміння, педагогічну майстерність і особистісні якості.

Це не лише набір дій для підвищення кваліфікації, а системний і гнучкий процес самоуправління професійним життям, який базується на самопізнанні, рефлексії та стратегічному мисленні.

Етапи побудови індивідуального шляху зростання:

1. Самоаналіз і оцінка вихідної ситуації:

- аналіз власного професійного рівня;
- визначення сильних і слабких сторін;
- усвідомлення власних потреб і прагнень.

2. Постановка професійних цілей:

- короткострокові (наприклад, пройти курс, опанувати методику);
- середньострокові (взяти участь у проєкті, підготувати конкурсний урок);
- довгострокові (стати експертом, змінити професійну роль).

3. Розробка індивідуального плану дій:

- вибір форм розвитку: курси, тренінги, самоосвіта, наставництво;

- пошук ресурсів: навчальні платформи, фахові спільноти, наукові джерела;

- визначення термінів і критеріїв досягнення результатів.

4. Реалізація та моніторинг:

- виконання запланованих заходів;
- фіксація змін у професійній діяльності;
- оцінка ефективності кожного етапу.

5. Рефлексія та корекція:

- аналіз досягнень і труднощів;
- коригування цілей і плану відповідно до нових обставин;
- посилення мотивації для подальшого розвитку.

Роль самоаналізу та саморефлексії у формуванні професійної траєкторії важко переоцінити. Самоаналіз – це процес осмислення власного професійного досвіду, результатів діяльності, стилю викладання, взаємодії з учнями, батьками й колегами. Він допомагає педагогу зрозуміти, де саме потрібні зміни, в яких напрямках слід розвиватися. Саморефлексія – це здатність критично оцінювати не лише свої дії, а й внутрішні мотиви, цінності та установки. Вона формує усвідомленість у прийнятті професійних рішень і сприяє глибшому розумінню власної ролі в освітньому процесі.

Самоаналіз і саморефлексія:

- є стартовою точкою для побудови індивідуальної траєкторії;
- сприяють формуванню відповідального ставлення до професійного розвитку;
- допомагають адаптуватися до змін і зберігати мотивацію впродовж кар'єри.

4. Формування та реалізація індивідуальної траєкторії професійного розвитку

«Варто звернути увагу на те, що на якість підготовки здобувачів має потужний вплив і формування індивідуальної освітньої траєкторії студентів. Зазначимо, що дисципліни вільного вибору студента мають становити не менше 25% навчального навантаження освітньої програми і надають здобувачеві вищої освіти можливість:

- поглибити професійні знання в межах обраної освітньої програми (спеціалізований (профільований) блок дисциплін,

який спрямований на покращення здатності до працевлаштування за обраним фахом);

- отримати додаткові спеціальні професійні компетентності за додатковою спеціальністю (предметною спеціальністю) / спеціалізацією, спрямовані на здобуття відповідної (додаткової) професійної кваліфікації;
- вибору з іншої освітньої програми того ж або іншого рівня вищої освіти (вибір із каталогу курсів)» [4, с. 228].

Професійний розвиток педагога в умовах сучасної освіти потребує гнучкого підходу, постійного оновлення знань й інших компетентностей та активного включення в професійну спільноту. Ефективна реалізація індивідуальної траєкторії розвитку передбачає свідоме планування, цілеспрямовані дії та мотиваційне підґрунтя.

Надзвичайно важливим є постановка цілей та визначення ресурсів. Першим кроком у побудові індивідуальної траєкторії є чітка постановка цілей. Цілі мають бути:

- конкретними (наприклад, освоїти нову методику або пройти сертифікацію);
- досяжними, але такими, що стимулюють професійний та особистісний розвиток;
- орієнтованими на практичне застосування в педагогічній діяльності.

Наступним етапом є визначення ресурсів:

- часових (скільки часу педагог може приділяти навчанню),
- матеріальних (оплата курсів, доступ до техніки),
- людських (колеги, наставники, тренери),
- інформаційних (електронні бібліотеки, онлайн-платформи).

Наголосимо, що планування підвищення кваліфікації та участь у професійних спільнотах має мати системний характер. Планування підвищення кваліфікації передбачає участь у:

- курсах, семінарах, тренінгах;
- програмах сертифікації та атестації;
- вебінарах та конференціях.

Участь у професійних спільнотах (онлайн-групи, педагогічні клуби, фахові об'єднання і т. ін.) забезпечує:

- обмін досвідом,

- моральну підтримку,
- натхнення до нових ідей,
- залучення до спільних проєктів.

Варто використовувати самоосвіту, наставництво, використання цифрових ресурсів. Самоосвіта – важливий компонент траєкторії розвитку вчителя. Вона включає:

- читання фахової літератури;
- вивчення законодавчих та освітніх змін;
- перегляд навчальних відео, прослуховування подкастів.

Наставництво – взаємодія з досвідченішими колегами, які можуть:

- допомогти з орієнтацією у професії;
- дати практичні поради;
- підтримати на етапі впровадження нововведень.

Цифрові ресурси значно розширюють можливості для розвитку:

- освітні платформи (Prometheus, EdEra, Coursera);
- електронні бібліотеки;
- сервіси для створення інтерактивних матеріалів.

Варто наголосити на взаємозв'язку мотивації та професійного зростання. Мотивація є рушійною силою, яка стимулює вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва до:

- пошуку нових знань;
- ініціативності у впровадженні змін;
- подолання труднощів;
- рефлексії й корекції особистого розвитку.

Висока мотивація допомагає не зупинятися на досягнутому та розглядати виклики як можливості для вдосконалення. Як мотивація впливає на успішність професійного розвитку? Педагоги з високим рівнем внутрішньої мотивації:

- самостійно ініціюють навчання;
- активно беруть участь у проєктах і конкурсах;
- досягають вищої якості викладання;
- легше адаптуються до інновацій.

І навпаки, низька мотивація часто призводить до професійного вигорання, рутинності в роботі, втрати інтересу до змін.

Приклади ефективної реалізації траєкторії за умови високої мотивації.

- Молодий вчитель після закінчення університету самостійно проходить онлайн-курси з критичного мислення, впроваджує проектне навчання у класі, ділиться досвідом на конференціях – через рік стає лауреатом премії для інноваційних педагогів.

- Досвідчений учитель-методист ставить за мету освоїти цифрові інструменти, щотижня вивчає нову платформу, створює власний YouTube-канал для учнів – підвищує мотивацію школярів до навчання.

Існують певні перешкоди, але й є шляхи їх подолання. Можливі перешкоди:

- обмежені ресурси (час, фінанси);
- недостатня підтримка з боку адміністрації;
- інформаційне перевантаження;
- професійне вигорання.

Шляхи подолання:

- раціональне планування часу;
- пошук безкоштовних якісних ресурсів;
- участь у групах взаємопідтримки;
- регулярна рефлексія і відновлення мотивації;
- звернення за психологічною допомогою при вигоранні.

Отже, мотивація до педагогічної діяльності є ключовим чинником, що визначає не лише вибір професії, а й її якісне виконання, прагнення до самореалізації та вдосконалення. Вона має складну структуру, що включає як внутрішні стимули (покликання, цінності, інтерес до роботи з дітьми), так і зовнішні чинники (умови праці, суспільне визнання, матеріальне забезпечення). Особливості мотивації вчителя полягають у переважанні моральних та соціальних аспектів, які формують внутрішню потребу впливати на розвиток учнів і суспільства.

Індивідуальна траєкторія професійного зростання педагога – це усвідомлений шлях розвитку, який базується на самоаналізі, визначенні цілей, виборі ефективних форм навчання та систематичній рефлексії. Така траєкторія дозволяє педагогу не лише підтримувати високий рівень професійної компетентності, а й адаптуватися до змін, залишаючись активним учасником освітнього процесу.

Варто наголосити на практичному значенні теми для майбутнього вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва. Розуміння ролі мотивації та побудова індивідуального маршруту професійного розвитку дають педагогу можливість:

- підвищити ефективність своєї діяльності;
- уникнути професійного вигорання;
- розвивати сильні сторони та усувати недоліки;
- планувати кар'єру відповідно до власних цілей і обставин;
- брати активну участь у реформуванні освіти через саморозвиток та ініціативність.

Застосування отриманих знань сприяє формуванню компетентного, цілісного, сучасного вчителя, здатного бути не лише передавачем знань, а й наставником, лідером та агентом змін.

Тема мотивації та професійного зростання педагога залишається відкритою для подальшого вивчення, особливо у таких напрямках:

- дослідження динаміки мотиваційних змін протягом професійного шляху;
- вивчення впливу цифрових технологій на мотивацію й розвиток;
- розробка ефективних моделей індивідуальних освітніх маршрутів для педагогів;
- інтеграція коучингових і менторських підходів у педагогічну практику.

Для самого педагога це відкриває шлях до глибшого самопізнання, розвитку критичного мислення, цілеспрямованої роботи над собою, що в перспективі забезпечує не лише професійний успіх, а й особисте задоволення від праці в закладі загальної середньої освіти вчителкм Музичного мистецтва / Мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Андрєєва Г. М. Соціальна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 368 с.
2. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання: теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2020. 280 с.
3. Ващенко, Л. С. Професійне зростання педагога в умовах змін: монографія. Черкаси : Вертикаль, 2022. 192 с.
4. Воевідко Л. М. Забезпечення якості освітнього процесу в ЗВО як шлях підготовки конкурентоспроможного фахівця на

ринку праці. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н. В.]. Вип. 34 (1–2023). Київ : Міленіум, 2023. С. 216–234.

5. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою КМУ № 898 від 30 вересня 2020 року. URL: <https://mon.gov.ua>

6. Коломоєць А. М. Професійна мотивація майбутнього вчителя: теоретичний аспект. // Педагогічні науки. 2021. № 7. С. 34–39.

7. Савченко О. Я. Сучасний урок у початковій школі. Київ : Освіта, 2021. 160 с.

8. Селевко Г. К. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід і українські перспективи. Київ : КМ Академія, 2020. 144 с.

9. Шиян Р. Б. Самоосвіта вчителя як чинник професійного зростання. // Педагогіка і психологія. 2022. № 3. С. 48–52.

10. Наказ МОН України «Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації педагогічних працівників» № 800 від 04.08.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

ГЛОСАРІЙ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

А

Акредитація (франц. accréditation, від лат. Accredo – довіряю) закладів вищої освіти – офіційне визнання їх права здійснювати свою діяльність на рівні державних вимог і стандартів освіти. Мета акредитації полягає у визначенні можливостей конкретного закладу вищої освіти готувати кадри певного рівня. Акредитація недержавного закладу вищої освіти визначає його спроможність здійснювати підготовку кадрів на рівні вимог, що встановлюються для державних навчальних закладів і дає право на видачу диплома про вищу освіту встановленого зразка. Акредитація проводиться з ініціативи й за рахунок закладу вищої освіти. Акредитація – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти, що здійснюється за визначеними в Положенні про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти критеріями.

Активізація процесу навчання здобувачів освіти – удосконалення методів і організаційних форм навчально-пізнавальної роботи учнів, яке забезпечує активну й самостійну теоретичну і практичну діяльність здобувачів освіти у всіх ланках освітнього процесу.

Аналітичне читання (або читання з опрацюванням матеріалу) – критичний розбір змісту з метою глибокого його вивчення, конспектування. Використовується під час роботи з першоджерелами, часто супроводжується виписуванням фактів, цитат, висновків на картки, складанням тез, рефератів і т. д.

Анотація – невеликий (10-20 рядків) опис змісту книжки або статті, що інколи включає їх коротку оцінку. Анотація слугує, в основному, для орієнтування у пошуках потрібного матеріалу.

Б

Бакалавр – освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі повної загальної середньої освіти здобув поглиблену

загальнокультурну підготовку, фундаментальні та професійно-орієнтовані уміння, знання, практичні навички й інші компетентності щодо узагальненого об'єкта праці і здатний вирішувати типові професійні завдання, передбачені для відповідних посад.

Булінг – це систематичне, цілеспрямоване приниження, агресія або цькування однією особою чи групою щодо іншої, що супроводжується фізичним, психологічним, емоційним або навіть соціальним тиском. Це не просто конфлікт чи сварка – булінг завжди має повторюваний характер, нерівність сил та мету завдати шкоди або принизити. Види булінгу:

- психологічний – приниження, залякування, ігнорування, маніпуляції;
- словесний – образи, глузування, погрози;
- фізичний – удари, штовхання, пошкодження речей;
- кібербулінг – цькування у соцмережах, через месенджери, поширення фейків чи образ онлайн.
- Соціальний – ізоляція, виключення з групи, ігнорування.

В освіті булінг може проявлятися:

між учнями (найпоширеніший випадок),
учитель може стати ініціатором булінгу (булінг з боку дорослого),
проти вчителя чи дитини з боку батьків або колективу.

Чому важливо це знати?

Булінг руйнує психіку, знижує самооцінку, викликає стрес, депресію, а іноді – навіть думки про самогубство.

Діти, які зазнали булінгу, часто втрачають інтерес до навчання, уникають школи.

Ті, хто вдається до булінгу, можуть у майбутньому проявляти насильницьку поведінку в суспільстві.

Що робити?

Слухати і підтримувати постраждалого.

Повідомити дорослим (вчителю, психологу, директору).

В Україні діє Закон про протидію булінгу, і за нього передбачена відповідальність.

В

Вибіркове читання – вид читання, що передбачає певний відбір матеріалу для читання з метою його поглибленого вивчення. Інколи така необхідність виникає, коли треба знайти відповідь на певне запитання, підготовку завдання, тобто цей вид читання визначається інтересами і практичними потребами читача (здобувача освіти).

Випускник Нової української школи – це особистість, патріот, інноватор.

Особистість: Цілісна, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення.

Патріот: Патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини.

Інноватор: Інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя.

Г

Гейміфікація (від англ. gamification) – це використання ігрових елементів у неігровому середовищі, наприклад, у навчанні, роботі чи повсякденному житті.

Головна мета – зробити процес цікавішим, мотивуючим і залучаючим, особливо для дітей і молоді.

Приклади ігрових елементів:

- Бали, рівні, досягнення (як у комп'ютерних іграх)
- Значки, рейтинги, нагороди
- Обмеження в часі, виклики, квести
- Місії, рольові завдання, сценарії
- Прогрес-бари (візуальний рух до мети)

У навчанні гейміфікація:

- підвищує мотивацію до навчання,
- робить навчання активним і цікавим,
- сприяє засвоєнню матеріалу через досвід і гру,
- розвиває критичне мислення, співпрацю і творчість.

Приклад:

На уроці Музичного мистецтва учні проходять «квест епох» — подорож у часі, де вони виконують завдання, щоб «відкрити» наступний рівень (наприклад, Середньовіччя → Відродження).

Гейміфікація – це не гра. Це серйозне навчання з елементами гри, яке спонукає вчитися із задоволенням.

Глобальні цілі сталого розвитку (англ. Sustainable Development Goals, SDGs) – це 17 цілей, прийнятих ООН у 2015 році, які мають на меті подолати бідність, захистити планету та забезпечити добробут для всіх людей до 2030 року.

Ці цілі – своєрідна «дорожня карта» для країн світу, щоб розвиватися гармонійно, відповідально та без шкоди для майбутніх поколінь.

Основні напрями Глобальних цілей сталого розвитку:

Подолання бідності

Подолання голоду, розвиток сільського господарства

Добре здоров'я і благополуччя

Якісна освіта

Гендерна рівність

Чиста вода та належні санітарні умови

Доступна та чиста енергія

Гідна праця та економічне зростання

Індустріалізація, інновації та інфраструктура

Зменшення нерівності

Сталий розвиток міст і спільнот

Відповідальне споживання і виробництво

Боротьба зі зміною клімату

Збереження морських ресурсів

Захист екосистем суші

Мир, справедливість і сильні інститути

Партнерство заради сталого розвитку

Навіщо це потрібно?

Цілі сталого розвитку – це не лише про політику чи економіку. Вони стосуються кожного з нас:

вчителів, які навчають дітей поваги до природи,

підприємців, що впроваджують екологічні технології,

школярів, які сортують сміття.

Громадянська активність – це участь громадян у суспільному житті з метою впливу на процеси, що відбуваються в державі, громаді або навколишньому середовищі. Це може включати різні форми дій – від участі у виборах до організації волонтерських ініціатив, протестів, підписання петицій, громадського контролю за владою тощо. Простіше кажучи, громадянська активність – це коли люди не стоять осторонь, а беруть участь у вирішенні важливих для суспільства питань. Це прояв відповідальності, небайдужості та прагнення зробити своє середовище кращим.

Громадянська відповідальність – це усвідомлення кожною людиною своїх прав і обов’язків як члена суспільства та готовність діяти в інтересах спільного блага. Вона проявляється в дотриманні законів, участі в демократичних процесах (наприклад, голосування на виборах), повазі до інших громадян, захисті прав людини, турботі про довкілля, допомозі тим, хто цього потребує тощо. Простіше кажучи, громадянська відповідальність – це коли людина не тільки вимагає чогось від держави чи суспільства, а й розуміє свою роль, діє свідомо та з повагою до інших.

Громадянська активність

Це дії громадян, спрямовані на вплив на суспільне життя

Наприклад: участь у мітингах, волонтерство, створення ініціатив, підписання петицій

Часто пов’язана з **ініціативою і змінами**

Може бути епізодичною (участь у конкретній події чи проекті)

Активність — це дія

Громадянська відповідальність

Це усвідомлення своїх обов’язків перед суспільством

Наприклад: дотримання законів, сплата податків, не смітити, допомагати іншим

Часто пов’язана з **етикою і дисципліною**

Постійна – це стиль життя та ставлення до суспільства

Відповідальність — це ставлення

Д

Девіз життя – влучно сформульовані життєва ціль та життєве кредо, які визначають повсякденну поведінку її автора, один з прийомів самовиховання.

Доктор наук – науковий ступінь, який присуджується особам, що захистили докторську дисертацію й мали до того, як правило, вчений

ступінь кандидата наук (в Україні).

Допрофесійна педагогічна підготовка – формування у молоді інтересу до професії учителя та схильності до педагогічної діяльності, розвиток професійно значущих якостей та властивостей особистості.

Доцент – вчене звання для викладачів закладів вищої освіти, яке присвоюється особам, що мають, як правило, науковий ступінь кандидата наук, друковані наукові праці або винаходи і обрані на посаду.

Е

Емоційний інтелект (англ. Emotional Intelligence, EI або EQ) – це здатність розпізнавати, розуміти, керувати власними емоціями та співпереживати емоціям інших людей. Це не просто «вміння не плакати» чи «контролювати себе», а глибша навичка усвідомленого спілкування, саморегуляції та побудови здорових стосунків.

Основні компоненти емоційного інтелекту (за Деніелом Гоулманом):

- самоусвідомлення – розуміння власних емоцій і того, як вони впливають на поведінку;
- саморегуляція – вміння керувати імпульсами, емоційними реакціями, зберігати спокій у стресових ситуаціях;
- мотивація – здатність бути ініціативним, зберігати ентузіазм і цілеспрямованість;
- емпатія – вміння відчувати, що переживає інша людина, «стати на її місце».
- соціальні навички – ефективна комунікація, вміння працювати в команді, вирішувати конфлікти.

У педагогіці емоційний інтелект особливо важливий:

Для вчителів – щоб будувати довірливі стосунки з учнями, керувати емоціями в класі.

Для учнів – щоб краще розуміти себе, співпрацювати з однокласниками, уникати булінгу.

Для шкільного середовища – щоб формувати дружню, безпечну атмосферу, де кожен відчуває підтримку.

Емпатія – здатність до співчуття, співпереживання, уміння поставити себе на місце іншої людини.

З

Змішане читання – застосування різних видів читання залежно від змісту матеріалу, цілей і завдань його вивчення.

І

Індивідуальний навчальний план студента – нормативний документ, за яким здійснюється навчання здобувача вищої освіти з урахуванням вимог освітньо-професійної програми відповідного рівня підготовки та його особистих освітньо-професійних інтересів і потреб.

Індивідуальний стиль педагогічної діяльності – стійка система способів, засобів, творчих прийомів педагогічної діяльності, що обумовлюється індивідуальними здібностями та особливостями особистості учителя.

К

Кандидат наук – перший науковий ступінь в Україні, що присуджується особам з вищою освітою, які склали кандидатський мінімум і захистили кандидатську дисертацію. Ступінь кандидата наук присуджують спеціалізовані ради закладів вищої освіти або науково-дослідних установ.

Кваліфікація – результат навчання за спеціальністю, рівень навченості, готовності до виконання певного виду професійної діяльності за отриманою спеціальністю.

Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя.

Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, практичних навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Компетентність інтегральна – це комплексне, цілісне розуміння та вміння застосовувати знання, навички та досвід у різних ситуаціях. Вона відображає здатність інтегрувати різні аспекти знань і практичних навичок для ефективного вирішення задач у складних, багатогранних контекстах. Іншими словами, це здатність використовувати різні

компетенції в сукупності для досягнення цілі в конкретній ситуації. Такий тип компетентності особливо важливий у сучасному світі, де ситуації часто вимагають вирішення завдань, що поєднують різні сфери знань та навичок (наприклад, технічних, соціальних, креативних). Інтегральна компетентність може включати в себе:

1. Критичне мислення – здатність оцінювати різні точки зору, вирішувати проблеми та приймати рішення на основі аналізу різних даних.
2. Міждисциплінарність – здатність працювати на перехресті різних областей знань.
3. Гнучкість і адаптивність – уміння змінювати стратегії і підходи в умовах невизначеності.

Вона важлива в умовах сучасного світу, де швидко змінюються технології, економіка та соціальні умови, і де потрібно бути готовим до швидкої адаптації та прийняття рішень в складних ситуаціях.

Компетентності загальні – це навички, знання та уміння, які потрібні для успішної діяльності в різних сферах життя, незалежно від конкретної професії або спеціалізації. Вони є універсальними і можуть бути застосовані в широкому контексті, включаючи як професійну діяльність, так і повсякденне життя. Загальні компетентності часто називають «м'якими навичками» (soft skills), оскільки вони не пов'язані з технічними знаннями, але визначають здатність ефективно працювати в різних умовах.

До загальних компетентностей можна віднести:

- Комунікативні навички – здатність чітко та ефективно спілкуватися з іншими людьми, слухати та розуміти інших, а також висловлювати свої думки зрозуміло.
- Критичне мислення та розв'язування проблем – здатність аналізувати ситуації, знаходити нестандартні рішення для складних проблем, оцінювати наслідки своїх рішень.
- Командна робота – вміння працювати в колективі, взаємодіяти з іншими людьми, вирішувати конфлікти та досягати спільної мети.
- Самоорганізація та тайм-менеджмент – здатність ефективно організовувати свій час, ставити пріоритети, планувати свою діяльність і виконувати завдання вчасно.

- Адаптивність та гнучкість – здатність швидко адаптуватися до змін, працювати в умовах невизначеності та використовувати нові можливості.
- Лідерство та ініціативність – здатність надихати інших, брати на себе відповідальність, приймати рішення та вести за собою команду.

Ці компетентності є важливими не тільки для професійного росту, але й для особистісного розвитку та успішного функціонування в сучасному суспільстві.

Компетентності спеціальні (фахові) – це знання, уміння та навички, які необхідні для професійної діяльності вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва. Вони охоплюють не лише теоретичні знання в області музики й мистецтва, а й педагогічні навички, здатність створювати умови для творчого розвитку учнів, організовувати музичні заходи та уроки, а також оцінювати музичні досягнення учнів.

Основні фахові компетентності, які важливі у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва:

Музичні знання та вміння:

Теоретичні знання з музики (гармонія, ритм, інтервали, структура музичних творів тощо).

Володіння музичними інструментами – знання гри на музичних інструментах, вміння організувати навчання здобувачів освіти на різних інструментах.

Музичний аналіз та інтерпретація – здатність аналізувати музичні твори з різних періодів і стилів, визначати їх структурні елементи, емоційний зміст та історичний контекст.

Педагогічні навички та методики:

Методика викладання музичного мистецтва – знання та вміння застосовувати різні технології, методи, підходи й прийоми до навчання учнів, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості.

Педагогічна діагностика – здатність оцінювати рівень музичних здібностей учнів, виявляти їх сильні та слабкі сторони, а також розробляти індивідуальні плани розвитку.

Організація музичних занять і заходів – уміння планувати та проводити заняття, організовувати музичні концерти, конкурси,

театральні вистави й інші навчальні, просвітницькі, виховні, розвивальні заходи для учнів ЗЗСО.

Творчі та комунікативні навички:

Творчий підхід до викладання – вміння створювати цікаві та нестандартні завдання, використовуючи творчі методи для навчання здобувачів освіти і розвитку їх музичних здібностей учнів.

Інтерактивність на уроці – здатність залучати учнів до активної участі, стимулювати їхню творчість, проводити колективні музичні ігри, практичні завдання, спільне виконання творів тощо.

Комунікація з учнями, батьками та колегами – здатність будувати ефективні комунікаційні стосунки з різними учасниками освітнього процесу.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в музиці:

Використання цифрових технологій у навчанні – знання програм і додатків для навчання музики (наприклад, музичні редактори, навчальні платформи, онлайн-уроки).

Мультимедійні засоби – здатність використовувати мультимедійні ресурси для візуалізації навчального контенту та музичних творів, інтерактивних занять та творчих завдань.

Культурно-освітні компетентності:

Знання історії та культурних традицій – здатність передавати учням знання про різні музичні стилі, етапи розвитку музики, світових композиторів та культурні особливості музичного мистецтва.

Розвиток емоційної чутливості учнів – вміння сприяти формуванню емоційної реакції та естетичного сприйняття музики через активну участь у творчих процесах на уроках й в позаурочній діяльності.

Оцінювання та рефлексія:

Оцінка музичних досягнень учнів – здатність справедливо і конструктивно оцінювати прогрес учнів, враховуючи їхні індивідуальні можливості.

Рефлексія педагогічної діяльності – здатність самостійно оцінювати власну педагогічну практику, визначати сильні та слабкі аспекти своєї роботи, планувати особистісне та професійне вдосконалення.

Ці компетентності допомагають вчителю музичного мистецтва бути не тільки кваліфікованим фахівцем, але й ефективним педагогом, який здатний формувати предметні й загальні компетентності учнів,

стимулювати розвиток їх творчого потенціалу, розвивати їх музичні здібності та формувати емоційно-культурний досвід.

Конспект – короткий виклад прочитаного матеріалу, доповіді, лекції, статті і т. ін. Маючи в основі план і тези або план у тезисній формі, легко залучити для їх розкриття фактичний матеріал. Конспект містить в собі не тільки констатувальну, а й аргументувальну частину: приклад, доведення виучуваного матеріалу, приклади, власні думки тощо.

Коуч – це фахівець, який допомагає людині (або групі) досягати цілей, розкривати потенціал, усвідомлювати свої ресурси та знаходити рішення шляхом запитань, підтримки та мотивації. Коуч не дає порад, як консультант чи наставник, а допомагає людині самостійно знайти відповіді. Основні риси коуча:

- веде діалог через відкриті запитання (наприклад: «Що для тебе важливо?», «Який перший крок ти можеш зробити?»);
- не оцінює і не критикує;
- спрямовує на досягнення мети;
- дуже добре слухає;
- створює безпечний простір для саморефлексії.

У педагогіці коуч – це:

Вчитель або психолог, який підтримує учня не лише як носія знань, а як особистість, що розвивається.

Він не нав'язує рішень, а допомагає учневі поставити цілі, знайти внутрішню мотивацію і вчитися усвідомлено.

Приклад:

Замість того, щоб сказати учневі:

«Тобі треба більше старатися!»,

коуч поставить запитання:

«Що тобі допоможе краще організувати свій час?»

або

«Яку мету ти хочеш досягти у навчанні цього місяця?»

Коучинг стає дедалі популярнішим у школах, бо він розвиває самостійність, відповідальність і критичне мислення здобувачів освіти.

М

Магістр – освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра або спеціаліста отримав поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у освітній галузі.

Ментор – це досвідчена людина, яка ділиться своїми знаннями, досвідом і порадами з менш досвідченою особою (наставником або підопічним), щоб допомогти їй розвиватися професійно чи особистісно. Ментор – це наставник, який підтримує, надихає та спрямовує. Він не просто дає інструкції, а допомагає розкрити потенціал, відповідає на запитання, дає зворотний зв'язок і часто допомагає уникнути типових помилок.

Молодший спеціаліст – це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі повної загальної середньої освіти здобув загальнокультурну підготовку, фундаментальні та професійно-орієнтовані уміння і знання щодо узагальненого об'єкта праці і здатний вирішувати типові професійні завдання, передбачені для відповідних посад.

Мотиви навчально-пізнавальної діяльності – стимули, які спонукають особистість до активної пізнавальної діяльності у процесі навчання.

Н

Навчальна програма – нормативний документ, який визначає місце і значення навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної програми підготовки, її зміст, послідовність і організаційні форми вивчення навчальної дисципліни, вимоги до знань, умінь, практичних навичок, інших компетентностей, програмних результатів навчання студентів.

Навчальний план – нормативний документ, який складається ЗВО на основі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми і засоби проведення поточного та підсумкового контролю. У

навчальному плані відображається також обсяг часу, відведеного на самостійну роботу здобувачів вищої освіти.

Навчально-пізнавальна діяльність – процес надбання нових (чи модифікації старих) знань, умінь, практичних навичок та інших компетентностей.

Наскрізне читання (читання підряд) – означає уважне прочитання всього матеріалу. Цей вид читання використовується за необхідності повністю охопити зміст розділу, статті, книги в цілому.

Наставник – це досвідчений фахівець, який здійснює індивідуальний супровід, підтримку та передає практичні знання, навички й професійні цінності молодшому або менш досвідченому колезі (наставлюваному).

У педагогіці наставник допомагає:

- адаптуватися до професії;
- розвивати педагогічну майстерність;
- формувати індивідуальну траєкторію професійного зростання;
- долати труднощі перших років роботи;
- підвищувати мотивацію та впевненість у собі.

Наставництво ґрунтується на довірі, взаємоповазі та співпраці й відіграє важливу роль у підвищенні якості освіти.

Наставник для учнів – це старший, досвідченіший учень, учитель або інший дорослий, який підтримує учня в особистісному, навчальному та соціальному розвитку. Його роль полягає не лише у передачі знань, а й у вихованні відповідальності, самостійності, мотивації до навчання та формуванні позитивних цінностей.

Мета наставництва для учнів:

- підтримати учня в адаптації до навчального середовища (особливо новачків або учнів, які переживають труднощі);
- допомогти в навчанні, організації часу, постановці цілей;
- формувати позитивну самооцінку, впевненість у собі;
- сприяти соціалізації, розвитку комунікативних навичок.

Види наставництва:

1. вертикальне – наставник-учитель допомагає учню;
2. горизонтальне (peer-to-peer) – старший учень (або одноліток з лідерськими якостями) допомагає молодшим;

3. групове наставництво – один наставник працює з малою групою учнів;

4. тематичне наставництво – наставник підтримує в окремій сфері (наприклад, підготовка до олімпіад, розвиток талантів, особисті проблеми).

Функції наставника для учнів:

- надати моральну підтримку;
- допомогти з адаптацією (у новому класі, школі);
- сприяти розвитку навичок самостійного навчання;
- допомагати в розв'язанні конфліктів;
- служити прикладом для наслідування.

Очікувані результати:

- зростання академічної успішності;
- покращення поведінки та самоорганізації;
- підвищення мотивації до навчання;
- зміцнення міжособистісних зв'язків;
- формування довіри до школи й дорослих.

О

Організаційні форми навчання у ЗВО – зовнішнє вираження узгодженої діяльності викладача та студентів ЗВО, що здійснюються у певному порядку та режимі (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, практикуми тощо).

Освітньо-професійна програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи, необхідних для виконання цієї програми, а також компетентності та програмні результати навчання, якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Особистість – соціальна сутність індивіда, що виявляється у діяльності та спілкуванні.

Особистий план роботи над собою – система заходів діяльності студента, яка має сприяти формуванню у нього особистісних якостей, необхідних майбутньому вчителю Музичного мистецтва / Мистецтва.

П

Партитурне читання (динамічне читання) – швидке ознайомлення з книжкою в цілому при великій швидкості читання (за 1,5-2 години прочитується до 200-300 сторінок).

Педагогіка партнерства – це сучасний підхід в освіті, який базується на рівноправній співпраці між учасниками освітнього процесу: учителем, учнем та батьками. Основна ідея – створити атмосферу взаємоповаги, довіри, підтримки та відповідальності, щоб кожен учасник відчував свою значущість у спільній справі. Основні принципи педагогіки партнерства:

- рівноправність і взаємоповага – жодна із сторін не є «вищою» чи «нижчою»; усі мають право на думку та участь у прийнятті рішень;
- довіра і відкритість – учні не бояться висловлювати думки, а вчителі і батьки відкриті до діалогу;
- взаємна відповідальність – кожен бере на себе частку відповідальності за результат навчання і розвитку.
- співпраця, а не контроль – роль учителя змінюється з авторитарного лідера на фасилітатора процесу.
- принцип дитиноцентризму – все будується навколо потреб, інтересів і особливостей кожної дитини.

У чому користь?

Для учнів: підвищення мотивації, формування відповідальності, розвиток критичного мислення та комунікаційних навичок.

Для вчителів: підтримка у виховному процесі, можливість краще зрозуміти дітей.

Для батьків: активна участь в освіті дитини, краща поінформованість про її потреби та успіхи.

Педагогічна діяльність – особливий вид соціальної діяльності, спрямований на передачу від старших поколінь до молодших накопиченої людством культури і досвіду.

Педагогічна культура – це сукупність цінностей, знань, умінь, норм поведінки та особистісних якостей, які характеризують професіоналізм і моральну зрілість педагога. Вона визначає стиль взаємодії вчителя з учнями, колегами, батьками та його ставлення до власної професії. Основні складові педагогічної культури:

- професійна компетентність – знання предмета, методик викладання, психології дитини;
- моральні якості – толерантність, справедливість, відповідальність, повага до особистості учня;
- комунікативна культура – уміння вести діалог, слухати, переконувати, будувати довірливі стосунки;
- педагогічне мислення – здатність аналізувати ситуації, передбачати наслідки, приймати зважені рішення;
- рефлексія і саморозвиток – готовність вчитися, змінюватися, вдосконалювати свою педагогічну майстерність.

Чому це важливо?

Педагог з високою педагогічною культурою:

- створює позитивну атмосферу в класі;
- поважає учнів як особистостей;
- не лише навчає, а й виховує;
- є прикладом для наслідування.

Це фундамент якісної освіти та ключ до формування свідомого громадянина.

Педагогічна майстерність – сукупність знань, певних якостей особистості та способів розумової та практичної діяльності вчителя, які обумовлюють високий рівень його професіоналізму, здатність оптимально розв'язувати його педагогічні завдання.

Післявузівська освіта вчителя – підвищення ефективності професійно-особистісної підготовки учителя, подальше формування професійно-педагогічних умінь, перепідготовка та підвищення кваліфікації з метою задоволення особистих освітніх запитів учителя.

План – короткий, логічно побудований перелік запитань, які розкривають зміст прочитаного матеріалу. У ньому немає конкретного викладу матеріалу, а є структура, що визначає зміст. Щоб уміти складати план, потрібно навчитися виділяти з прочитаного головні думки, встановлювати співвідношення, зв'язки між ними, чітко і коротко формулювати їх.

Повторне читання – читання з метою повернутися до того, що дуже потрібне або не зовсім зрозуміле, через якийсь час є потреба ґрунтовно осмислити його.

Попереднє читання – читання з відзначенням усіх незнайомих, іноземних слів, наукових термінів і понять, щоб у подальшому можна було з'ясувати їх значення, наприклад, за словниками чи довідниками.

Професійна компетентність – результат професійної освіти, що містить у собі як зміст професійної підготовки, так і систему непрофесійних знань, що необхідні спеціалісту.

Професійні здібності – індивідуальні особливості особистості, що є суб'єктивними умовами успішної реалізації професійної діяльності.

Професійно-педагогічна культура – це сукупність знань, цінностей, умінь, норм і моделей поведінки, які забезпечують ефективну, етичну та творчу професійну діяльність вчителя. Вона включає:

Педагогічну етику – дотримання моральних норм у спілкуванні з учнями, колегами, батьками.

Комунікативну культуру – вміння спілкуватися конструктивно, толерантно, з повагою.

Культуру саморозвитку – постійне вдосконалення себе як особистості й професіонала.

Методичну культуру – здатність обирати ефективні педагогічні технології, адаптувати їх до конкретних умов.

Мистецьку культуру (для вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва) – здатність естетично й творчо передавати зміст предмета. Це своєрідна «візитівка» вчителя, яка визначає не лише його рівень знань, а й стиль мислення, поведінку, взаємодію з людьми та любов до своєї справи.

Професіограма вчителя – перелік і опис загально-трудова і спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання професійно-педагогічної діяльності. Компонентами професіограми є властивості і риси, які визначають світоглядну, професійно-педагогічну і пізнавальну спрямованість педагога, вимоги до психолого-педагогічної підготовки вчителя.

Професіоналізм учителя – сукупність освіченості та компетентностей вчителя.

Професія – типова, історично сформована необхідна для суспільства діяльність, для виконання якої працівник має володіти певними знаннями, вміннями, практичними навичками, іншими

компетентностями, а також мати відповідні здібності та особливості особистості.

Професор – вчене звання, що присвоюється найбільш кваліфікованим викладачам закладів вищої освіти і науковим працівникам науково-дослідних установ. Це звання надається особам, які мають вчений ступінь доктора наук, а в окремих випадках – висококваліфікованим спеціалістам, які не здобули вченого звання, але мають певні заслуги в галузі науки, техніки, з багаторічною педагогічною діяльністю, а також є авторами наукових праць і навчально-методичних посібників.

Профорієнтація – це процес визначення інтересів, здібностей, нахилів і цінностей людини з метою вибору найбільш підходящої професії або напряму діяльності. Вона допомагає школярам, студентам і навіть дорослим зробити обґрунтований вибір професійного шляху.

Ключові етапи профорієнтації:

- самопізнання – аналіз власних інтересів, сильних сторін, цінностей і рис характеру;
- ознайомлення з професіями – вивчення різних сфер діяльності, умов праці, вимог і перспектив;
- профдіагностика – проходження тестів на здібності, інтереси й особистісні якості;
- консультація з фахівцями – профорієнтаційні тренери, педагоги, психологи, кар'єрні консультанти;
- планування освіти та кар'єри – вибір навчального закладу, побудова кар'єрного маршруту.

Р

Реферат – це короткий письмовий виклад інформації на певну тему, який ґрунтується на вивченні кількох джерел. Його мета – узагальнити, систематизувати та подати основні факти або думки з певної теми. Основні ознаки реферату:

- стислість – виклад головного без зайвих деталей;
- об'єктивність – факти й інформація подаються без особистої оцінки (якщо це не передбачено);
- опора на джерела – реферат базується на книжках, статтях, підручниках, навчальних посібниках, наукових роботах та ін.;

- структура – чіткий поділ на вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел.

Структура реферату:

Титульна сторінка (назва теми, ПІБ автора, заклад, рік),

Зміст (перелік розділів із сторінками),

Вступ (чому ця тема важлива, що буде розглянуто),

Основна частина (розкриття теми),

Висновки (короткий підсумок),

Список використаних джерел.

Реферат – це перший крок до науково-дослідної діяльності, тому часто використовується у школі, коледжах і в університеті.

Рефлексія – принцип людського мислення, який спрямовує індивіда на осмислення власних дій, критичний аналіз власного духовного світу.

Рецензія – коротка оцінка виучуваного матеріалу. У ній дається виклад суті проаналізованого матеріалу (статті, книги, доповіді, лекції і т. ін.), аналізуються його зміст і форма, відзначаються достоїнства і недоліки, робиться узагальнення. Оціночні судження в рецензії повинні бути переконливо аргументовані.

Робоча програма – нормативний документ закладу вищої освіти, який розробляється для кожної навчальної дисципліни на основі навчальної програми дисципліни відповідно до навчального плану.

Робочий навчальний план – нормативний документ, який складається ЗВО на поточний навчальний рік і конкретизує форми проведення навчальних занять, їх обсяг; форми і засоби проведення поточного та підсумкового контролю по семестрах.

С

Самоаналіз – роздуми над своєю поведінкою, окремими вчинками, проведеними заходами чи уроками. Його використання допомагає студентам розкрити причини своїх успіхів чи невдач, розвиває самосвідомість і сприяє самопізнанню. Один з прийомів самовиховання.

Самовиховання – свідомо, цілеспрямована та самостійна діяльність особистості з виховання та розвитку самої цієї особистості.

Самозаохочення – один з прийомів самовиховання, який застосовують у випадках, коли студент, долаючи труднощі, виконав

складне завдання. До нього вдаються, коли необхідно подолати негативні риси характеру.

Самозвіт – один з прийомів самовиховання, який передбачає звітування особистості подумки перед собою про виконання взятих зобов'язань, плану самовиховання, програми самовиховання. Самозвітом можна займатися і щоденно, відзначаючи, що зроблено протягом дня у плані вдосконалення своєї особистості.

Самозобов'язання – письмово оформлені зобов'язання перед собою за певний період часу домогтися сформування у себе конкретних позитивних якостей чи позбутися якихось недоліків. Вони можуть бути оформлені і у вигляді власних правил поведінки. Самозобов'язання чи правила власної поведінки можуть стати основою для складання плану роботи над собою і програми самовиховання. Прийоми самовиховання:

Самоконтроль – у психології один із видів усвідомленої регуляції людиною власної поведінки та діяльності з метою забезпечення відповідності їх результатів поставленим цілям, висунутим вимогам, правилам, зразкам.

Самонавіювання – психічний вплив людини на саму себе. Цей прийом самовиховання передбачає вплив на самого себе шляхом повторення подумки чи вголос певних суджень до повного оволодіння собою («Я зможу спокійно вислухати зауваження»).

Самонаказ – прийняття особистістю твердого рішення ніколи не відступати від власних принципів, завжди поводитись тільки належним чином.

Самоосвіта – свідома, цілеспрямована та самостійна діяльність людини з освіти та розвитку самої цієї особистості.

Самоосуд – один з прийомів самовиховання, який полягає у прояві незадоволення своїми діями, вчинками, поведінкою. Докори сумління пробуджують свідомість, викликають внутрішнє хвилювання і почуття вини перед іншими. Самоосуд викликає бажання позбутися недоліків у своїй поведінці.

Самооцінка – судження людини про міру наявності у неї тих чи інших якостей, властивостей у співвідношенні їх з певним еталоном, зразком.

Самопереконування – один з прийомів самовиховання, який полягає в тому, що студентові у певній конкретній ситуації пропонують

знайти аргументи і за допомогою них переконатися в тому, правильно чи неправильно він вчинив. Самопереконування застосовується у тих випадках, коли людина сприйняла якусь пропозицію, вказівку, наказ, але у неї не вистачає рішучості діяти відповідно до них.

Самоспостереження – спостереження за своїми діями, вчинками, думками, почуттями. Воно є необхідною передумовою контролю особистості за власною поведінкою та діяльністю.

Система безперервної педагогічної освіти – сукупність основних освітніх програм та навчальних закладів різного рівня, що забезпечують формування та розвиток знань, способів діяльності та професійно-особистісних якостей вчителя протягом усього періоду професійної підготовки до педагогічної праці.

Спеціаліст – освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра здобув спеціальні уміння та знання, має певний досвід їх застосування для вирішення складних професійних завдань, передбачених для відповідних посад.

Спеціалізація (додаткова спеціальність) – більш конкретна змістова підготовка у межах основної спеціальності.

Спеціальність – сукупність знань, умінь і навичок випускника, надбаних у процесі навчання за основними освітніми програмами вищої освіти, що забезпечують можливість певного виду професійної діяльності.

Старший науковий співробітник – вчене звання і штатна посада в науково-дослідних установах. Це звання присуджується докторам і кандидатам наук, які мають друковані праці або винаходи і обіймають відповідні посади.

Стейкхолдер (від англ. stakeholder) – це особа або група осіб, які зацікавлені в результаті певного процесу, проекту чи діяльності та можуть впливати на нього або зазнавати впливу з його боку. У контексті освіти, стейкхолдерами є всі, хто має інтерес до якості та результатів освітнього процесу.

Хто може бути стейкхолдером в освіті?

- Учні – головні учасники процесу, заради яких усе відбувається.
- Батьки – зацікавлені в успішному розвитку дитини.

- Учителі та адміністрація школи – реалізують процес навчання.
- Місцева громада та влада – підтримують або контролюють освітні заклади.
- Держава (МОН) – формує політику і стандарти освіти.
- Роботодавці – очікують на випускників із певними навичками та компетентностями.
- Громадські організації, міжнародні партнери – можуть фінансувати або впроваджувати проекти в освіті

Чому це важливо?

Коли всі стейкхолдери залучені до співпраці, це сприяє більш ефективному, справедливому та орієнтованому на потреби суспільства освітньому процесу. Це одна з ключових ідей педагогіки партнерства – об'єднання зусиль усіх учасників.

Т

Тези – коротко сформульовані основні думки, положення прочитаного матеріалу. Якщо кожен пункт плану – це запитання, то тези являють собою узагальнену, коротку на нього відповідь. Вони виражають саму сутність, але не розкривають змісту.

Тимбілдинг (від англ. team building) – це процес формування згуртованої та ефективної команди шляхом спільної діяльності, вправ, тренінгів або неформального спілкування. Його мета – покращити взаєморозуміння, довіру, комунікацію та співпрацю між членами групи. Основні цілі тимбілдингу:

- згуртування колективу;
- поліпшення комунікації;
- розвиток навичок співпраці;
- вирішення конфліктів;
- підвищення мотивації та командного духу.

У педагогіці тимбілдинг використовується: серед вчителів – для формування здорового мікроклімату в педколективі; серед учнів – для створення дружнього класного середовища, профілактики булінгу, формування навичок роботи в команді.

Приклади тимбілдинг-активностей:

Ігри на довіру: «Сліпий поводитир», «Павутина», «Коло довіри»

Квести та командні завдання

Спільні творчі проекти

Виїзні тренінги чи пікніки

Тимбілдинг – це не лише весело, а й дуже корисно для розвитку soft skills, які сьогодні цінуються не менше, ніж знання.

Толерантність – терпимість до інших думок, вірувань та поведінки. Це терпимість до чужого способу життя, думок, звичок, вірувань – навіть якщо вони тобі не подобаються. Це здатність не знищити, не принизити, не закрити рота іншому тільки тому, що він «не такий, як ти». Це розуміння, що світ великий, а не весь він зобов'язаний бути зручним для тебе.

У

Учитель – особа, що здійснює практичну діяльність з виховання, освіти та навчання дітей та молоді, і має спеціальну підготовку у цій галузі.

Ф

Фасилітатор – це людина, яка допомагає групі ефективно взаємодіяти, спілкуватися, приймати спільні рішення та досягати цілей, не нав'язуючи свою думку і не керуючи процесом авторитарно. У педагогіці фасилітатор – це вчитель, який створює умови, щоб учні самі відкривали знання, думали критично, взаємодіяли й навчалися один у одного. Основні ролі фасилітатора:

- організовує простір для діалогу і співпраці;
- підтримує активність і залученість кожного учасника;
- допомагає встановити правила спілкування;
- ставить запитання, що стимулюють мислення;
- не оцінює, а спрямовує;
- залишається нейтральним, не займає жодну зі сторін у дискусії.

У педагогіці фасилітатор:

- замість того, щоб «давати знання», – створює ситуації, у яких учні самі їх здобувають;
- замість контролю – натхнення і підтримка.

- замість монологу – живий діалог і обговорення.

Приклад:

На заході з громадянської відповідальності замість лекції про права людини, вчитель-фасилітатор організовує дискусію або гру, де учні самі розв'язують кейс, знаходять рішення, діляться думками, аргументують свої судження.

Ц

Цитата – дослівна витримка з книги, що найбільш характерно відображає ту чи іншу думку автора. Тут же вказуються автор, назва його роботи, місце і рік видання, а також сторінка.

Післямова

Професія вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва – це не лише ремесло, а й покликання, що поєднує педагогічну майстерність, творче натхнення та щире любов до дітей і музики й мистецтва. Завдання цього навчального посібника – не лише ознайомити здобувачів вищої освіти з основами майбутньої професії, а й допомогти їм усвідомити її цінність, багатогранність і значення у формуванні світоглядного, естетичного й духовного світу учнів.

Майбутній педагог має не просто володіти музичними знаннями й методиками, а й бути здатним надихати, виховувати, відкривати серця до прекрасного. Саме тому у цьому посібнику зроблено акцент не лише на теоретичних аспектах, а й на особистісному розвитку, мотивації, самопізнанні та побудові власного професійного шляху.

Сподіваємося, що зміст видання стане для студентів надійним орієнтиром на початку їхнього професійного становлення, сприятиме глибшому розумінню сутності педагогічної діяльності та допоможе зробити свідомий вибір на користь творчої, відповідальної та гуманної професії – вчителя Музичного мистецтва / Мистецтва.

Бажаю читачам натхнення, професійного зростання та гармонії у всьому, що ви робите!

ЗМІСТ

1.	Передмова.....	4
2.	Силабус навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності»	5
3.	Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».....	15
4.	Тези лекцій з освітньої компоненти.....	31
5.	Практичні заняття з освітньої компоненти.....	51
6.	Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни.....	74
7.	Методичні рекомендації до практичних занять.....	81
8.	Навчальний контент з освітньої компоненти.....	85
9.	Глосарій з освітньої компоненти.....	140
10.	Післямова.....	164

Воєвідко Людмила Миколаївна

Вступ до спеціальності

навчальний посібник

Підписано до друку 22.05.2025 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний
Ум. друк. арк. 9,77. Тираж 100. Зам. 162

Видавець Ковальчук О.В.
32315, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,
вул. Васильєва, 13, корп. А, 37.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7057 від 25.05.2020 р